

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
ŠVIETIMO STUDIJŲ CENTRAS

Genovaitė Česaitienė

**IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS SĄVEIKOS SU ŠEIMA
STIPRINIMAS UGDANT VAIKŲ KOMUNIKAVIMO
KOMPETENCIJĄ**

Magistro baigiamasis darbas

Švietimo vadybos programa, valstybinis kodas 62607S115
Edukologijos studijų kryptis

Vadovas (-ė) doc.dr.M.G.Linkaitytė _____
(Moksl.laipsnis, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

Apginta prof.habil.dr.K.Pukelis _____
(Fakulteto dekanas) (Parašas) (Data)

TURINYS

ĮVADAS.....	7
I. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS VAIDMUO UGDANT VAIKŲ KOMUNIKAVIMO GEBĖJIMUS.....	11
1.1. Asmens kompetencijos samprata.....	11
1.1.2. Kompetencijomis pagrįsto ugdymo tikslai, principai, uždaviniai ikimokykliniame amžiuje.....	12
1.1.3. Komunikavimo gimtąja kalba kompetencijos sąranga.....	14
1.1.4. Komunikavimo kompetencijos stiprinimas.....	17
1.1.5. Priešmokyklinio amžiaus vaiko komunikaciniai gebėjimai.....	19
1.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kaitos galimybės šeimoje.....	21
1.2.1 Tėvų pasirengimas vaiko ugdymui šeimoje.....	21
1.2.2. Nuolatinio mokymosi svarba tėvams.....	24
1.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo formos.....	26
1.3.1. Bendradarbiavimo paskirtis ir tikslai.....	26
1.3.2. Bendradarbiavimo formos.....	28
1.3.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos tarpusavio sąveika.....	33
1.3.4..Tėvų ir pedagogų sąveikos įteisinimas Lietuvos švietimą reglamentuojančiuose įstatymuose ir kituose dokumentuose.....	36
II. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS IR ŠEIMOS SĄVEIKOS TYRIMO METODOLOGIJA.....	38
III. TYRIMAS: SĄVEIKA IR BENDRADARBIAVIMAS UGDANT VAIKŲ KOMUNIKACINĘ KOMPETENCIJĄ PERSPEKTYVA.....	44
IŠVADOS.....	75
PASIŪLYMAI.....	76
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	77
PRIEDAI.....	80

SANTRAUKA

Genovaitė Česaitienė

IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS SĄVEIKOS SU ŠEIMA STIPRINIMAS UGDANT VAIKŲ KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJĄ

Vadovas doc.dr. M. G. Linkaitytė, Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo studijų centras

Šeimos ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos bendradarbiavimas šiandien tampa vienu didžiausių mūsų visuomenės rūpesčių. Tai atsispindi svarbiausiuose šalies švietimo dokumentuose (Lietuvos švietimo reformos gairės). Bendradarbiavimas — abipusio veikimo procesas, ir jo sėkmė priklauso ne tik nuo pedagogo veiklos šia linkme, bet ir nuo to, kokia yra konkrečių tėvų nuostata į šeimos ir ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimą. **Tyrimo problema** Šiuo metu nemaža dalis vaikų pradeda lankyti vaikų darželį turėdami nepakankamus kalbėjimo gebėjimus. Tai rodo, kad šeima neskiria pakankamai dėmesio komunikavimo kompetencijos ugdymui. Ikimokyklinei įstaigai tai naujas iššūkis, kurio įgyvendinimui dar nėra sukaupta patirties.

Tyrimo objektas: Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos sąveika ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetenciją. **Tyrimo tikslas:** Teoriškai pagrindus ikimokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo galimybes konkrečioje ikimokyklinėje įstaigoje numatyti bendradarbiavimo su tėvais perspektyvas gerinant vaikų sakininės kalbos gebėjimus.

Tyrimo uždaviniai:

- Atskleisti komunikavimo gebėjimų ugdymo teorines prielaidas.
- Išryškinti sąlygas, kurios galėtų padėti šeimoms, turinčioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, įsitraukti į mokymąsi bendradarbiauti.
- Nustatyti kokie motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ikimokykline įstaiga;
- Atskleisti tėvų ir pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą; Išryškinti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo naujoves;
- Pateikti darbo su tėvais rekomendacijas mokyklos ir darželio bendruomenei.

Tyrimo tipas: aprašomasis.

Norint išanalizuoti ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimą, buvo pasirinkta kiekybinė tyrimo metodologija ir aprašomasis metodas, tyrimo objektą padeda atskleisti anketos klausimai bei interviu klausimynas.

Tyrimo metodas - kiekybinis -anketinė apklausa, kokybinis –interviu.

Tyrimo dalyviai: Apklausta pedagogų- 20, vaikų tėvų- 80. Viso 100 respondentų. (anketinė apklausa). Komunikavimo kompetencijos ugdymo tėvų bendradarbiavimo su vaikais metu.

Apklausta 16 tėvų (anketa) Iki mokyklinės įstaigos sąveikos su šeima svarba, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, pedagogų ir tėvų požiūris, (papildytos anketos). 20 pedagogų, 20 darželių lankančių vaikų tėvų. (anketinė apklausa) Apklausta 3 regionų 5 vyr. specialistai atsakingi už ugdymą. (interviu)

Skatinti tėvus, kaip lygeverčius partnerius, planuojant ir įgyvendinant ugdymo procesą, sudarant vaikams sąlygas ne tik ugdymo įstaigoje, bet ir namuose, plėtoti komunikavimo kompetenciją siekiant gerų ugdymo rezultatų. Lanksčiai bendradarbiauti su tėvais, padedant jiems dalintis praktine patirtimi, atskleidžiančia komunikacinių gebėjimų plėtotes namuose galimybes.

ZUSAMMENFASSUNG

Genovaitė Česaitienė

STÄRKUNG DER WECHSELWIRKUNG ZWISCHEN DEN SYSTEMEN VORSCHULANSTALT UND FAMILIE WÄHREND DER ENTWICKLUNG DER KOMMUNIKATIONSKOMPETENZ VON KINDERN

Leiter Doz. Dr. G.M. Linkaitytė, Vytautas Magnus Universität, Zentrum der Bildungsstudien

Die Zusammenarbeit zwischen den Systemen Familie und Vorschulanstalt ist heutzutage eine der größten Sorgen der Gesellschaft. Diese Tatsache widerspiegelt sich auch in den wichtigsten Bildungsdokumenten unseres Landes (Richtlinien der Bildungsreform in Litauen). Die Zusammenarbeit ist ein Prozess der gegenseitigen Wirkung und der Erfolg gehört nicht nur von den Handlungen der Pädagogen, sondern auch von der konkreten Einstellung der Eltern gegenüber der Zusammenarbeit zwischen der Familie und der Vorschulanstalt.

Untersuchungsproblem. Viele Kinder gehen in die Kindergärten - Schulen ohne gehörige Kommunikationskompetenz. Diese Tatsache weist darauf hin, dass die Familie der Entwicklung der Kommunikationskompetenz zu wenig Aufmerksamkeit schenkt. Für die Vorschulanstalt ist das eine neue Herausforderung, doch für die Verwirklichung der Ziele hat man noch zu wenig Erfahrung.

Untersuchungsgegenstand. Die Zusammenarbeit zwischen den Systemen Vorschulanstalt und Familie während der Entwicklung der Kommunikationskompetenz von Kindern im Vorschulalter.

Untersuchungsziel. Theoretische Begründung der Möglichkeiten für die Entwicklung der Kommunikationskompetenz von Kindern im Vorschulalter in einer konkreter Vorschulanstalt und Auflistung der Perspektiven der Zusammenarbeit mit den Eltern für die Verbesserung von Fähigkeiten der mündlichen Sprache der Kinder.

Untersuchungsaufgaben:

- Aufdeckung der theoretischen Voraussetzungen für die Entwicklung der Kommunikationsfähigkeiten.
- Verdeutlichung der Bedingungen, die den Familien mit den Kindern im Vorschulalter den Weg zur Zusammenarbeit erleichtern könnten.
- Feststellung der Motive, die die Zusammenarbeit zwischen der Familie und der Vorschulanstalt fördern.
- Aufdeckung der Einstellung der Eltern und Pädagogen zu der Frage der Zusammenarbeit. Auflistung der Neuigkeiten zu der Frage Zusammenarbeit zwischen den Eltern und Pädagogen.

- Präsentation der Vorschläge zur Arbeit mit den Eltern für die Schul- /Kindergartengemeinde.

Untersuchungsart: Beschreibung.

Für die Analyse der Zusammenarbeit zwischen den Systemen Vorschulanstalt und Familie wurden die quantitative Untersuchungsmethodologie und die Beschreibungsmethode gewählt. Bei der Erläuterung des Arbeitsgegenstandes waren der Fragebogen und der Interview behilflich.

Untersuchungsmethode: quantitative – Fragebogen, qualitative – Interview.

Untersuchungsteilnehmer: 20 Befragte Pädagogen, 80 Befragte Eltern, insgesamt – 100 Befragte (Fragebogen). Entwicklung der Kommunikationskompetenz während Zusammenarbeit zwischen Eltern und Kinder. 16 Befragte Eltern (Fragebogen). Bedeutung der Wechselwirkung zwischen den Systemen Vorschulanstalt und Familie während der Entwicklung der Kommunikationskompetenz von Kindern, Einstellung der Pädagogen und Eltern (ergänzte Fragebogen). 20 Befragte Pädagogen, 20 Befragte Eltern der Kinder, die in die Kindergärten gehen (Fragebogen). Es wurden 5 für die Bildung verantwortliche Fachleute aus 3 Regionen befragt (Interview). Förderung der Eltern als gleichwertigen Partner zur Teilnahme an der Planung und Verwirklichung des Erziehungsprozesses, damit die günstigen Bedingungen für die Weiterentwicklung der Kommunikationskompetenz nicht nur in der Erziehungsanstalt, sondern auch zu Hause geschafft werden. Flexible Zusammenarbeit mit den Eltern, Hilfe beim Tausch der praktischen Erfahrung, die die Möglichkeiten der Weiterentwicklung von Kommunikationsfähigkeiten zu Hause eröffnen. Die präsentierten Vorschläge und Untersuchungsergebnisse werden als Verstärkung für die Wechselwirkung zwischen den Systemen Vorschulanstalt und Familie während der Entwicklung der Kommunikationskompetenz von Kindern in der Schule – Kindergarten Marijampolė benutzt.

IVADAS

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga šiuolaikinėje švietimo sistemoje tampa vienu pagrindinių socialinių veikėjų, nes turi galimybę užmegzti labai reikalingus ir reikšmingus partnerystės ryšius su pirmaisiais priaugančios kartos ugdytojais- tėvais. Šio tipo ugdymo įstaiga gali sudaryti sąlygas įgyti žinių, patirties, leidžiančias deramai pasirengti sparčiai kintančio gyvenimo sąlygoms ne tik tiesioginiams ugdytiniams, bet ir jų šeimos nariams. Taip ikimokyklinio ugdymo įstaiga gali atliepti švietimo misiją- ugdyti tvirtus dorinius pagrindus ir savarankišką pasaulėžiūrą turinčius, visapusiškai išlavintus, bendrauti ir bendradarbiauti bei toliau mokytis gebančius piliečius. (V. Būdienė, R. Želvys, 2001; J. Jakavičius, A. Juška, 1996).

Psichologai, sociologai, pedagogai teigia, kad didžiausią įtaką vaiko vystymuisi turi šeima. Pasak jų, šeima – socialinio gyvenimo centras, pirmoji vaiko bendruomenė, iš kurios jis daugiausiai išmoksta. Todėl šeima vadinama pirmąja ugdymo institucija, didžiausiu vaiko patirties šaltiniu, ženklinančiu visą žmogaus brendimą (V. Jakavičius, A. Juška, 1996).

Darželis – ypatinga socialinė institucija, nes joje prasideda žmogaus kūrimas. Tai irgi bendruomenė, kuri gali ir turi būti pagarbos žmogaus orumui, skirtingumui, lygioms galimybėms pavyzdys. Tačiau tėvai – nors yra viena didžiausių švietimo interesų grupių – visgi yra silpnai organizuota ir neišreiškianti savo poreikių (R. Želvys, 2001).

Šeimos ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos bendradarbiavimas šiandien tampa vienu didžiausių mūsų visuomenės rūpesčių. Tai atsispindi svarbiausiuose šalies švietimo dokumentuose (Lietuvos švietimo reformos gairės). Tokia nuostata grindžiama praeities ir dabarties Lietuvos bei užsienio pedagogikos ir psichologijos mokslininkų (A. Maceinos (1990), J. Vabalo Gudaičio (1983) ir kt. išvadomis. Tačiau praktikoje ši nuostata sunkiai įgyvendinama. L. Ušeckienės nuomone (2000), dėl tokios padėties labiausiai kaltinami yra pedagogai, nes jie nepakankamai skatina tėvus įsitraukti į grupės gyvenimą. Kita vertus, bendradarbiavimas – abipusio veikimo procesas, ir jo sėkmė priklauso ne tik nuo pedagogo veiklos šia linkme, bet ir nuo to, kokia yra konkrečių tėvų nuostata į šeimos ir ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimą.

Tyrimo problema Šiuo metu nemaža dalis vaikų pradeda lankyti vaikų darželį turėdami nepakankamus kalbėjimo gebėjimus. Tai rodo, kad šeima neskiria pakankamai dėmesio komunikavimo kompetencijos ugdymui. Ikimokyklinei įstaigai tai naujas iššūkis, kurio įgyvendinimui dar nėra sukaupta patirties.

Tyrimo objektas: Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos sąveika ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetenciją.

Tyrimo klausimai:

Kokiomis formomis ikimokyklinė įstaiga bendradarbiauja su šeima?

Kokie motyvai skatina ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimą?

Kokiais būdais galėtų būti plėtojamas pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas ?

Tyrimo tikslas: Teoriškai pagrindus ikimokyklinio amžiaus vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymo galimybes konkrečioje ikimokyklinėje įstaigoje numatyti bendradarbiavimo su tėvais perspektyvas gerinant vaikų sakininės kalbos gebėjimus.

Tyrimo uždaviniai:

- Atskleisti komunikavimo gebėjimų ugdymo teorines prielaidas.
- Išryškinti sąlygas , kurios galėtų padėti šeimoms, turinčioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, įsitraukti į mokymąsi bendradarbiauti.
- Nustatyti kokie motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ikimokykline įstaiga;
- Atskleisti tėvų ir pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą;
- Išryškinti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo naujoves;
- Pateikti darbo su tėvais rekomendacijas mokyklos ir darželio bendruomenei.

Tyrimo tipas: aprašomasis.

Tyrimo metodas - kiekybinis -anketinė apklausa, kokybinis –interview.

Duomenų apdorojimas: Microsoft Excel programa, pavyzdžių analizė .

Pagrindiniai terminai

Komunikacija- (lot. comonikatio- žinojimas pranešimas, perdavimas)- žmonių socialinė sąveika keičiantis mokslinė, gamybinė ir kita patirtimi. Pedagogikos mokslininkų komunikacija gali būti tiesioginė (per mokslines konferencijas) arba netiesioginė (naudojantis bibliotekų fondais, rankraščiais). Žmonių sąmonei plačiai formuoti naudojamos masinės komunikacijos priemonės. (L. Jovaiša, 2007, p. 121- 122)

Kompetencija- mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, ir vertybinių nuostatų visuma. (Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas, 2008, p. 3)

Bendravimas – tai procesas, kada per kalbą siekiama suprasti vienas kito suvokimą, idėjas, patirtį. Bendraudami du žmonės tampa vienas nuo kito priklausomi ir per bendravimo aktą kuria tarpusavio santykius. Bendravimą skatina mūsų noras, kad kitas žinotų tai, ką žinome mes, vertintų tai, ką vertiname mes. Jie supranta vienas kitą matydami, girdėdami, liesdami ir uosdami. Bendravimas nėra tik keitimasis žodine informacija, tai ir ne žodinis elgesys. L. Jovaiša (2002) pabrėžia, kad bendravimas ne visada atskleidžia tikrus žmonių santykius, nes šypsena gali slėpti priešišumą, o pyktis – meilę. (L. Jovaiša, 2002, p.226)

Bendravimas – tarpusavio sąveika, įvairialypiai žmonių kontaktai, atsirandantys iš bendros veiklos poreikių (Psichologijos žodynas, 1993).

Bendravimas- kaip žmogaus būties poreikis. Bendravimas savo ruožtu kuria santykius. Šeimos ir mokyklos ugdymo uždaviniai bendri, todėl bendradarbiavimas būtinas. Svarbi šeimos ryšių su mokykla sąlyga – teigiamas tėvų požiūris į mokyklą, pedagogus ir pedagoginį darbą. (L. Jovaiša, 2002, p. 226.)

Bendradarbiavimas – darbas kartu siekiant bendro tikslo. Dėl to pirmiausia svarbu visiems, kurie ketina bendradarbiauti, aptarti ir išsiaiškinti, ką tas tikslas reiškia kiekvienam iš dalyvių (G. Butkienė, A. Kepalaitė, p. 1996, 264)

Bendradarbiauti – kartu su kitais dirbti (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 1993).

Sąveika – tai prieškario Lietuvoje J. Vabalio-Gudaičio iškelta ir nūdien atgaivinama edukologinė kategorija. Naujos, dabar Lietuvoje plėtojamas ugdymo sampratos pagrindas: nuo ugdytojų ir ugdytinių sąveikos priklauso ugdymo sėkmė. Sąveika yra vidinė ugdymo proceso dalis, nulemti išorinę – komunikaciją ir jos rezultatus. (V. Jakavičius, 1998, p.168.)

Individualus pokalbis yra konsultacija, kurios metu teikiami patarimai, sprendžiamos asmeninės problemos. (S. Dapkienė, 2002, p.)

Vadovauti susirinkimui - svarbi pedagogo organizacinė darbo funkcija, ją deramai atlikus gali būti naudos ir pedagogui, ir tėvams (R.I. Arends, 1998, p. 43)

Grupės tėvų susirinkimas – tai savotiška auklėtojo atestacija ir savo autoriteto tarp klasės tėvų kėlimas. Reikėtų, kad auklėtojo bendravimas su tėvais žadintų abipusį pasitikėjimą. (Dapkienė S. Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai. Šiauliai: Litera, 2002. (14p)

Šeima – pirminė institucija, kurioje dedami doros ir sveikatos pamatai, formuojama pasaulėžiūra ir charakteris. Čia vaikas mokomas suprasti save, jį supantį pasaulį. Šeimoje jis gauna žinias apie žmogų, gamtą, visuomenės gyvenimą. Stebėdamas artimus žmones, jų veiklą, girdėdamas tėvų ir artimųjų kalbą, dalyvaudamas šeimos gyvenime, vaikas perima tėvų patirtį, išmintį, gyvenimo vertybes, pradeda kurti savo gyvenimo istoriją. Šeimoje vaikas mosi pažinti save, savo kūną, jo poreikius ir veiklos principus, jausmus bendrauti su žmonėmis, dirbti, įveikti rimtas ir sunkias užduotis.

I. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS VAIDMUO UGDANT VAIKŲ KOMUNIKAVIMO GEBĖJIMUS

1.1. Asmens kompetencijos samprata

Priešmokyklinio amžiaus tarpsnyje mokymas(is) komunikuoti yra ypatingas tuo, kad jis vyksta natūraliai — žaidžiant, valgant, išskylaujant ir t. t. Šiame procese visą laiką dalyvauja ir pedagogas, net tada, kai jis yra prie vienos vaikų grupelės, privalo stebėti visus.

Kompetencija- mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, ir vertybinių nuostatų visuma. (34. p. 3)

Anot P. Jucevičienės (1996) efektyvi komunikacija tai dvipusis procesas, turintis grįžtamąjį ryšį. (239p.)

Vaiko kalbos ugdymas priešmokyklinėje grupėje vyksta dviem būdais: visiškai spontaniškai — „gyvenant“ grupėje ir, antra, tikslingai sudarant įvairias situacijas, kurios vaikams taip pat bus to natūralaus buvimo grupėje dalis. Taigi komunikavimo gebėjimams sudaryti svarbu panaudoti kiekvieną vaikų gyvenimo grupėje momentą ir sąmoningai sukurti įdomias, aktyvinančias, prasmingas situacijas. Ypač vertingos bendradarbiavimo, veiklos su kitais vaikais ir suaugusiais, kai siekiama bendro tikslo, situacijos. Vienas iš svarbiausių komunikacijos būdų — kalbinis bendravimas. Priešmokykliniais metais dominuoja sakininė komunikacija, kurios tipiškas modelis yra toks:

Taigi kalbėtojas ir klausytojas yra susiję, vienas kitą veikia. Jų komunikavimo sėkmė priklauso ir nuo aplinkos, ir nuo jų pačių būsenos - jų nusiteikimo, emocijų, savijautos ir kt. Pedagogas visada stengiasi sudaryti bendrauti tinkamą aplinką, veikti vaikų būseną, kad jų buvimas grupėje būtų saugus, džiaugsmingas, prasmingas. Tačiau gebėjimą perteikti mintis, jausmus ir klausytis, suprasti bei reaguoti reikia ugdyti(s).

Gebėjimas kalbėti - dvi vieno reiškinių pusės: tai gebėjimas turėti ką pasakyti (turėti mintį) ir gebėjimas pasakyti, — raiška.

Komunikacija → gebėjimas turėti mintį → sakyti → klausyti.

Šios reiškinių pusės neatskiriamos, tačiau kartais gali dominuoti viena, kartais — kita. Yra vaikų, kurie turi pakankamai patirties, išpūdžių, išgyvenimų, tačiau nemoka apie tai papasakoti. Yra vaikų, kurie kalba nuolat, tačiau jų kalba nerišli ir nelogiška. Priešmokyklinėje grupėje siekiama ugdyti ir viena, ir kita.

Jau pabrėžėme vaiko kalbos ugdymo priešmokykliniais metais natūralumą ir spontaniškumą. Tačiau pedagogas, planuodamas vaikų veiklą, turėtų žinoti kiek įmanoma daugiau gebėjimo kalbėti ugdymo būdų.

Gebėjimui klausyti keliami tokie uždaviniai:

- tylėti, kai kalba grupės draugas ar pedagogas;
- parodyti susidomėjimą ir supratimą (žiūrėti į pašnekovą, jam linktelėti, nusišypsoti, baigus kalbėti, paklausti, pritarti ir pan.).

- nepertraukti kalbančiojo;
- pratinti suvokti ir sudaryti tekstą;
- plėsti žodyną, žodžių reikšmių supratimą;
- pratinti suvokti ir sudaryti sakinį;
- lavinti jautrumą garsams, tobulinti kalbos garsų tarimą.

Penkiamečiai šešiamečiai turėtų būti įvaldę visus gimtosios kalbos lygmenis: gebėti kurti tekstą, sudaryti sakinį, turi nemažą žodžių atsargą, geba išstarti visus kalbos garsus. Vaikui augant šie gebėjimai toliau tobulėja. Tačiau kalbos sandaros suvokimas priešmokykliniais metais yra tik intuityvaus praktinio lygmens. Dėl 5-6 metų vaikui būdingų mąstymo ypatumų jis dar nepajėgus suvokti gramatikos taisyklių, todėl gebėjimas suvokti gimtosios kalbos sandarą priešmokykliniais metais negali būti savitiksliis dalykas.

- Ugdymo procese šie uždaviniai tarsi „ištirpsta“ visoje kalbos ugdymo veikloje. Be to, jie dirbtinai neskaidomi, pavyzdžiui, negalima kelti uždavinio pratinti sudaryti sakinį, vėliau — sudaryti tekstą ar derinti žodžius sakinyje, analizuoti žodžius garsais ir mokyti tarti atskirą garsą — visa tai vyksta tuo pačiu metu, nes vaikui šnekant reikia visų kalbinių gebėjimų.

Svarbiausia sąlyga, anot E. Marcelionienės (Bendrosios programos), kad vaikas įgytų gerą gimtosios kalbos sandaros suvokimą - tinkama kalbinė aplinka. Vaikas turi nuolat girdėti turtingą, įdomią, vaizdingą, gyvą suaugusiųjų kalbą, klausytis sekamų pasakų, sakmių, padavimų, skaitomų eilėraščių, prozos kūrinių, dalykinių straipsnelių, menamų mįslių, žaidžiama greitakalbėmis, gamtos garsų pamėgdžiojimais, žodžiais ir kt.

1.1.2. Kompetencijomis pagrįsto ugdymo tikslai, principai, uždaviniai ikimokykliniame amžiuje

Centrinė švietimo funkcija kultūros perdavimas ir puoselėjimas savo tautos papročių ir tradicijų atlieka ir socializacijos funkciją, padeda augančiai kartai prisitaikyti ir priimti nusistovėjusią socialinę sanklodą. (R. Želvys1999). Tarptautinių žodžių žodyne (2001) kompetencija apibrėžiama kaip „funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių ir energijos bei kurio nors organo ar pareigūno teisių ir pareigų, kurias numato to organo statusas ar nuostatai, visuma. (V. Vaitkevičiūtė, 2001).

Šiame apibrėžime išryškėja trys kompetencijos nusakymo požymiai (dimensijos):

- ◆ fizinės sveikatos (funkcinis asmens pajėgumas, energingumas);
- ◆ profesinės veiklos (žinios ir įgūdžiai, lemiantys profesinės veiklos adekvatumą);
- ◆ įgalinimo (asmens socialinis statusas, lemiantis kompetencijos vystymą).

Panašiai „kompetencijos“ sąvoką išskleidžia ir L. Jovaiša (1993), nusakydamas

ją kaip:

- ◆ gebėjimą pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai atlikti veiklą;
- ◆ galiojimų turėjimą ką nors daryti;
- ◆ kvalifikuotą žinojimą.

Kai kalbama apie elgesio požymius, sąlygojančius kompetentingą veikimą, vartotina „kompetentingumo“ sąvoka. Kompetentingumas nusako individo veiklos atlikimą konkrečioje situacijoje. Kompetentingumas vertinamas pagal gebėjimą veikti: integruoti ir pritaikyti žinias ir įgūdžius, taikyti standartus ir įsitvirtinčius elgesio modelius bei procedūras tam tikroje situacijoje.

Kompetencijos samprata ES dokumentuose (G. M. Linkaitytė, D. Lukšytė, 2008)

Bendrajį išsilavinimą teikiančioms švietimo institucijoms, galvojančioms apie savo ateitį, labai svarbu susipažinti su viena iš reikšmingiausių iniciatyvų šiuolaikiniame suaugusiųjų švietimo kontekste - Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijomis dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą kompetencijų. Ši iniciatyva, pateikiama kaip viena mokymosi visą gyvenimą strategijos dalių, numato plėtoti bendrųjų kompetencijų teikimą visiems ES šalyse gyvenantiems asmenims. Rekomendacijose nurodoma, kad ES šalių švietimas savo šalies piliečiams turėtų užtikrinti, kad ikimokyklinei įstaigai keliami tokie uždaviniai:

- ◆ pirminis išsilavinimas suteiktų visiems jauniems žmonėms priemonės vystyti bendrąsias kompetencijas, padedančias jiems pasiruošti suaugusiųjų gyvenimui ir sudarančias tolesnio mokymosi bei darbo pagrindą;
- ◆ būtų tinkamai mokomi jauni žmonės, kuriems dėl asmeninių, socialinių, kultūrinių ar ekonominių aplinkybių reikia ypatingos pagalbos, atskleidžiant jų mokymosi potencialą;
- ◆ suaugusieji galėtų tobulinti ir atnaujinti bendrąsias kompetencijas visą savo gyvenimą. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tikslinėms grupėms, kurios nacionaliniu, regioniniu ir (arba) vietiniu požiūriu yra įvardytos kaip prioritetinės grupės;
- ◆ būtų parengta tinkama infrastruktūra tolesniam suaugusiųjų švietimui ir mokymui, įskaitant mokytojus ir instruktorius, mokymosi galimybes užtikrinančias priemones ir paramą besimokantiejiems;

- ◆ švietimas būtų glaudžiai susietas su užimtumo ir socialine politika bei kitomis jaunimui poveikį darančiomis politikos kryptimis, vyktų bendradarbiavimas su socialiniais partneriais bei kitais suinteresuotais subjektais.

Vykstant globalizacijai Europos Sąjungoje gyvenantys asmenys susiduria su vis naujais iššūkiais, todėl švietimo institucijų vaidmuo prasiplečia - jos turi užtikrinti, kad žmonės ne tik įgytų pagrindines kompetencijas, bet ir taptų kompetentingais ir galėtų lanksčiai prisitaikyti prie aplinkoje vykstančių pokyčių.

Šiame darbe analizuojama vienos iš bazinių (esminių) kompetencijų- komunikavimas gimtąja kalba, ugdymo galimybės pirmajame valstybės švietimo sistemos- ikimokyklinio ugdymo etape.

1.1.3. Komunikavimo gimtąja kalba kompetencijos sąranga

Komunikacija – tai informacijos perdavimas vieno žmogaus kitam, vienas iš individo idėjų, faktų, minčių, jausmų ir vertybių perteikimo būdų. Komunikacijos tikslas- pasiekti iš priimančios pusės tikslaus išsiųsto pranešimo supratimo. Eefektyvios komunikacijos sukuria „abipusio supratimo tiltą“ tarp dviejų žmonių, pusės gali dalintis viena su kita tuo, ką jie jaučia ir žino, ir saugiai kirsti taip dažnai mus skiriančią „ nesupratimo upę“

Komunikavimo kompetencija -

Tai gebėjimas suvokti kalbos prasmes ir ją vartoti. Si kompetencija reiškiasi visose vaiko gyvenimo srityse: atrandant ir pažįstant save ir pasaulį, bendraujant ir būnant greta su kitais, išreiškiant save ir kuriant, suvokiant gamtos ir žmogaus sukurtą grožį, perimant bendrąsias žmogaus vertybes ir pačiam jas kuriant.

Skirtinos šios komunikavimo kompetencijos ugdymo ir ugdymosi sritys:

- gebėjimas bendrauti ir išreikšti save bei pažinti pasaulį;
- domėjimasis skaitymu ir rašymu;
- polinkis į knygą ir estetiškos nuovokos pradmenys.

Visose kalbos ugdymo ir ugdymosi srityse vaikas natūraliai įgyja intuityvų gimtosios kalbos sandaros suvokimą, lavina savo kalbos jausmą. Komunikavimo gebėjimų ugdymas ir ugdymasis yra vientisas procesas, integruotas į visą vaiko veiklą.

Komunikacijoje visada dalyvauja mažiausiai du žmonės – siuntėjas ir gavėjas. Vienas žmogus negali bendrauti pats su savimi. Tik vienas arba daugiau gavėjų užbaigia komunikacinį aktą. Komunikacijos- tai tas, ką suvokia pranešimo gavėjas, o ne tai, ką turi omenyje jo siuntėjas.

Komunikavimas kaip gebėjimas

Organizacijos be komunikacijų neegzistuoja. Be komunikacijų darbuotojai neturi informacijos apie tai, ką daro kolegos, menedžeriai negauna pirminių duomenų, o komandų vadovai ir lyderiai nepajėgūs duoti nurodymus. Ikimokyklinėje įstaigoje komunikacija tampa dar sudėtingesnė, nes vaikų tėvai tampa dar vienu- labai svarbiu šio proceso dalyviu. Taigi, tokio tipo institucijoje būtina koordinuoti įvairių rūšių komunikacinę veiklą ir skatinti darbuotojų bendradarbiavimą su Tėvais, nes tik taip žmonės gali pranešti apie savo poreikius ir jausmus kitiems. Efektyvi komunikacija užtikrina visų pagrindinių valdymo funkcijų realizavimą- planavimą, organizavimą, valdymą ir kontrolę.

Efektvios komunikacijos atveju siuntėjo pranešimas pasiekia gavėją. Šis procesas, nepriklausomai nuo to, ar kalba pokalbio dalyviai, ar žmonės keičiasi gestais, arba bendrauja elektroniniu paštu, visada susideda iš aštuonių žingsnių:

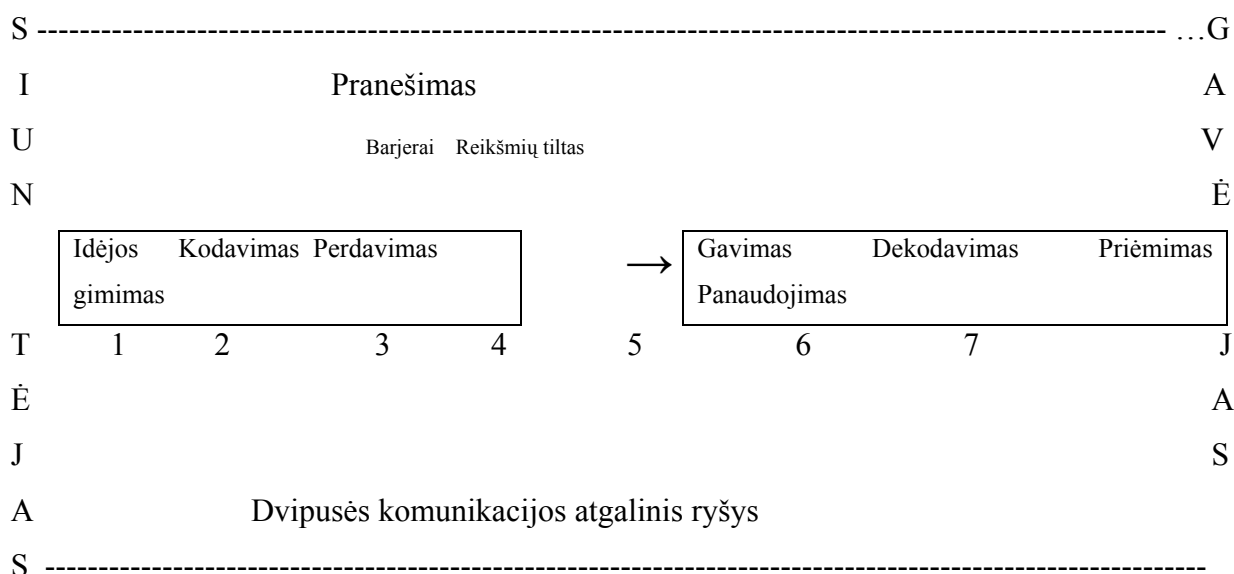
Idėjos gimimas. 1 žingsnis – idėjos gimimas, kurią norėtų perteikti gavėjas siuntėjui, be jo negali būti pačio bendravimo, o tai reiškia, kad kiti žingsniai neturi prasmės. Prisiminkite žinomą kvietimą: „Pradėdamas darbą liežuviu, nepamiršk įjungti galvą”.

Kordinavimas. 2 žingsnis- Midėja užšifruojama (pakeičiama patogiai perdavimui forma) tinkamų žodžių pagalba, diagramomis, kitais simboliais, naudojamais informacijos perdavimui. Šiame etape siuntėjas nustato ir perdavimo būdą, labiausiai adekvačią žodžių ir simbolių tvarką.

Perdavimas. 3 žingsnis, kai nustatyta pranešimo forma, vykdomas jo perteikimas, pavyzdžiui, tarnybinio raštelio, telefoninio skambučio arba pokalbio forma. Siuntėjas išsirenka komunikacinį kanalą (pvz., kreipiasi į savo viršininką arba į jo patikėtini) ir perduoda pranešimą, būtinai turėdamas omenyje laiko faktorių (pvz., jis mano, kad pokalbiui su menedžeriu apie atlyginimo padidinimą dar ne laikas).

1.3.1. lentelė. Komunikatyvus procesas (Д- В -НЬЮСТРОМ И

К -ДЭВИС -2000 -55Л)

Siuntėjas taip pat siekia „išvalyti“ komunikatyvų kanalą nuo barjerų arba trukdžių (žiūr. 1.2.1. lent.), taip, kad pranešimas būtinai pasiektų gavėją ir patrauktų jo dėmesį. Kalbant su darbuotoju, priimantį darbą arba vertinant darbą, labai svarbu nedaryti pranešimų iškraipymų.

Gavimas. 4 žingsnis. Perdavimo įgyvendinimas leidžia adresatui priimti pranešimą. Šiame etape iniciatyva pereina gavėjui, kuris turi pasiruošti priimti pranešimą. Jeigu tai žodinis pranešimas, gavėjas turi būti geru klausytoju. Tais atvejais, kai adresatas nepasiruošęs priimti pranešimo, jo turinys didžiąja dalimi prarandamas.

Dekodavimas. 5 žingsnis – pranešimo dekodavimas. Siuntėjas siekia, kad gavėjas adekvatyviai priimtų pranešimą, tiksliai taip, kaip jis buvo išsiųstas. Pvz., jeigu siuntėjas perduoda kvadratą, o po iššifravimo gaunasi apskritimas, pranešimas gautas, bet pasiekti supratimo nepavyko.

Supratimas gali būti realizuotas tik gavėjo sąmonėje. Komunikatorius gali priversti kitą pusę išklausyti jo pranešimą, bet neturi galimybių priversti jį suprasti. Gautas pranešimo supratimas – išskirtinė gavėjo prerogatyva. Daugelis menedžerių, duodami pavaldiniams nurodymus arba paaiškinimus, mano, kad pokalbio dalyviams pakanka žodžių, bet komunikacija negali būti laikoma užbaigta, kol neatsiras supratimas. Šis procesas žinomas kaip pranešimo „privedimas“ iki gavėjo.

Priėmimas. 6 žingsnis, kai gavėjas gavo ir iššifravo pranešimą, jis gali priimti jį arba ne. Siuntėjas, žinoma, norėtų, kad adresatas priimtų pranešimą ir adekvačiai sureaguotų į jį, bet priėmimas – pasirinkimo klausimas; taigi būtent gavėjas nusprendžia, ar jam priimti visą pranešimą ar jo dalį.

Panaudojimas. 7 žingsnis – informacijos panaudojimas gavėjo, kuris gali niekaip nereaguoti į informaciją; atlikti užduotį atitinkamai su nurodymais; išsaugoti informaciją ateičiai arba dar ką nors padaryti. Šis žingsnis yra svarbiausias ir pirmiausia priklauso nuo adresato.

Atgalinio ryšio užtikrinimas. Tuo atveju, kai gavėjas suvokia pranešimą ir atsako siuntėjui, tarp jų atsiranda atgalinis ryšys, užbaigiantis komunikatyvų kontūrą, kadangi tarpusių vyksta apsikeitimas informacija.

Abipusės komunikacijos, atsirandančios turint atgalinį ryšį, numato dialogą tarp gavėjo ir siuntėjo. Taip atsiranda žaidybinė situacija, kurioje siuntėjas gali (ir turi) koreguoti kitą savo pranešimą pagal gautą atsakymą. Siuntėjas visada suinteresuotas atgaliniu ryšiu (būtent jis leidžia sužinoti, ar gautas pranešimas, ar teisingai jis dekodotas).

Būtent tokia komunikacijos chema reikėtų remtis ugdant komunikavimo kompetenciją.

1.1.4. Komunikavimo kompetencijos stiprinimas

Į priešmokyklinę grupę atėjusio (ir prieš jam ateinant) vaiko komunikaciniai gebėjimai netiriami specialiai, vaikai netestuojami. Pedagogai nuolat, sistemingai, atidžiai, jautriai ir taktiškai stebi savo ugdytinius. Būtų puiku, jeigu pedagogas rašytų dienoraštį, kuriame pasižymėtų kiekvieno vaiko kalbos ypatumus (kalba tarmiškai ar bendrine kalba, nemoka kalbos, turtingas ar skurdus žodynas, garsus taria taisyklingai ar turi kalbos defektų; ar įvairūs sakiniai ir jų intonacijos, ar tinkami loginiai akcentai; ar jaučia pasakojimo „griaučius“).

Pedagogas visus metus žymisi vaikų kalbos pokyčius bei daromą pažangą, o pastebėjęs sulėtėjusią ar sustojusią raidą ar atsirandančius raidos netolygumus, pagalbos kreipiasi į specialistus ir pats (bei šeima) skiria šiam vaikui daugiau dėmesio. (V. Gražienė, E. Marcelionienė)

Komunikavimo gebėjimų stebėsenos rodikliais autorės nurodo kaip požymius:

- ar vaikas noriai bendrauja su draugais ir suaugusiaisiais;
- ar jis smalsus - klausia, klausinėja, kuo domisi;
- ar jis noriai pasakoja savo paties patirtus, matytus įvykius - ar turtinga jo patirtis;
- ar jis geba pasekti girdėtą, matytą per televiziją pasaką;
- ar geba fantazuoti — papasakoti nebūtą istoriją, nutikimą; suvaidinti kokią nors situaciją (nors dar nelabai skiria realybę nuo fantazijos);
- ar jo sakiniai aiškūs, logiški, įvairios struktūros (nors nebūtinai taisyklingi);
- ar vaikas derina žodžius sakinyje: ar nepainioja laikų, skaičių, giminių;
- koks vaiko žodynas;
- ar mėgsta klausytis skaitomos knygos;
- ar vaiko kalboje dominuoja tik daiktavardžiai ir veiksmažodžiai (nes tai būdinga šio amžiaus vaikams), ar jis jau vartoja ir būdvardžius, ir įvardžius bei jungtukus irrieveiksmius;
- ar pastebi panašius ir skirtingus daiktus aplinkoje ir piešinyje;
- ar bando pats rašyti; ar mėgsta piešti;
- ar vaikas kalbėdamas, pasakodamas geba bent paprasčiausiu būdu (grynuoju kartojimu, jungtukais) susieti sakinius;
- ar geba sukaupti dėmesį (pavyzdžiui, išklausyti pasaką);
- ar vaikas taisyklingai taria visus gimtosios kalbos garsus;
- ar turi klasifikavimo ir apibendrinimo pradmenis;
- ar vaikas domisi spausdintu žodžiu, rašto ženklais;

- ar gali prisiminti ryškiausias, labiausiai jam įsiminusias detales.

Gebėjimo bendrauti ir išreikšti save bei pažinti pasaulį ugdymas

Kaip jau buvo aptarta „priešmokyklinio amžiaus vaikai dar labai egocentiški — jie kalba sau ir nemoka išklaudyti esančių greta. Be abejo, šiokių tokių bendravimo įgūdžių vaikas jau yra išsiugdęs šeimoje. Tačiau jie gali būti labai menki, ypač jei vaikas augo vienas, bendravo tik su tėvais, seneliais. Toks vaikas, atėjęs į mokyklą, atsidurs visiškai jam neįprastoje situacijoje. Ar klausysis jo draugai, kurių tiek daug? Ar atkreips į jį dėmesį mokytojas? Ar jis pats norės klausytis kitų? Visi pedagogai iš savo patirties žino, jog ne visada į šiuos klausimus galima atsakyti „taip“ — vaiką reikia mokyti bendrauti su kitais.

Taigi kalbėtojas ir klausytojas yra susiję, vienas kitą veikia. Jų komunikavimo sėkmė priklauso ir nuo aplinkos, ir nuo jų pačių būsenos - jų nusiteikimo, emocijų, savijautos ir kt. Pedagogas visada stengiasi sudaryti bendrauti tinkamą aplinką, veikti vaikų būseną, kad jų buvimas grupėje būtų saugus, džiaugsmingas, prasmingas. Tačiau gebėjimą perteikti mintis, jausmus ir klausytis, suprasti bei reaguoti reikia ugdyti(s).

Komunikavimo gebėjimų ugdymo galimybės:

- pasakoti draugams, pedagogui patirtus nutikimus, įspūdžius (kaip „pagavo kiškį“, kaip ėjo su tėveliais apsipirkti į parduotuvę, ką matė ateidamas į grupę ir pan.);
- išsakyti savo džiaugsmą, pasididžiavimą, liūdesį, gailestį, užuojautą (kaip džiaugėsi gavęs dovaną, kaip didžiavosi išmokęs pasikloti lovą, kaip jam gaila sergančios močiutės ir pan.);
- žaidžiant, išskylaujant kalbėtis su draugais, pedagogu - išdrįsti paklausti, pareikšti savo nuomonę, pasiginčyti ir t.t. (aptarti, su kokiais žaislais žais, ką kiekvienas darys, pasiteirauti, kokį medį ar pastatą mato, pasakyti, kas jam patinka, gražu, ir pan.);
- gyvenant grupėje - valgant, tvarkantis - pasakyti savo norus, nuomonę, išreikšti džiaugsmą ir pan. (norėčiau žaislus sudėti taip...; naujas paveikslas labai linksmas, gražus; pietūs buvo labai skanūs...);
- išklausius pasaką, grožinės literatūros kūrinį ar jo ištrauką, kalbėtis apie juos, išsakyti savo nuomonę (nepamirškime, kad šiame amžiaus tarpsnyje meno kūrinio vertinimas dar tik intuityvus);
- skatinti pasidalinti su draugais dalykinėmis „žiniomis“ (ką stebėjo, matė sode, kaip su mamyte kepė pyragą, ką matė ir su tėveliu skaitė enciklopedijoje ir t.t.);
- sekti draugams ir pedagogui namie girdėtas pasakas, sakmes, padavimus, atpasakoti klausyto kūrinio įstrigusį motyvą; pačiam fantazuoti ir kurti;
- deklamuoti poezijos kūrinius, pačiam mėginti eiliuoti;

- stebėti kino filmus, spektaklius, laidas vaikams, juos aptarti, išsakyti savo nuomonę, pačiam kurti kino filmą (paveikslėlių seriją);
- žaisti įvairius kalbos žaidimus (greitakalbes, klausimus ir atsakymus, „pasakyk žodį“, pamėgdžiojimus, sugalvoti vis naujų kalbos žaidimų).

Todėl pedagogas, padėdamas savo ugdytiniams formuoti programoje numatytus gebėjimus, paraleliai (tarsi pakeliui) kelia ir konkrečius gimtosios kalbos sandaros (modelio) perėmimo uždavinius, kurie labai priklauso nuo kiekvieno vaiko kalbos išsivystymo lygio.

Grupės pedagogas stengiasi sudaryti gerą kalbinę atmosferą: skatina vaikus bendrauti tarpusavyje ir pats nuolat su jais bendrauja, visuomet kalba ramiai, pasakoja nuotaikingai, skaito raiškiai. Ypatingas dėmesys skiriamas nekalbiems, problemų turintiems vaikams — jie kalbinami, drąšinami, tačiau neverčiami kalbėti.

1.1.5. Priešmokyklinio amžiaus vaiko komunikaciniai gebėjimai

Kaip teigia mokslininkės Gražienė, Marcelionienė, penkiametis vaikas turi jau nemažą socialinę kultūrinę patirtį. Pagal savo galimybes kiekvienas vaikas pažįsta jį supančią aplinką, bendrauja su savo aplinkos žmonėmis ir tai natūraliai atsispindi jo kalboje. Šio amžiaus vaiko gana turtingas žodynas. Kalbiniu požiūriu jis labai aktyvus: nuolat klausinėja tyrinėdamas aplinką, daug šneka, pasakoja, kuria naujus, jam reikalingus žodžius.

Šio vaikas domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka. Penkiametis, jau beveik įvaldęs gimtosios kalbos sandarą, intuityviai jaučia žodžių ryšius, tačiau jo kalboje dar pasitaiko nemažai klaidų. Teigiama, kad 4-5 metų vaikas yra gramatikos genijus. Jis puikiai kaito daiktavardžius skaičiais ir linksniais, prie jų derina būdvardžius, įvardžius. Puikiai asmenuoja, vartoja išvestines veiksmažodžio formas, vienaarūšes sakinio dalis, konstruoja sudėtinius sakinius. Penkiametis žino pasakojimo ribas — baigęs pasaką, ištaria: „viskas“. Vaikas intuityviai jaučia, kad pasakojant reikia sieti sakinius, ir šiam tikslui pasirenka įprastas siejimo priemones. Tik vienas kitas pasakymas dar „nepriaugęs“ iki suaugusiųjų kalbos: ir ryt atėjo ragana, sutiko raganos namą, buvo visi užtempti laukai. Tačiau visi čia paminėti penkiamečio kalbiniai gebėjimai yra ne tikslingai išmokti, o perimti bendraujant su suaugusiaisiais, žaidžiant su bendraamžiais.

Taigi penkiamečio vaiko kalba jau turi visus kalbos lygmenis: jis gali sukurti sakinį tekstą, pasakyti sakinį, sugalvoti žodį, ištarti daugelį gimtosios kalbos garsų. Penkiametis kalbėdamas intuityviai suvokia prasmingo teksto sandarą ir visumą (pradžią, pabaigą, įvykį). Jis tiksliai supranta savo aplinkoje vartojamų įprastų žodžių reikšmes ir sakinių prasmes bei įvairias intonacijas; moka paklausti, pasidžiaugti, geba išreikšti nuostabą, pasipiktinimą ir kitus jausmus. Penkiametis nujaučia žodžių sąsajas sakinyje ir intuityviai sieja vieną sakinį su kitu. Šio amžiaus

vaikas ypač mėgsta žaisti žodžiais, kurti naujus žodžius (junta žodžių darybos dėsnius). Gali išgirsti ir pakartoti neilgų žodžių garsus, parinkti žodžių, prasidedančių tuo pačiu garsu. Vėliau mėgsta žaisti komunikavimą lavinančius žaidimus, kaip teigia G. Petty (2006), tai pasakojimas grandinėle, variacijos, kauliukų žaidimai, naujiena, kuo aš dirbu, ką aš veikiu, močiutės krepšys ir kt.

Pradedama domėtis skaitymu ir rašymu, dauguma penkiamečių mėgsta vartyti knygas ir klausytis skaitomo teksto. Jie moka tinkamai pasiimti ir laikyti knygą, žino, kur jos pradžia, pabaiga, kur viršus, apačia. Vaikas žiūrinėja iliustracijas, tekstus, simbolius, nutuokdamas, apie ką knyga. Penkiamečiai imituoja skaitymą, pavadindami iliustracijas, kurdami pasakojimus pagal jas. Jie nuolat prašo paskaityti, atverčia tą knygos vietą, kuria labiausiai domisi; dėmesingai klauso skaitančiojo. Tačiau yra vaikų dėl įvairių priežasčių (ypač socialinių) neturėjusių rankose knygos, nepatyrusių džiaugsmo ją vartyti ar klausytis skaitymo.

Penkiamečiai jau pastebi raides, pradeda jas skirti nuo kitų ženklų, mato užrašus, juos žiūrinėja, komentuoja. Kai kurie spausdintinėmis raidėmis jau parašo (ir perskaito) savo vardą ar kitus jiems reikšmingus žodžius. Jie supranta, jog pažinę raides, išmoks skaityti ir galės daug sužinoti.

Jaučia pomėgį knygai ir turi estetinės nuovokos pradmenis. Penkiametis mėgsta knygas, vaikų žurnalus, juos varto, žiūrinėja, komentuoja. Jam patinka klausytis skaitomo kūrinio, jis jaučia pasakojimo nuotaiką, noriai reiškia emocijas, pavyzdžiui, žavisi ar piktinasi veikėjų poelgiais (džiaugiasi Mikės Pūkuotuko, Karlsono, Pepės Ilgakojinės, daktaro Aiskaudos nuotykiams, piktinasi Barmalėjumi). Vaikas išimena eilėraščius, dainelių žodžius, kelis kartus sekta pasakas ir kitus girdėtus kūrinius, pats gali (ar bando) juos papasakoti. Penkiametis pastebi, jeigu jam žinoma istorija kuo nors papildoma arba jei pasakotojas ką nors pamiršo ar pasakė ne taip, kaip įprasta. Vaikas susieja iliustracijų turinį su girdimu tekstu, pats mėgsta piešti, iliustruoti. Dauguma penkiamečių mėgsta vaidinti, improvizuoti ir kurti: vaidina pasakų ar išgalvotas situacijas, pratęsia girdėtas pasakas, perkuria jas, kuria savo pasakas. Šio amžiaus vaikas labai mėgsta fantazuoti ir ne visada skiria realybę nuo išmonės.

Ribotos patirties vaikai dėl įvairių priežasčių (ypač socialinių) gali būti dar neturėję rankose knygos, nepatyrę džiaugsmo ją vartyti ar klausytis skaitymo. Tiek šiems, tiek uždariems, nekalbiems vaikams reikia ypatingo supratimo ir sąlygų, žadinančių jų domėjimąsi knyga ir padedančių ją pamilti.

1.2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kaitos galimybės šeimoje

Ikimokyklinio ugdymo sistemos reforma formaliai prasidėjo 1989 m., kai buvo paskelbtas kolektyvinis mokslininkų, pedagogų darbas "Lietuvos ikimokyklinio ugdymo koncepcija" (periodinės spaudos variantas).

Praėjus keletui metų, jau galima objektyviau vertinti ikireforminius ir poreforminius ikimokyklinio ugdymo sistemos raidos procesus, pastebėti teigiamas ir neigiamas puses. Pokyčiai ryškūs visose sistemos srityse - metodologinėje, ugdymo turinio, proceso ir metodų, įstaigų tipų ir struktūros, pedagogų rengimo ir kvalifikacijos kėlimo, valdymo ir materialinės bazės srityse. Pristatydami ikimokyklinio ugdymo sistemos Lietuvoje tendencijas ir problemas, remsimės šia schema [1, 20 p.].

Lietuvos pedagogai į vaiką žvelgė kaip į lygiavertį vaiko - suaugusiojo sąveikos narį; buvo iškelta auklėtojos asmenybės reikšmė vaikų ugdymo sėkmei; darželiuose siekta plačiai taikyti ugdymo diferencijavimo bei integravimo principus; auklėjimas buvo suprantamas kaip neatsiejama ugdymo proceso dalis; nuolat buvo akcentuojama būtinybė vienyti šeimos ir darželio pedagogų pastangas. Ikimokyklinė ugdymo įstaiga padeda šeimai laiduodama sistemos lankstumą, vykdo vaikų globos ir ugdymo funkcijas. Ji deda dorovės pagrindus, skiepija bendrąsias žmogaus vertybines nuostatas, kuriomis vaikai grįs savo gyvenimą. Anot Bruneikienės B. (2009), darželyje siekiama, kad vaikai mokėtų būti mandagūs, draugiški, laikytusi visuomenėje nusistovėjusių bendravimo ir elgesio normų, gebėtų derinti savo veiksmus ir norus su grupės vaikų ir visuomenės interesais, pagal galimybes prisiimti atsakomybę.

Reformų laiku susidarė palankios sąlygos Lietuvos darželiams atsinaujinti. Vėl atsigręžta į turtingą pedagoginę šios srities patirtį. Be to, pradėta intensyviai studijuoti ir taikyti šiuolaikinės pažangiosios pedagogikos ir psichologijos pasiekimus, diegti ugdymo demokratiškumo, diferencijavimo ir integravimo principus; skatinti vaiko aktyvumą, kūrybiškumą, saviraišką.

1.2.1. Tėvų pasirengimas vaiko ugdymui šeimoje

Asmenybės ugdymas prasideda šeimoje. Tik jos dėka sukuriamas ir išsaugomas tautos identitetas, jos kultūros vertybės ir tradicijos. Keičiantis visuomenės socialinėms ir ekonominėms sąlygoms, keičiasi ir šeima. Šių dienų reformos sparčiai didina gyvenimo sąlygų skirtumus, išryškėja silpnosios šeimos vietos. Ugdymo įstaiga turi rasti sąsajas su šeima siekiant bendro tikslo, skatinant tėvų švietimą.

Mokslininko Norman Longworth, 2007 tegimu, raštiškos sutartys tarp šeimos ir mokyklos sparčiai populiarėja. Mokymosi visą gyvenimą mokykla privalo kurti įvairias strategijas, kuriomis būtų siekiama, kad šeima aktyviau dalyvautų mokymosi procese. Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimą gali paskatinti šie mokyklai rekomenduojami veiksmai:

- organizuokite tėvų kursus, klubus ir draugijas, sporto renginius, kuriuose kartu su vaikais dalyvautų ir tėvai, suteikite galimybę tėvams dalyvauti pamokose, jų metu jie gali būti arba kaip padėjėjai, arba kaip mokiniai.
- geriau informuokite tėvus apie mokyklos gyvenimą. Leiskite informacinius mokyklos biuletenius, lankstinukus, informacines knygeles bei žurnalus, kuriuose būtų galima rasti mokytojų ir vaikų straipsnių, parašytų neoficialiu stiliumi;
- pasirašykite trišales partnerystės sutartis tarp pramonės įmonių, mokyklos ir tėvų. Organizuokite susitikimus su tėvais jų darbo aplinkoje ir panaudokite jų žinias mokykloje;
- renkite diskusijas mokymosi pažangos su tėvais ir mokyklos vadovais. Įvertinkite tėvų mokymosi poreikius ir išsiaiškinkite, kaip tuos poreikius būtų galima patenkinti. Mokykla galėtų sudaryti klausimynus, o vaikai – atlikti individualias tėvų apklausas;
- paskirkite mokytojus ar vadovus mokyklos atstovais tiesioginiams kontaktams. Per paskirtus kontaktinius asmenis informuokite tėvus apie mokyklos tikslus ir pokyčius. Teikite tėvams konsultacijas jų pageidaujama forma, (kurkite informacijos telefonu liniją, (renkite tėvų pasiūlymų dėžutę;
- suorganizuokite kolektyvinio idėjų svarstymo (angl. Brainstorming) □abia□yklos darbuotojais posėdį ir pamąstykite, kaip būtų galima pagerinti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą. Pasitelkite į pagalbą pažįstamus iš pramonės sektoriaus ar vietos valdžios;
- sukurkite elektroninio pašto ryšį tarp mokyklos ir šeimos ir kompiuteriu atliekamas namų užduotis siųskite elektroniniu paštu;
- įtraukite tėvus į užklasinę veiklą – išvykas, keliones, mokyklos žaidynes, sporto komandas, chorus, klubus ir draugijas;
- sudarykite išsamias dvišales sutartis tarp šeimos ir mokyklos, jose numatykite kiekvienos šalies atsakomybę už vaiko ugdymą;
- susidraugaukite tapkime□mokyklos partneriais – tėvais, įmonių vadovais, kitais bendruomenės nariais, visais, kurie tik nori ir gali prisidėti prie mokyklos gyvenimo, ir įgyvendinkite bendrus siūlymus.

Surasti kūrybiškų idėjų nėra sudėtinga, o glaudesnis bendradarbiavimas tarp mokyklos ir šeimos yra tikslas, dėl kurio verta pasistengti. Tačiau paskutinis pasiūlymas gali tapti „raktu“ į sėkmę. Bounazel kalba apie sistemos gražinimą „į tėvų rankas“. ‘II faut reaparen-talizer le

systeme scolaire en recherchant une plus grande implication des parents. Ce qui peut necessiter parfois des abia yk ddcompagnement pour les parents en difficultes. ' [Privalome gražinti mokyklų sistemą į tėvų rankas ir siekti, kad tėvai atliktų didesnę vaidmenį mokyklos gyvenime. Kartais tai gali reikšti ir būtinybę taikyti atitinkamas priemones problemų turintiems tėvams.] Tai yra visiškai nauja galimybė tiems tėvams, kurie patys turi mokymosi sunkumų arba nepakankamai suvokia mokyklos sistemą, kad galėtų padėti savo vaikams.

Tėvų pasirengimo auklėti vaikus, užsienio patirties analizė

Prancūzijoje yra priimta, kad tėvai yra atsakingi už savo vaikų kultūrinį ugdymą. Tėvai paprastai gerbia mokyklos tradicijas ir drausmę, kadangi jie patys ugdo savo vaikus namuose ir retai prieštarauja mokyklos vadovui ar darbuotojams. Vis dėlto situacija blogėja dėl šiuolaikinio gyvenimo įtampos, dėl griežtai taikomų nelanksčių mokymo programų mažėjančio aktualumo bei šeimų nestabilumo. Todėl ir atsirado požiūris, kad mokyklos turi būti atskaitingos šeimai. Šis požiūris atspindi naujausias išsivysčiusio pasaulio tendencijas.

Šeimos ir mokyklos sutartys. Vis dėlto toji atskaitomybė neturėtų būti vienpusė. Kadangi tėvų balsas dėl savo vaikų ugdymo svarbesnis, jie taip pat turi prisiimti atsakomybę už tai, sekti švietimo sistemos naujoves bei aptarti mokyklos atstovais, kaip jie galėtų prisidėti prie jų įgyvendinimo. Šeimos ir mokyklos sutartys Didžiosios Britanijos mokyklose yra privalomos nuo 1999 metų. Formalios sutartys visgi yra šiek tiek pavojingos. Jis teigia: „Nuoširdus dialogas tarp mokyklos ir šeimos gali abiem pusėms padėti geriau suprasti ir įsigilinti į viena kitos situaciją, tačiau įvykdyti vien teisinius bendradarbiavimo tarp tėvų ir mokyklos reikalavimus nepakanka. Sutartys tarp šeimos ir mokyklos pačios savaime negali tapti jų dialogo pagrindu“. Jis rekomenduoja daugiau dėmesio skirti pačiam procesui, tikėdamas, kad mokykla, kartu su tėvais diskutuodama apie tokio dokumento turinį, turėtų puikią galimybę perteikti mokyklos filosofiją ir tikslus bei išsiaiškinti, kaip tėvai galėtų paskatinti vaiko pomėgius. Tai būtų kur kas efektyvesnė priemonė, negu teisiškai įpareigojantis dokumentas, nustatantis formalias taisykles ir nuostatas. Tokiu būdu bendradarbiaujantys tėvai ir mokykla jaustų didesnę atsakomybę už vaiko mokymosi eigą.

Prigyjant mokymosi visą gyvenimą idėjoms, mokyklos vis aktyviau dalyvauja bendruomenės gyvenime.

Pilietiškumas ir mokykla. Tokie atvirumo išorinei aplinkai idealai egzistuoja daugelyje pasaulio mokyklų. Vertingos informacijos suteikė moksleivių seneliai. Neretai informacijos šaltinis būdavo kompiuteris. Šia užduotimi buvo siekiama atkurti karo poveikį žmogaus gyvenimui ir taip suvokti platesnį kontekstą. Tai yra naudinga duomenų rinkimo ir analizės užduotis. abia kita vertinga šio projekto pusė – kaip informacijos pateikimo priemonė buvo

naudojamas kompiuteris. Vaizdo kameromis ir kompiuteriais buvo kuriamos vaizdo priemonės, kurios padėjo moksleiviams geriau kontroliuoti savo darbą ir parengti beveik profesionalius pranešimus – iš jų bendraklasiai galėjo mokytis. Mokykla taip pat įgijo naujos mokymosi medžiagos. Technologijos šiuo atveju buvo naudojamos dviem tikslams – laikyti ir analizuoti informacijai bei rengti vaizdo pranešimams. Tai padėjo atrasti naujų efektyvių istorijos dėstymo metodų. Turime daug tokių projektų, kurių metu buvo kuriamos geografijos, istorijos ir genealoginės duomenų bazės vietos, nacionaliniu ir regioniniu mastu. Tokie projektai ne tik atskleidžia kompiuterio naudą, skatinant prasmingą ir aktualią veiklą realaus pasaulio kontekste, bet ir keičia mokinių bei mokytojų tarpusavio santykius. PeterSmith apibūdina tai glaustai:

Naudojimasis šios naujos galimybės pranašumais smarkiai pakeis mokytojo, moksleivio ir mokyklos vaidmenis. Mokytojai jau nebebus „žinių saugyklos“, bet greičiau –vedliai, padėsiantys mokiniams nepasiklysti elektroninės informacijos srautuose. Jie per naujas technologijas plės kontaktus vieni su kitais, su moksleiviais, jų tėvais, akademinės visuomenės ir pramonės atstovais bei kitais specialistais. Mokykla nebebus panaši į gamyklą, kurios pavyzdžiu buvo sukurta, o į poindustrinio amžiaus darbo vietą. Skirtumas tarp mokymosi mokykloje ir užjos ribų išnyks.

1.2.2. Nuolatinio mokymosi svarba tėvams

Pastaruoju metu pastebimas bendrinės sąvokos mokymasis visą gyvenimą vartojimas. Mokymosi visą gyvenimą memorandume (2001) mokymasis visą gyvenimą pateikiamas tarsi skėtis, po kuriuo turi vienyti įvairios mokymo ir mokymosi rūšys. Teigiama, kad „norint įgyvendinti mokymąsi visą gyvenimą reikia, kad visi dirbtų drauge ir veiksmingai – tiek kaip individai, tiek kaip organizacijos“ (p.8).

(Mokymosi visą gyvenimą memorandumas, 2001, p. 19). Siūloma aptarti klausimus, kaip skatinti finansines injekcijas į mokymosi visą gyvenimą infrastruktūras ir į žmonių mokymąsi taip, kad jos būtų juntamos ir skaidrios.

Taigi mokymasis visą gyvenimą apima institucijų, organizacijų, visuomenės teikiamas galimybes mokytis bei individo tobulėjimą, jo atsakomybę už savo mokymąsi. Mokymasis visą gyvenimą yra esminė andragogikos sąvoka.

Anot mokslininko N. Longworth (2007) besimokančios visuomenės, kurioje nepriklausomas mokymasis yra skatinamas ir tampa svarbia testinio mokymo dalimi, kūrimas, nes dabar žmonės tai pradeda, tai nustoja, tai vėl ima mokytis; bendruomenės dalyvavimas mokymosi procese, švietimo vaidmens didinimas, gebėjimas suderinti skirtumus, kad galėtume padėti suvokti konfliktus bei smurto priežastis ir kurti taikią aplinką.

Suaugusiųjų švietimas turįs remtis 4 principais:

- 1) tai visą gyvenimą trunkantis procesas, pasirengimas nežinomai ateičiai;
- 2) tai ne profesijos mokymasis, o savanoriškas gero, džiaugsmingo, prasmingo gyvenimo patyrimo bei galimybių plačiau' atsiskleisti individo asmenybei ieškojimas;
- 3) mokymo procese svarbu orientuotis ne į situaciją, dalyką, o į mokinius;
- 4) suaugusiųjų mokymosi esmę sudaro jų patyrimas, nes! Suaugusieji viską įsisąmonina refleksiškai ir įvertina savo išgales,; išmoksta keisti savo įpročius, vadovautis naujais motyvais (cit.į pagal P.Jarvį, 1990).

Trys mokymosi dimensijos

Formalusis mokymas/is Neformalusis mokymas/is Savaiminis mokymasis (Beresnevičienė M. Gedvilienė S. Zuzevičiūtė V.) Tradiciškai sutapatindami mokymą/si su mokymusi klasėje ir iš knygų, mes apribojame mokymosi sampratą iki formaliojo švietimo ir mokymosi, tačiau akivaizdu, kad praktikoje taikome gerokai daugiau mokymosi galimybių, o anksčiau minėtieji tėra tik maža jų dalis. Žvelgiant į mokymąsi visą gyvenimą skiriamos trys mokymo/si dimensijos:

Neformalusis mokymas/is vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo sistemų. Jis taip pat apgalvotas ir organizuotas, su formaliuoju mokymusi bendra yra tai, kad šis mokymasis ribojamas institucinės priklausomybės. Jis būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai. Neformalusis mokymasis gali būti teikiamas darbo vietose, juo gali rūpintis visuomeninės organizacijos ir grupės, taip pat organizacijos, įkurtos formaliosioms sistemoms papildyti (meno, muzikos, sporto užsiėmimai arba privačios pamokos, korepetitoriai, ruošiantys asmenis egzaminams). Valstybės pripažinti dokumentai neišduodami.

Savaiminis mokymasis – tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Skirtingai nuo pirmų dviejų, savaiminis mokymasis nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau organizuotas, mažiau struktūruotas, gali būti skatinamas gyvenimo, aplinkybių, šeimos, sąlygų, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir gebėjimus.

Viena iš pastarojo meto pozityvių suaugusiųjų švietimo plėtros tendencijų yra augantis organizacijų ir institucijų, kurios įsitraukia į neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemą skaičius ir didelė jų teikiamų suaugusiųjų mokymosi galimybių pasiūla.

1.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo formos

1.3.1. Bendradarbiavimo paskirtis ir tikslai

Bendradarbiavimas grindžiamas ne vienpusiška informacija, bet dalijimusi patirtimi. Tėvai turėtų būti ne svečiai, o ugdymo įstaigos bendruomenės nariai. Pedagogų pareiga – susipažinti su tėvų socialiniu statusu, išsiaiškinti jų požiūrį. Būtina įtraukti tėvus į ugdymo procesą. Bendrauti su tėvais reikia taip, kad jie nesijaustų tik vykdančios mokyklos instrukcijas, o rodytų iniciatyvą, įsitrauktų į konkrečią veiklą. Siekiant lygiavertės partnerystės, svarbu, kad ir mokytojai, ir tėvai remtųsi vienodais reikalavimais, vienoda doros samprata (D. T. Baranauskienė, 2000). „Bendraudant su žmonėmis reikalinga kompetencija, teisingumas, bei taktiškumas“.(Fagol H.2005, p.130)

Būtina gerai pažinti tėvų, su kuriais tenka dirbti grupę, atsižvelgiant į jų patirtį, santykius su vaikais ir požiūrį į mokyklą (L. Stoll, D. Flink, 1996). Reikalinga išsiaiškinti šeimos tikslus ir vertybes, kurios gali skirtis nuo mokyklos tikslų.

Būtent savo šeimos individualumą tėvai atsineša į mokyklos gyvenimą, todėl labai svarbu pažinti ir priimti šeimos požiūrį, patirtį ir stipriąsias puses.

J. Vaitkevičius (1995) mano, kad tėvai ir pedagogai kartu gali veikti šiose **srityse**:

- *Motyvacijos srityje* – žadinti mokymosi motyvus, atskleisti žinojimo, gebėjimų prasmę ir reikšmę žmogaus gyvenime, geriausiai gali pirmiausiai šeima, tėvai ir vėliau darželis– mokykla.
- *Ekonominio ugdymo srityje* – jaunoji karta neišmoks vertinti materialinių gėrybių, darbo prasmės, jei tik viena iš šių institucijų kels šiuos reikalavimus.
- *Ateities perspektyvos, profesijos, specialybės* pasirinkimo ir pasirengimo jai srityje – reikia plataus žmonių, institucijų kooperavimosi, padedančio giliau pažinti gyvenimą, prognozuoti visuomenės ateitį.
- *Vertybinių orientacijų srityje* – šiuolaikinėje visuomenėje ryški vertybių krizė, tad šeima ir darželis turi puoselėti ir gaidinti bendražmogiškąsias vertybes – meilę, grožį, tiesą, dorą. Taip pat svarbu išvelgti ir formuoti naujas, būdingas šiuolaikinei visuomenei – būti protingu, ryžtingu, ieškančiu, kas užtikrina inovacinės asmenybės tapimą.
- *Orientacija informacijos sraute* – šeima nuo mažų dienų atlieka informacijos dozatoriaus vaidmenį. Ypač jei šeimoje vyrauja demokratiniai santykiai, šeimos nariai atvirai dalijasi nuomone, aptaria įspūdžius, patirtį.

Grupės auklėtojo veikos kryptis – bendradarbiavimas su tėvais – aktuali keliais aspektais:

- bendraudamas su tėvais auklėtojas geriau pažįsta savo auklėtinius, suvokia jų mokymosi sėkmių ir nesėkmių priežastis, veiklos ir bendravimo partnerių pasirinkimą;
- gali plėtoti tėvų pedagoginės kompetencijos veiklą, gerinti tėvų ir vaikų bendravimą;

įtraukti tėvus į mokyklos veiklą, įvairiomis formomis užtikrinti tėvų dalyvavimą ugdymo procese (F. Ivanauskienė, 2000).

Reikšmingą įtaką krašto švietimui daro vidiniai veiksniai, tarp kurių pirmiausia minėtini demografiniai – gimstamumas, gyventojų migracija, šeimų dydis bei pastovumas ir kt.

Skurstančių šeimų vaikai ne visada turi sąlygas tinkamai pasirengti lankyti mokyklą, išsiugdyti elementarius socialinius įgūdžius. Šios grupės vaikai neretai esti socialiai apleisti, prastos sveikatos, jų kalba ne visada pakankamai išlavėjusi. Dėl čia paminėtų ir kitų priežasčių didelė dalis skurdą patiriančių ir asocialių šeimų vaikų mokykloje patiria nesėkmes, socialinę atskirtį, antramečiauja, praleidinėja pamokas, meta mokyklą.

Taigi socialinė atskirtis nuolat gresia skurde gyvenančių bei asocialių šeimų, kai kurių tautinių mažumų, pabėgėlių, kalinių, narkomanų vaikams. Dažniausiai jie neturi galimybių lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas, esti socialiai ir kultūriškai apleisti, neretai patiria alkį, šaltį, įvairų smurtą. Svarbus švietimo uždavinys – padėti socialiai pažeidžiamų grupių asmenims įgyti pagrindinį bei vidurinį išsilavinimą, paklausią profesiją ir įveikti socialinę atskirtį [4, 15p.].

Dėl sumažėjusio vaikų skaičiaus reorganizuojamos arba uždaromos ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir pradinės mokyklos. Prognozuojamas tolesnis pradinėse klasių moksleivių skaičiaus mažėjimas (25-30%) iki 2006 metų. Artimiausiu laiku pradės mažėti moksleivių ir pagrindinėse, vidurinėse bei profesinėse mokyklose. Dalis išvardytų švietimo įstaigų pedagogų neteks darbo arba turės persikvalifikuoti.

Globalizacijos procesas ir žinių visuomenės kūrimasis verčia nesitenkinti tik tomis kompetencijomis, kurias mokytojai įgyja studijuodami aukštosiose mokyklose. Svarbus vaidmuo užtikrinant ugdymo kokybę tenka pedagogų kvalifikacijos kėlimui, jiems jau dirbant mokytojo darbą. Egzistuojanti kvalifikacijos sistema vis dar nepakankamai efektyvi. Grįžę iš kvalifikacijos kursų pedagogai dažnai nepritaiko įgytų žinių. Kaip rodo kitų šalių patyrimas, tik kvalifikacijos kėlimas komandoje, kartu su kitais tos pačios mokyklos mokytojais, gali užtikrinti stabilesnius pedagogų tobulinimosi rezultatus. Kadangi dauguma mokytojų vis dar nesugeba veiksmingai naudotis kompiuterinėmis technologijomis, tad tobulinant kvalifikaciją daugiau dėmesio reikėtų

skirti mokytojų kompiuterinio raštingumo kėlimui ir ugdyti pedagogų gebėjimą kompiuterines technologijas taikyti mokymui ir mokymuisi (4, 8p.).

1.3.2. Bendradarbiavimo formos

Šeima ir ugdymo įstaiga yra dvi svarbiausios vaikų auklėjimo institucijos. Ugdytinis perima šeimos gyvenimo būdą, jos narių dorinę bei dvasinę kultūrą, elgesio normas, veiklos ir bendravimo su kitais žmonėmis pavyzdžius. Vaikui pradėjus lankyti darželį- mokyklą, į tėvų pradėtą socializacijos procesą įsitraukia ir auklėtojai. Ugdymo įstaigą ir šeimą jungia tas pats ugdymo objektas – vaikas. Bendradarbiavimas grindžiamas ne vienapusiška informacija, bet dalijimusi patirtimi. Tėvai tampa bendruomenės nariai, įsitraukia į ugdymo procesą. Svarbu skleisti informaciją apie mokykloje vykstančius procesus, formuoti teigiamą įstaigos įvaizdį tarp tėvų. Kaip konkrečiai palaikyti ryšius su tėvais ir kokiais būdais juos įtraukti į veiklą?

Bendradarbiaujant auklėtojui ir tėvams darželio aplinkoje, naudojamos įvairios bendradarbiavimo formos. Jos priklauso nuo tėvų poreikių, galimybių bei pedagogų pasiruošimo ir sugebėjimo įtraukti tėvus. Darbo su tėvais formas reikėtų derinti prie jų galimybių, parenkant efektyviausias ir labiausiai atitinkančias ugdymo tikslus.

Tėvų įtraukimas turėtų praturtinti vaikų ugdymo procesą ir gerinti jo kokybę.

- **Pokalbiai, individualios konsultacijos**

Norint bendradarbiauti, reikalinga išmokti bendrauti. Bendravimas – bendradarbiavimo pagrindas.

Bendravimas padeda vieniems kitus pažinti, geriau suprasti, pažiūrėti į problemas iš skirtingų pozicijų. Pagaliau bendravimas laiduoja ir saugumą – išsakoma nuomonė, diskusija neužklumpa iš netyčių, neleidžia kauptis nepasitenkinimui.

S. Dapkienė (2002) teigia, kad individualus pokalbis yra konsultacija, kurios metu teikiami patarimai, sprendžiamos asmeninės problemos. Kad individualūs pokalbiai, konsultacijos vyktų sklandžiai, reikia:

- rengtis iš anksto;
- gerai apgalvoti pokalbio turinį;
- rodyti pripažinimą kitam;
- kalbėti su entuziazmu;
- pokalbyje kritikuoti santūriai;
- kalbėti įtikinamai;
- pokalbį užbaigti išreiškiant viltį, tikėjimą šeimos pastangomis kartu su ugdymo įstaiga siekti bendrų auklėjimo rezultatų.

Pokalbiu su tėvais metu derėtų aptarti šluos klausimus: kokių rezultatų vaikas pasiekė, kokio pasikeitimui įvyko, į ką reikėtų atkreipti didesnę dėmesį, taip pat – kokių pasiūlymų turi patys tėvai.

Tėvai turi pajauti, pamatyti šio bendravimo prasmę – tai, kuo šis bendradarbiavimas yra reikšmingas jų vaikų ugdymui. Tačiau tas reikalauja laiko ir pastangų tiek iš auklėtojų, tiek iš tėvų.

- **Įvairaus pobūdžio susirinkimai**

Ugdymo įstaigoje organizuojami susirinkimai gali būti labai įvairūs: visuotiniai, bendri grupės, tam tikrų suinteresuotų grupių.

Bendri susirinkimai – tradicinis tėvų ir auklėtojo bendravimo būdas, ne visada rezultatyvus. Tiesiogiai tėvai su auklėtoju gali pabendrauti tik keletą minučių, tačiau tinkamai jiems pasiruošus galima vis labiau įtraukti tėvus į ugdymo įstaigos gyvenimą.

Vadovauti susirinkimui – svarbi pedagogo organizacinė darbo funkcija, ją deramai atlikus gali būti naudos ir pedagogui, ir tėvams (Richard I. Arens, 1998).

Galima išskirti tris pagrindines susirinkimo dalis:

1. Pasiruošimas susirinkimui.
2. Susirinkimo vedimas.
3. Susirinkimo įvertinimas.

Jane Bluestein (1982) rašė apie pagrindinius susirinkimo organizavimo principus. Prieš susirinkimą grupės auklėtojas **turėtų**:

- Atsižvelgdamas į tėvų poreikius ir galimybes, iš anksto paskelbti susirinkimo temą, tikslus, trukmę, vietą ir laiką.
- Paruošti medžiagą (reikalingus dokumentus, vaikų darbus ir pan.).
- Paruošti darbotvarkę, užrašyti ir pranešti tėvams svarstomus klausimus.
- Tinkamai paruošti aplinką.

Kad būtų išvengta auklėtojo dominavimo, sėdimas vietas išdėstyti taip, kad dalyvaujančiųjų padėtis būtų lygi – sėdėti šalia tėvų, o ne priešais.

Po susirinkimo patartina:

- Jei reikia, aptarti susirinkimą su vaikais.
- Jei reikia, aptarti susirinkimą su kolegomis.
- Parašyti susirinkimo protokolą, svarbiausias mintis.
- Pasižymėti planuojamą kitą susirinkimą.

Aktuali problema – tėvų aktyvumas susirinkime. Dažnai susirinkimuose tėvai atidžiai išklauso pranešėjų, o patys nekelia jokių klausimų. Šito būtų galima išvengti, iš anksto pranešus

tėvams susirinkimo temą, pateikus jiems klausimų, kai kuriuos tėvus individualiai paskatinus pasidalyti vaikų auklėjimo šeimoje patirtimi. Visi tokie susirinkimai sukelia tėvų susidomėjimą tada, kai pranešėjai remiasi pavyzdžiais iš vietinės aplinkos, analizuoja grupės gyvenimo faktus (S. Dapkienė, 2002).

S. Dapkienė (2002) teigia, kad grupės tėvų susirinkimas – tai savotiška auklėtojo atestacija ir savo autoriteto tarp klasės tėvų kėlimas. Reikėtų, kad auklėtojo bendravimas su tėvais žadintų abipusį pasitikėjimą.

- **Bendrų programų kūrimas ir vykdymas**

Kiekvienos programos ar projekto ataskaitos taškas – poreikių tyrimas. Pokyčiais galima labiau pasitikėti, kai yra išsakomos visos suinteresuotos nuomonės. Taigi, prieš kuriant programas naudinga sudaryti “vertintojų” komandą, kurios sudėtyje būtų ir tėvai. Kiti žingsniai būtų:

1. Tikslų iškėlimas.
2. Pagrindinių darbo kryptų numatymas.
3. Veiklos planas.
4. Išteklių numatymas.
5. Įgyvendinimas.
6. Įvertinimas.

Pedagogų ir tėvų vykdomos programos gali būti labai įvairios – orientuotos į moksleivių sveikatos ugdymą, nusikalstamumo prevenciją, laisvalaikio užimtumo kūrimą bei profesinį orientavimą ir panašiai.

Jau sukurtos ir vykdomos mokykloje programos turėtų būti tėvams išsamiai pristatytos. Kuo daugiau apie įstaigos veiklą tėvai žinos, tuo aktyviau joje dalyvaus.

- **Tėvų mokymai: seminarai, paskaitos**

Gyvenime užsiėmimams, profesijoms yra ruošiamasi. Tačiau tėvais tampama be ypatingo pasirengimo. Pedagogai studijuoja vaikų abiaykl ypatumus, tėvai – ne.

Pagrindinis tėvų mokymo tikslas – suteikti tėvams patarimų, kaip ugdyti ir suprasti vaiką bei jo poreikius, kaip spręsti iškylančius bendravimo sunkumus, taip pat ieškoti efektyvesnių auklėjimo būdų.

Kvietimas turėtų būti patrauklus, nuoširdus. Jame nurodytas seminaro ar paskaitos laikas, vieta, siūloma tema, tikslai ir trukmė.

N. L. Gage ir D. C. Berlinger (1994) teigia, kad tikslingiausia skaityti paskaitas, kai:

1. svarbiausias mokymo tikslas yra suteikti informaciją;
2. kitais būdais toji medžiaga nėra prieinama;

3. medžiagą būtina tam tikru būdu paruošti ir pateikti specialiai grupei;
4. būtina sudominti klausytojus paskaitos turiniu.

- **Įstaigos leidinys tėvams**

Tyrimai rodo, kad didžiausia kliūtis, neleidžianti dalyvauti tėvams vaikų ugdyme tiek, kiek jie norėtų jame dalyvauti, yra didelis tėvų užimtumas. Negalėdami dažnai lankytis įstaigoje tėvai negauna informacijos, nežino kas vyksta. Šią problemą padėtų išspręsti darželyje-mokykloje leidžiamas leidinys tėvams. Kaip teigia Richard I. Arends (1998), jis galėtų (ir turėtų) būti:

- Reguliarus, leidžiamas kas savaitę/mėnesį/pusmetį.
- Pirmiausiai – orientuotas į tėvus, jų poreikius ir interesus.

Todėl, prieš jį leidžiant reikėtų išsiaiškinti, kokios ir kiek informacijos reikia tėvams.

- Informatyvus.

Jame turi atsispindėti, ko vaikai mokėsi, kokie pokyčiai įvyko, ką planuojama veikti ateityje.

- Kviečiantis, skatinantis dalyvauti tėvus.

Informacija apie darželio- mokyklos veiklą turėtų būti įtraukianti ir tėvus. Jame reikėtų konkrečiai įvardinti, kokios pagalbos įstaiga tikisi iš tėvų.

- Iliustruotas mokinių darbais.
- **Švenčių, renginių, išvykų organizavimas**

Patirtis rodo, kad bendravimas neformalioje, neoficialioje aplinkoje gali būti labai rezultatyvus. Kuo daugiau pedagogai bendraus, tuo geriau pažins vieni kitus. Pažinimas leidžia vieniems kitus geriau suprasti ir padėti.

Bendrų renginių ir švenčių ruošimas tėvus ir auklėtojus gali suartinti, paskatinti tėvus aktyviau įsijungti. Renginiai būna nuotaikingesni, jei juose dalyvauja visa bendruomenė: pedagogai, vaikai ir tėvai. Kai kuriose ugdymo įstaigose organizuojamos bendros sveikatingumo dienos, turistiniai žygiai, įvairios akcijos bei konkursai pagyvina ugdymo procesą, kuria įstaigos įvaizdį, leidžia tėvams susidaryti geresnį vaizdą apie organizaciją, kurioje auga ir mokosi jų vaikai.

- **Atvirų durų dienos mokykloje**

Tai vienas iš ugdymo įstaigos pristatymo būdų. Kūrybingos ir iniciatyvios mokyklos Lietuvoje jau kurį laiką jį praktikoja. Atvirų durų dienų mokykloje programa gali būti labai įdomi, nes joje numatomi ne tik oficialūs renginiai ir susitikimai, bet ir nuotaikingi konkursai, vakaronės, leidžiantys mokyklos bendruomenės nariams geriau susipažinti ir vėliau vieningai dirbti.

Čia tėvai gali apžiūrėti vaikų žaidybinę aplinką, jiems pristatomos įvairios darbo programos, galima bendrauti su įstaigoje dirbančiais specialistais, diskutuoti, teikti siūlymus veiklos tobulinimui. Praktika rodo, kad tinkamai suorganizavus atvirų durų dienas galima pasiekti gerų rezultatų įtraukiant ne tik tėvus, bet ir vietos bendruomenę ir ypač ieškant išteklių reikmėms tenkinti

S. Dapkienė (2002) teigia, kad ši bendradarbiavimo forma duoda didelę naudą vaikams, nes jie mato, kad suaugusieji dirba kartu bendriems mokyklos reikalams, leidžia pažvelgti į tėvus kitoje šviesoje.

- **Darbas įstaigos savivaldoje**

Nors šiame darbe didesnis dėmesys skiriamas tėvų ir auklėtojo bendradarbiavimui darželio aplinkoje, visgi, šis bendradarbiavimas apima ne tik įstaigoje vykstančius procesus, bet ir aplinką šeimoje, t.y. tėvų bei vaikų santykius namuose.

Tėvai gali dalyvauti vaiko ugdyme ne tik ateidami į susirinkimus ar vykstančius renginius, nors tai taip pat yra svarbu, bet ir padėdami jam namuose. Pirmiausiai sudarydami sveikas ir saugias, skatinančias sąlygas, tinkamai jį auklėdami, kurdami gerą atmosferą namuose, bendraudami su vaikais. Svarbu patenkinti pirminius vaiko poreikius, suteikti priemones jo ugdymui.

- **Klausimų – atsakymų vakarai (popietės)**

Šeimoje dažnai kyla įvairių klausimų, į kuriuos kartais sunku rasti teisingą atsakymą. Grupės auklėtojai reikėtų įtikinti tėvus, kad verčiau klausti, kaip išspręsti vieną ar kitą problemą, negu laukti, kad ji išsispęstų savaime arba išsispęstų neteisingai.

Klausimų – atsakymų vakarui (popietei) reikia tinkamai pasiruošti. Reikia iš anksto paskelbti tėvams apie organizuojamą vakarą ar popietę, juos paskatinti gerai pagalvoti apie esamus nesklandumus ar konfliktus su vaikais, bendravimo problemas. Klausimus galima įmesti į tam skirtą klausimų dėžutę, klasės auklėtojas gautus klausimus turėtų sugrupuoti į siauresnes temas ir jei yra galimybė, atsakydamas į juos kviestis specialistus arba pasirengti remiantis atitinkama literatūra ir konsultuojantis su specialistais atsakyti pačiam. Taip pat galima pakviesti ir tėvus pasidalinti savo gyvenimiška ar profesionalia patirtimi. Tėvai turėtų būti įtraukiami ir į pasiruošimą šiai bendradarbiavimo formai (Dapkienė S., 2002)

- **Disputai**

Auklėtojo uždavinys ne tik išsiaiškinti, kokius reikalavimus tėvai kelia vaikams, kaip vertina įvairius jų poelgius ir vaiko rezultatus, bet ir versti tėvus susimąstyti, jei jų požiūriai, vertinimai, vaikų auklėjimas yra neteisingi. Šias problemas spręsti gali padėti disputai ir

diskusijos. Disputas – tai probleminis pokalbis, kuriuo siekiama bendro sprendimo, teisingų išvadų ir apibendrinimų.

Disputo reikšmė grupės bendruomenei formuoti yra akivaizdi ir didelė:

1. dalyvavimas disputuose ugdo tėvų aktyvumą, sudaro sąlygas bendrauti;
2. ugdoma tolerancija kitaip mąstančiam;
3. ieškoma teisingo sprendimo diskutuojant;
4. disputas sudaro sąlygas geranoriškam teisingos ir draugiškos kritikos priėmimui, t.y. saviugdai (Dapkienė S., 2002).

Apibendrinat pagrindines tėvų ir auklėtojo bendradarbiavimo formas, galima teigti, kad iniciatyvos šioje veikloje turėtų imtis auklėtojai – iširdami tėvų poreikius, interesus ir matydami, kurioje srityje tėvų pagalba yra reikalingiausia.

Lietuvoje darbui su tėvais taip pat teikiama vis daugiau reikšmės. Tiriamas tėvų požiūris į švietimo sistemą ir jos pagrindines problemas, kuriamos ir vykdomos švietimo kaitos programos, kuriose numatomas aktyvus tėvų dalyvavimas, spaudoje pasirodo publikacijos apie būtinybę tėvams, kaip vienai didžiausių švietimo interesų grupių, dalyvauti priimant svarbius, jų vaikų ugdymą lemiančius sprendimus.

Tačiau Lietuvoje nėra nusistovėjusių aktyvaus tėvų dalyvavimo vaikų ugdyme tradicijų, ekonominė bei socialinė padėtis šalyje atitolino šeimą nuo mokyklos, mokytojų ir tėvų bendradarbiavimą slopina siauras tėvų įtraukimo supratimas, pedagogų nepasiruošimas darbui su tėvais.

1.3.3. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos tarpusavio sąveika

Pedagoginės sąveikos reiškinys pastaruoju metu mokslinėje literatūroje analizuojamas įvairiais aspektais: kaip pagrindinė ugdymo priemonė, kaip būtina ugdymo sąlyga, turinys. Joks ugdomasis poveikis neįmanomas be pedagoginės sąveikos, nes pats ugdymas yra “asmenybių sąveikos padarinys” (B.

Bitinas, 2000). Ugdymas yra asmenybių (ugdytinis – ugdytojas) pedagoginės sąveikos vyksmas, kurio metu ugdytojas siekia konkrečių pedagogiškai apmąstytų tikslų. Pagrindinės pedagoginės sąveikos formos yra pedagoginis bendravimas ir pedagoginiai santykiai.

Sąveika – tai prieškario Lietuvoje J. Vabalo-Gudaičio iškelta ir nūdien atgaivinama edukologinė kategorija. Tai naujos, dabar Lietuvoje plėtojamos ugdymo sampratos pagrindas: nuo ugdytojų ir ugdytinių sąveikos priklauso ugdymo sėkmė. Sąveika yra vidinė ugdymo proceso dalis, nulemti išorinę – komunikaciją ir jos rezultatus (V. Jakavičius, 1998).

Sąveika tarp suaugusių ir vaikų kaip ir vaikų tarpusavio sąveika turi lemiamos įtakos vaikų socialinei, emocinei ir komunikavimo raidai. (R. Rimkienė, 2008)

Pedagoginė sąveika tarp ugdytojo ir ugdytinio yra vienas iš pagrindinių mechanizmų transformuojant socialines idėjas iš visuomeninės sąmonės į individualią sąmonę. Pedagoginei sąveikai būdingas socialiai orientuotas pobūdis: pedagogas atstovauja visuomenei ir perduoda ugdytiniams jos sukauptą ir apibendrintą patirtį, t.y. siekia ugdytiniui perteikti socialines (mokslo, kultūros, dorovės ir kt.) vertybes. Pedagoginės sąveikos dėka įgytos dvasinės vertybės transformuojasi į veiklos ir elgesio determinantus (B. Bitinas, 2000; L. Jovaiša, 2002).

Per visą mokyklos ir pedagogikos istoriją pedagoginės sąveikos problema buvo viena iš kertinių ir skirtingai sprendžiamų problemų. Jos siejasi su to laikotarpio tikslais, uždaviniais, pedagogikos, psichologijos, filosofijos mokslų bendromis raidos tendencijomis ir kryptimis. Tai priklauso nuo vyraujančių visuomeninių žmonių tarpusavio santykių, pažiūrų į žmogų, jo prigimtį.

J. Vabalas-Gudaitis, nagrinėdamas pedagogines tėvų pareigas, aiškino, kad šeima yra pirmoji vaiko asmenybės ugdymo mokykla ir todėl tėvams tenka didžiausia atsakomybė už vaiko auklėjimą. Jo įsitikinimu, tėvai turi artimai bendradarbiauti su mokytojais ir auklėti vaikus bendromis pastangomis bei viena kryptimi. Pedagogas griežtai kritikavo tėvus, manančius, kad atidavus vaikus į mokyklą, toms įstaigoms perduodama ir atsakomybė už jų auklėjimą. Santykius formuoja visas sudėtingas vaikų mokymo-auklėjimo darbas, visos tėvų ir mokytojų bendradarbiavimo formos. Tėvų ir mokytojų pareiga – sukurti gerus tarpusavio santykius.

Knygos “Raidos psichologija” autorė R. Žukauskienė (1998) vaikų ir tėvų bendravimo būdą nusako keliais aspektais. Vaiko sėkminga raida labai priklauso nuo to, ar myli jį tėvai, ar yra švelnūs, ar, priešingai, vaiką kritikuoja, įžeidinėja ir nuolat jo nepatenkinti. Vaikas gana anksti pradeda suprasti, kaip jis yra tėvų vertinamas ir priimamas. Nuo to priklauso, kaip jis reaguoja į aplinkos įvykius ir kokie jo bendravimo santykiai su mokytojais. Kartais tėvai gali pasidaryti priešiški savo vaikams, kai juos nuolat kritikuoja ir įžeidinėja. Tokie vaikai verčiami nerimauti ir užsisklęsti savyje. Su tokiais vaikais svarbu bendrauti ir mokytojui ir kartu jų tėvams. Labai svarbu vaikų auklėjime namų aplinka. Manoma, kad šiltas, pozityvus tėvų elgesys padeda vaikui pajusti, būti tikram, kad jis priimtas kaip nusimananti ir vertinga žmogiškoji būtybė. Vertinti ryšį tarp tėvų elgesio ir vaiko savęs vertinimo reikia labai atsargiai, nes kartais sunku atskirti, ar auklėjimo stilius yra vaiko būdingų bruožų ir elgesio priežastis ar padarinys. Nustatyta, kad tokių šeimų vaikų bendravimas mokykloje yra pozityvus.

Gera praktika sako, kad mokytojai turi puoselėti vaisingus santykius su mokinių tėvais. Tėvams ir mokytojams daug lengviau kartu negu atskirai išspręsti problemas. Tėvų nuostatos

daro didelę įtaką jų vaikų pažangai, taigi mokyklos, kurios imasi šviesti tėvus, gali praturtinti savo patirtį. Be to, tėvai turi nepanaudotų gabumų ir geros valios atsargų, ir, kaip leidžia manyti daugelis tyrimų, norėtų labiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą. Yra žinoma, kad pradiniam lygmenyje mokyklos darbo veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo ugdymo procese.

Tėvų dalyvavimas padeda mokytojui individualizuoti mokinių veiklą. Bendraujat su tėvais mokytojui lengviau pažinti kiekvieną klasės vaiką. Kai yra tėvų, mokytojas ne toks izoliuotas. Bendromis pastangomis mokytojas ir tėvai gali parengti įdomios veiklos bei projektų, kurių vienas mokytojas neįvykdytų. Kai tėvai jaučia, kad jie yra vaikų mokymosi dalis, jie ima gerbti mokytojo pastangas ieškant naujų, įdomesnių mokymo bei ugdymo būdų. Jiems kyla naujų minčių, ir jie tikisi geresnių rezultatų iš vaikų.

Pradinių klasių programa "Gera pradžia" tiki, kad pastovus mokyklos ir tėvų ryšys svarbus daugeliu atžvilgiu. Pedagogikos profesorius Richard I. Arends teigia, kad darbas su tėvais ir tėvams yra svarbi organizacinė mokymo funkcija ir ją tinkamai atliekant galima sukurti tvirtą paramos sistemą mokytojams ir jų mokiniams.

Pedagogai teigia, kad mokyklos ir šeimos bendravimas ir bendradarbiavimas yra būtini. Tėvai auklėja savo vaikus ne kaip pavyksta, o remdamiesi tam tikromis vertybėmis, bendraudami ir bendradarbiaudami su savo ugdytiniais bei pedagogais. Kai tėvų ir vaikų bendradarbiavimas atraktyvus (patrauklus), sūnūs ir dukterys į jiems siūlomas vertybes žiūri palankiai. Tėvai, vadovaudamiesi savo augančių vaikų asmeniniais apsisprendimais, ugdo juose dorus socialinius idealus, realius materialinius poreikius, taurų geranorišką charakterį, kilnius jausmus, inteligentiško elgesio įpročius ir įgūdžius, teisingus santykius su gamta, visuomene, savimi (J. Jakavičius, A. Juška, 1996; Z. Bajoriūnas, 1997).

1.3.4. Tėvų ir pedagogų sąveikos įteisinimas Lietuvos švietimą reglamentuojančiuose įstatymuose ir kituose dokumentuose

Kiekvieną visuomenės gyvenimo sritį reglamentuoja įstatyminė bazė, kuri nusako visuomenės narių santykius, elgseną, atsakomybę. Tėvų ir mokytojų sąveiką vaiko ugdymo atžvilgiu nusako Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, Vaiko teisių pagrindų įstatymas, Vaiko teisių konvencija bei Lietuvos Respublikos valstybinių ir savivaldybių mokyklų nuostatai. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pirmojo skyriaus ketvirtame straipsnyje teigiama, kad vaiko teises pirmiausiai privalo užtikrinti tėvai ar kiti teisėti vaiko atstovai (G. Sakalauskas, 2000). Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme

(2003) penktame skirsnyje numatytos mokinio, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojo ir kito švietimo teikėjo teisės ir pareigos. Tėvų (globėjų, rūpintojų) ir mokytojų sąveiką nusako mokinio ir švietimo teikėjo susitarimai (45 straipsnis), tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos (47 straipsnis).

Mokinio ir švietimo teikėjo susitarimai:

- Švietimo santykiai tarp mokinio ir švietimo teikėjo įforminami rašytine sutartimi.
- Mokymo sutartį už vaiką iki 14 metų jo vardu sudaro tėvai (globėjai, rūpintojai), veikdami išimtinai vaiko interesais.

Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę:

- nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymo formas;
- dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą formą mokyklą ar kitą švietimo teikėją;
- gauti informaciją apie savo vaiko ugdymosi sąlygas ir jo pasiekimus;
- dalyvauti mokyklos savivaldoje;
- naudotis Specialiojo ugdymo įstatymo ir kitų įstatymų nustatytais teisėmis.

Tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo:

- bendradarbiauti mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais sprendžiant vaiko ugdymosi sąlygas;
- 6-7 metų sulaukusį vaiką jei jis yra pakankamai subrendęs, leisti į mokyklą; užtikrinti punktualų ir reguliarų mokyklos lankymą;
- sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, apsaugoti jį nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo, užtikrinti, kad vaikas laiku pasitikrintų sveikatą;
- kontroliuoti ir koreguoti vaiko elgesį;
- užtikrinti vaiko parengimą mokyklai.

Teisė dirbti mokytoju (48 straipsnis): Mokytoju negali dirbti asmuo, kuriam teismo sprendimu apribota tėvų valdžia, apribojimo metu. *Mokytojas turi teisę (49 straipsnis):*

- siūlyti savo individualias programas, pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas;
- dirbti savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje.

Mokytojas privalo: Nuolat informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus) apie jų vaikų ugdymosi poreikius ir pasiekimus.

Valstybės Švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatose (2003) IV dalyje įgyvendinimo priemonės” akcentuojama:

- sukuriama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema;
- pradedama teikti kryptinga pedagoginė, kultūrinė parama visoms vaikų auginančioms socialinės rizikos šeimoms
- įtvirtinama ir nuosekliai įgyvendinama asmeninė tėvų atsakomybė už privalomą vaikų mokymąsi. Piniginė parama šeimai susiejama su tėvų pareiga rūpintis savo vaikų ugdymu.

Lietuvos Respublikos Konceptijos trečiajame skyriuje taip pat ryškėja mokytojų ir tėvų sąveika. Jame teigiama, kad “ Bendrojo vaikų ir jaunimo ugdymo paskirtis –kartu su šeima padėti gimtosios kultūros erdvėje atsiskleisti asmens individualybei, parengti asmenį darniam socialiniam gyvenimui” (LR Švietimo Konceptija, 1992). Lietuvos Respublikos valstybinių ir savivaldybių mokyklų nuostatuose (2004 m.) rekomenduojama numatyti mokinių, tėvų (globėjų, rūpintojų) teises, pareigas ir atsakomybę.

Apibendrinimas:

Apibendrinant, galima teigti, kad komunikavimo sėkmė priklauso ir nuo aplinkos, ir nuo komunikuojančių būsenos - jų nusiteikimo, emocijų, savijautos ir kt. Pedagogas visada stengiasi sudaryti bendrauti tinkamą aplinką, veikti vaikų būseną, kad jų buvimas grupėje būtų saugus, džiaugsmingas, prasmingas. Tačiau gebėjimą perteikti mintis, jausmus ir klausytis, suprasti bei reaguoti reikia ugdyti(s).

Ikimokyklinė ugdymo įstaiga padeda šeimai laiduodama sistemos lankstumą, vykdo vaikų globos ir ugdymo funkcijas. Ji deda dorovės pagrindus, skiepija bendrąsias žmogaus vertybines nuostatas, kuriomis vaikai grįs savo gyvenimą.

Ugdymo įstaigą ir šeimą jungia tas pats ugdymo objektas – vaikas. Bendradarbiavimas grindžiamas ne vienapusiška informacija, bet dalijimusi patirtimi. Tėvai tampa bendruomenės nariai, įsitraukia į ugdymo procesą. Svarbu skleisti informaciją apie mokykloje vykstančius procesus, formuoti teigiamą įstaigos įvaizdį tarp tėvų. Kaip konkrečiai palaikyti ryšius su tėvais ir kokiais būdais juos įtraukti į veiklą?

Bendradarbiaujant auklėtojui ir tėvams darželio aplinkoje, naudojamos įvairios bendradarbiavimo formos. Jos priklauso nuo tėvų poreikių, galimybių bei pedagogų pasiruošimo ir sugebėjimo įtraukti tėvus. Darbo su tėvais formas reikėtų derinti prie jų galimybių, parenkant efektyviausias ir labiausiai atitinkančias ugdymo tikslus.

II. IKIMOKYKLINĖS ĮSTAIGOS IR ŠEIMOS SĄVEIKOS TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Tyrimo eiga ir metodai

Tyrimas buvo modeliuojamas atliekant remiantis Kardeliu. K. (2005) ir Bitinu B. (2006). Tyrimui pasirinkta kiekybinė ir kokybinė metodologijos. Svarbiausias ir sudėtingiausias kokybinių tyrimų elementas tyrimo duomenų apibendrinimas. Kiekybiniai tyrimai siejami su kokybiniais tyrimais, nes jie papildo vienas kitą.

Metodologinis apsisprendimas buvo tyrimą daryti 5 etapais:

Etapas	Tikslai	Veiklos
1 etapas	Atskleisti(atlikti) literatūros analizę.	Sampratų išryškėjimas, ikimokyklinio ugdymo bruožų išryškėjimas.
2 etapas	Apibūdinti konkrečios ikimokyklinės įstaigos ir tėvų bendradarbiavimo situaciją.	Anketų parengimas, apklausos atlikimas. Duomenų apibendrinimas ir išvadų formulavimas.
3 etapas	Atskleisti konkrečios darželio grupės tėvų bendradarbiavimo su ikimokykline įstaiga apibūdinimą.	Pedagogų apklausa (visas personalas), grupės tėvų apklausa. Apklausos rezultatų palyginimas.
4 etapas	Nustatyti kaip bendradarbiavimas ugdo komunikavimo kompetenciją.	Duomenų apibendrinimas, išvadų formulavimas.
5 etapas	Įvardyti bendradarbiavimo gerinimo perspektyvas.	Specialistų(išorės ekspertų)apklausa.

Tyrimo problema - Bendravimo trūkumas- pilnaverčio gyvenimo nebuvimas. (Visapusiška pedagoginė veikla yra ne kas kita, kaip bendravimas).

Tyrimo objektas: Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimas.

Tyrimo klausimai:

1. Kokiomis formomis ikimokyklinė įstaiga bendradarbiauja su šeima?
2. Kokie motyvai skatina ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimą?
3. Kokiais būdais vyksta pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tobulinimas?

Hipotezė: tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo suvokimas praktikoje reiškiasi per siaurai ir apsunkina jo procesą.

Empirinio tyrimo tikslas: atskleisti konkrečios ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimą.

Tyrimo uždaviniai:

- Atskleisti komunikavimo gebėjimų ugdymo teorines prielaidas.
- Išryškinti sąlygas, kurios galėtų padėti šeimoms, turinčioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, įsitraukti į mokymąsi bendradarbiauti.
- Nustatyti kokie motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ikimokykline įstaiga;
- Atskleisti tėvų ir pedagogų požiūrį į bendradarbiavimą;
- Išryškinti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo naujoves;
- Pateikti darbo su tėvais rekomendacijas mokyklos ir darželio bendruomenei.

Tyrimo metodas – anketinė apklausa, struktūruotas interviu.

Instrumentas- anketa, interviu.

Tyrimo metodologijos pagrindimas:

Norint išanalizuoti ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimą, buvo pasirinkta kiekybinė tyrimo metodologija ir aprašomasis metodas, tyrimo objektą padeda atskleisti anketos klausimai bei interviu klausimynas. Gauti duomenys suvedami ir apdorojami Microsoft Excel programa.

Tyrimo tipas: aprašomasis (kiekybinis ir kokybinis)

Tyrimo aikštelėlės ir imties pristatymas:

Marijampolės apskrities “N” mokykla- darželis.

1. Apžvalginis tyrimas: Apklausta pedagogų- 20, vaikų tėvų- 80. Viso 100 respondentų (anketinė apklausa)
2. Komunikavimo kompetencijos ugdymo galimybės tėvų bendradarbiavimo su vaikais metu. Apklausta 16 tėvų (anketa)
3. Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima svarba, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, pedagogų ir tėvų požiūris, (papildytos anketos). 20 pedagogų, 20- darželį lankančių vaikų tėvų. (anketinė apklausa)
4. Apklausta 3 regionų 5 vyr. specialistai atsakingi už ugdymą. (interviu)

Tyrimo etika:

Respondentai geranoriškai sutiko dalyvauti apklausoje. Apklausa anoniminė ir patikima. Tyrime dalyvavusių asmenų anonimiškumas saugus. Tyrimas atliktas konkrečioje įstaigoje.

Tyrimo duomenų apdorojimo procedūros:

tyrimas suplanuotas kaip procesas, susidedantis iš 6 etapų:

-anketų kūrimas;

- duomenų rinkimas (respondentų anketavimas);
- gautų duomenų susumavimas vaizdinis pateikimas;
- įvertinimas ir apibendrinimas, išvadų pateikimas.

Anketos sudarytos remiantis teorija bei seminaro medžiaga (Ikimokyklinės įstaigos partnerystės ryšiai su šeima, 2009- 03- 24 d.). Anketų klausimai uždaro ir atviro tipo. Pirminio tyrimo metu apklausta ikimokyklinės įstaigos pedagogai ir vaikų tėvai. Pateiktos analogiškos anketos. Pradžioje renkami duomenys apie respondentus. Sekančiu klausimu paprašėme pedagogus suformuluoti ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus . aiškinomės į kokias bendradarbiavimo formas įtraukiami yra Jūsų grupės vaikų tėvai?

Dalyvavimo formos
Susirinkimai;
Tėvų visuotiniai susirinkimai;
Grupėje organizuojamos šventės;
Atvira veikla;
Bendros ekskursijos, išvykos.
Individualūs pokalbiai;
Pokalbiai telefonu
Kita.....

Kokiai motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga:

Bendarbiavimo motyvai
Kreipiasi patarimų;
Domisi ugdymo programa
Domisi ugdymo naujovėmis
Dalyvauja ugdymo procese
Kita.....

Pozityvus vaiko socializavimas šeimoje:

Teiginiai
Atsidėjimas už gerą elgesį
Simboliniai apdovanojimai ir bausmės
Vaiko savarankiškumas
Žodinis bendravimas
Bendravimas kaip sąveika
Socializavimas pagrindinį vaidmenį skiriant vaikui
Suaugusiojo pastebėjimas ko nori vaikas

Ar planuose esate numatę naujas bendravimo galimybes?

Jeigu taip ką numatote tobulinti siekdami gerinti bendradarbiavimo rezultatus:

- Kokias veiklos sritis numatote plėtoti?

- Kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę
- Kokią naują tėvų susirinkimo temą ruošiatės pateikti ?

Suformuluotos papildytos anketos pedagogams ir tėvams, anketų klausimai daugumoje sutampa, kad galima būtų atlikti lyginamąją analizę. Pradžioje surinkome žinias apie respondentus. Pasiteiravome, kas, Jūsų nuomone, yra atsakingas už vaiko ugdymą: Suformuluoti ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus. Kaip vertumėte įstaigos keitimasis informacija su tėvais: (pakankamas; Nelabai pakankamas; Kartais pakankamas Nepakankamas.)

Kaip informuoja tėvus apie bendradarbiavimo galimybes ir kaip tėvai gauna informaciją.

Informavimo formos
Elektroninis paštu;
Skelbimų lentoje;
Pokalbių telefonu metu;
Kita.....

Kaip pavyksta įtraukti tėvus į bendradarbiavimą su ikimokykline institucija, kaip jie patys bendradarbiauja su įstaiga.

Dalyvavimo formos
Kviečiant tėvus į grupės susirinkimus;
Kviečiant tėvus į visuotinius susirinkimus;
Organizuojant grupėje šventės;
Kviečiant į bendras ekskursijas, išvykas;
Inicijuojant bendrus pokalbius;
Skatinant konsultuotis;
Konsultacijos

Kokiai motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga, klausimas analogiškas ir tėvams.

Bendradarbiavimo motyvai
Asmeninės problemos (kreipiasi patarimų iškilus problemoms su vaiku);
Susidomėjimas ugdymo programa;
Susidomėjimas ugdymo naujovėmis;
Noras dalyvauti ugdymo procese;
Kita.....

Kas trukdo efektyviai keitimuisi informacija su tėvais ir tėvams su įstaiga:

Tėvų užimtumas; (techninės galimybės; Tėvų abejingumas; Darbuotojų abejingumas; Informacijos stoka; kita.)

Pažymėkite tris svarbiausius vaidmenis, kuriuos Jūsų nuomone, turėtų atlikti tėvai darželio veikloje: Pasyvaus stebėtojo, Vertintojo; Idėjų iniciatoriaus; Įsakymų vykdytojų; Tik finansinio rėmėjo; Bendros veiklos partnerio; Kita

Kokios pagalbos tikisi pedagogai iš tėvų ir kokią pagalbą gali suteikti tėvai.

(glaudesnio tėvų ir vaikų bendradarbiavimo; Savitarpio supratimo stiprinimo; Turiningesnio laisvalaikio su vaikais praleidimo; Pagalbos vaikui tais atvejais, kai kyla konfliktai)

Kaip skatina vaiko gerą elgesį:

Teiginiai
Padėkoju už gerą elgesį;
Simboliškai apdovanoju ar nubaudžiu;
Palaikau vaiko pastangas elgtis gerai;
Organizuoju pokalbius su vaiku;
Pagrindinį vaidmenį bet kurioje veikloje skiriu vaikui;
Stebiu vaiko intencijas ir paskatinu veikti

Kokių bendradarbiavimo su šeima formų labiausiai pageidauja tėvai:

(Individualių pokalbių; Tėvų susirinkimų; Bendrų tėvų ir vaikų renginių; Atvirų durų dienų; Bendrų išvykų, kelionių; Diskusijų; Dalyvavimo ugdomojoje veikloje; Pagalbos organizuojant įvairius renginius; Susirašinėjimo; Lankymosi namuose)

Kaip sprendžiate ugdymo problemas:

(Individualiuose pokalbiuose su kolegomis; Individualiuose pokalbiuose su specialistais; Individualiuose pokalbiuose su tėvais; Metodiniuose pasitarimuose; Pedagogų tarybos posėdžiuose) Ar pritariate teiginiams apie Jūsų institucijos veiklą:

Teiginiai
Tėvai ir švietimo įstaigos darbuotojai veikia kaip bendros veiklos partneriai;
Įstaigoje sudaromos sąlygos pedagogų kūrybiškumui ir iniciatyvumui pasireikšti;
Įstaigoje praktikuojamas komandinio darbo metodas;
Ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi atlikti ir pedagoginio tėvų švietimo funkciją

Į kokią ugdomąją veiklą tėvus lengviausia įtraukti: (ugdomosios veiklos organizavimą; ugdomosios veiklos stebėjimą; dalyvavimą ugdomoje veikloje, padedant vaikams; tėvų organizuojamus renginius: “Mano profesija”)

Ką numatote tobulinti siekdami gerinti bendradarbiavimo rezultatus: Kokias veiklos sritis numatote plėtoti? Kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę ? Kokią naują tėvų susirinkimo temą ruošiatės pateikti ?

Kaip tobulinate savo pedagoginę kvalifikaciją: (Studijuojate; Skaitote pedagoginę literatūrą ; Skaitote pedagoginę literatūrą internete; Dalyvaujate paskaitose, seminaruose; Stebite ugdomąją veiklą; Vedate seminarus; Vedate atvirą ugdomąją veiklą)

Interviu klausimynas pateiktas vyr. specialistams, dirbantiems švietimo skyriuose.

1. Užsienio šalių ugdymo patirtis.
2. Kokią patirtį būtų galima pritaikyti Lietuvoje:
- 3 Kaip tėvai dalyvauja ugdyme:
4. Ar Jūs ką nors taikote iš užsienio patirties, ar žadate pritaikyti ateityje.
5. Kaip skatinami tėvai dalyvauti miesto ir apskrities renginiuose:
6. Kaip vyksta suaugusiųjų švietimas ir mokymas:
7. Kokie projektai ir programos skirtos suaugusiųjų švietimui.

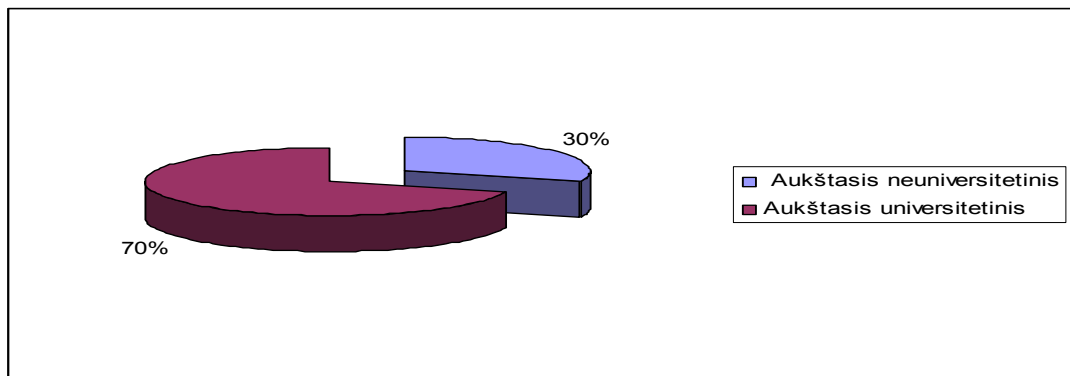
Anketas respondentai atsakė noriai, visos anketos sugryžo. Apklauskos metu nesklaidumų nebuvo.

III. TYRIMAS: SAŲEIKA IR BENDRADARBIAVIMAS UGDANT VAIKŲ KOMUNIKACINĘ KOMPETENCIJĄ PERSPEKTYVA

3.1. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo apžvalginis tyrimas, pedagogų ir tėvų požiūriu

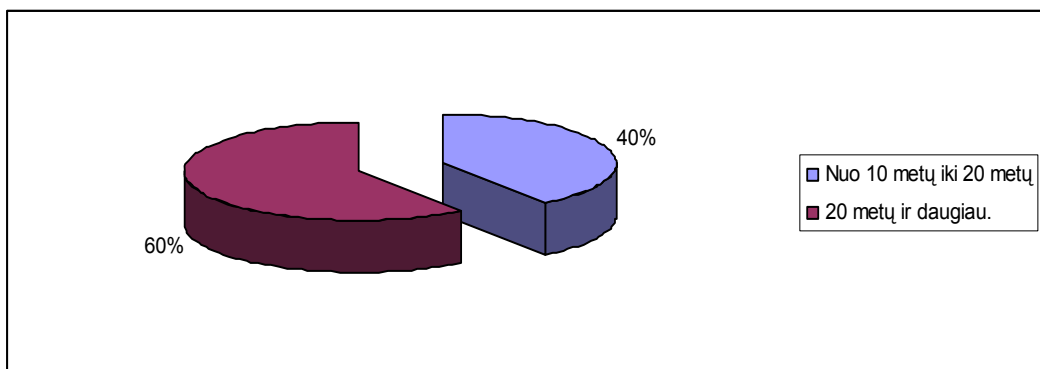
Kiekybinio tyrimo dalyvių charakteristika.

Tyrimo dalyvavo 100 respondentų, 20- ikimokyklinės įstaigos pedagogų ir 80 ikimokyklinę įstaigą lankančių vaikų tėvų.

1 pav. Pedagogų išsilavinimas

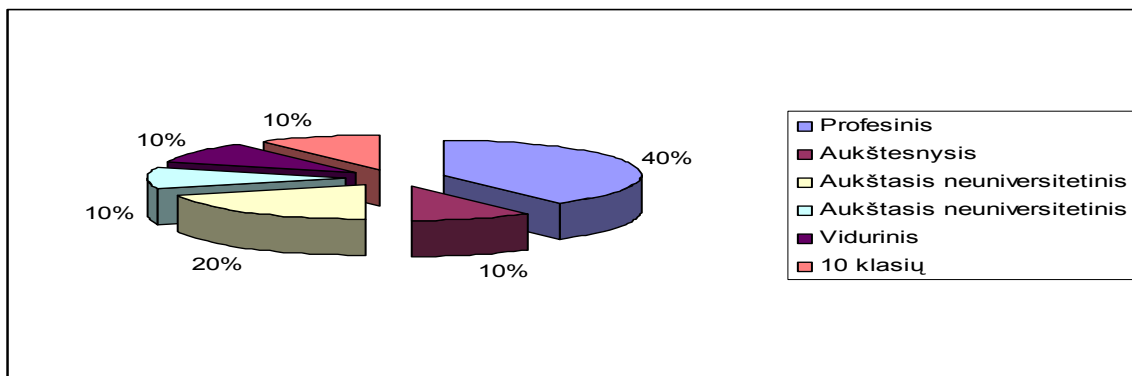
Dauguma (70%) tyrime dalyvavusių pedagogų įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 30 % pedagogų įgiję aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą. Galime teigti, kad visi pedagogai turi reikiamą išsilavinimą.

2 pav. Pedagogų darbo stažas

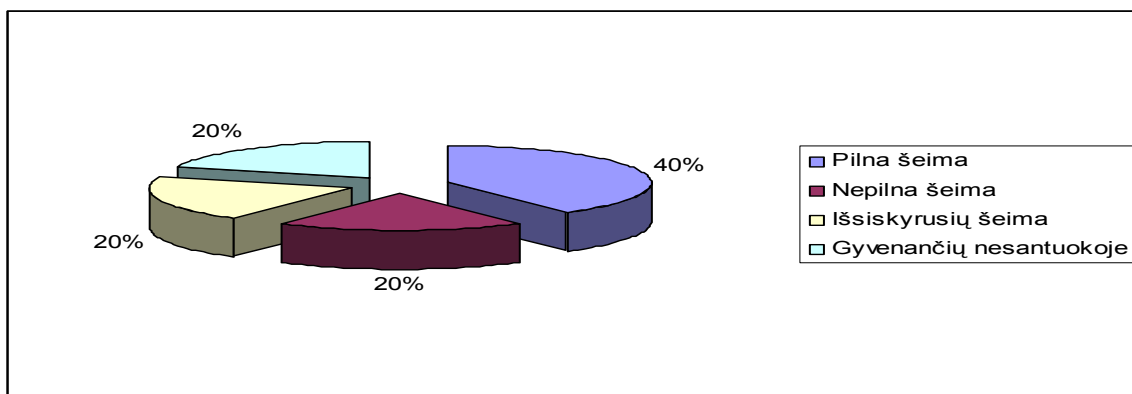
Apklausoje dalyvavę pedagogai turi darbo patirtį. Daugumos (60%) pedagogų darbo stažas virš dvidešimt metų. Kitų pedagogų darbo stažas nuo 10 iki 20 metų. Šioje

įstaigoje dirbantys pedagogai turi nemažą darbo patirtį. Pedagogų išsilavinimas atitinka reikalavimus, turi darbo patirtį.

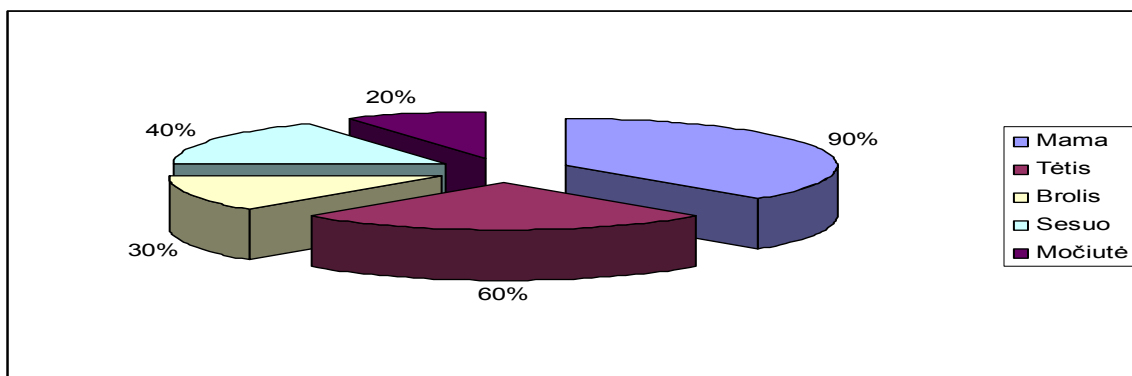
3 pav. Tėvų išsilavinimas

Paveiksle 4.1.3 pateiktas apklausoje dalyvavusių tėvų išsilavinimas. Daugiausia (40%) tėvų įgiję profesinį išsilavinimą. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą įsigiję 20% tėvų. Aukštesnįjį, aukštąjį universitetinį, vidurinį ir 10 klasių išsilavinimus įsigiję po 10 procentų apklausoje dalyvavusių tėvų.

4 pav. Šeimos tipai

Apklaustos rezultatai parodė, kad mažiau nei pusė šeimų yra pilnos šeimos (40%), tačiau po 20% - nepilna šeima, išsiskyrusių šeima, gyvenančių nesantuokoje šeima. Galime teigti, kad dominuoja pilnos šeimų tipas.

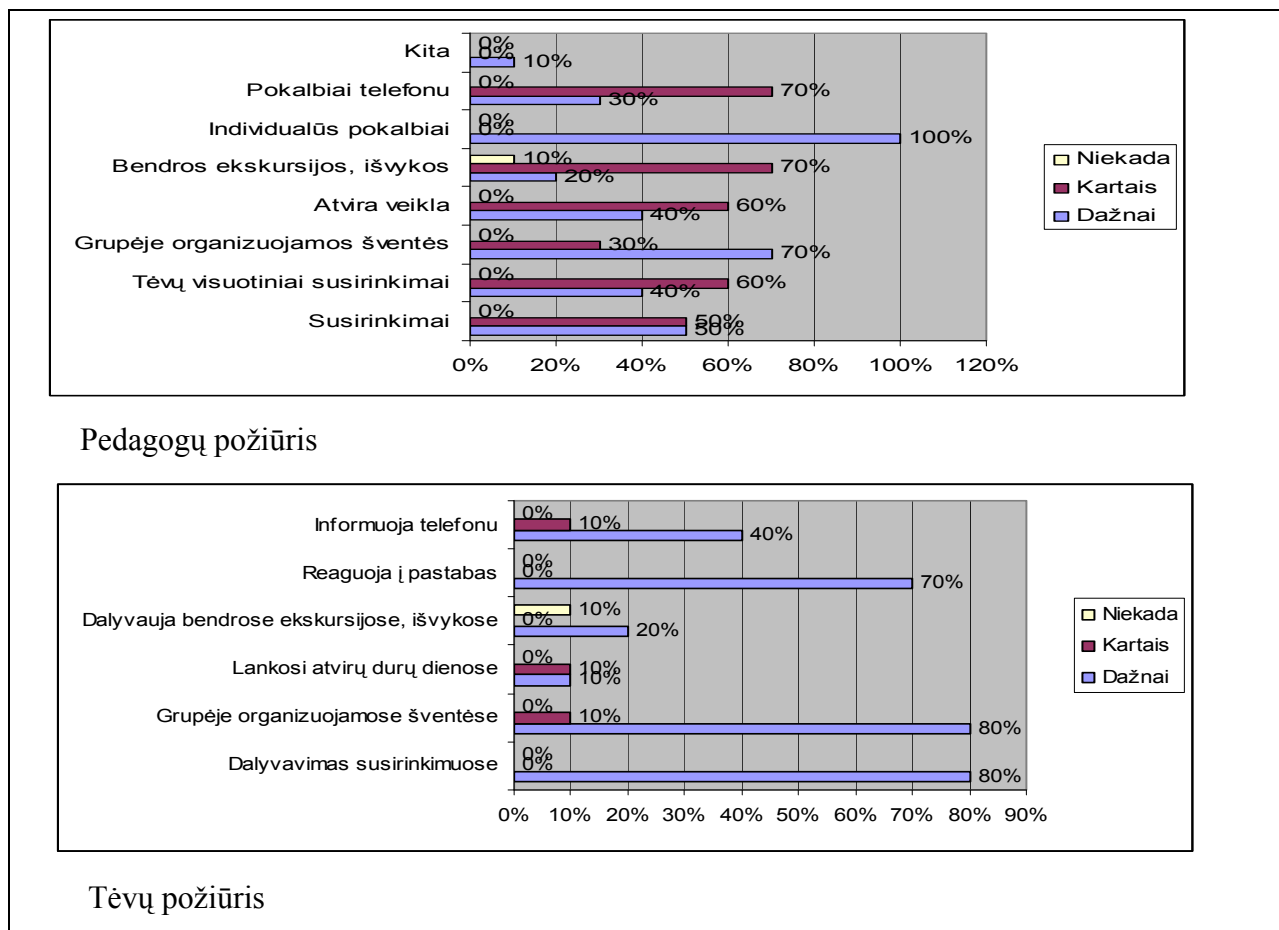

5 pav. Šeimos sudėtis

Pasidomėjome šeimos sudėties nariais. Didžiojoje daugumoje šeimų dominuoja mama, 90%, kad šeimoje yra tėtis akcentavo 60% respondentų. Dalyje šeimų yra broliai ir seserys bei močiutės. Apibendrinant galime teigti, kad didžioje daugumoje šeimų yra mamos.

5.2. Ikimokyklinės įstaigos ir tėvų bendradarbiavimo formos (pedagogų ir tėvų požiūriu)

Pasiteiravome ikimokyklinės įstaigos pedagogų ir ją lankančių vaikų tėvų nuomonių apie jiems priimtinausias bendradarbiavimo formas. Gauti rezultatai pateikiami 1 pav.

1 pav. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo

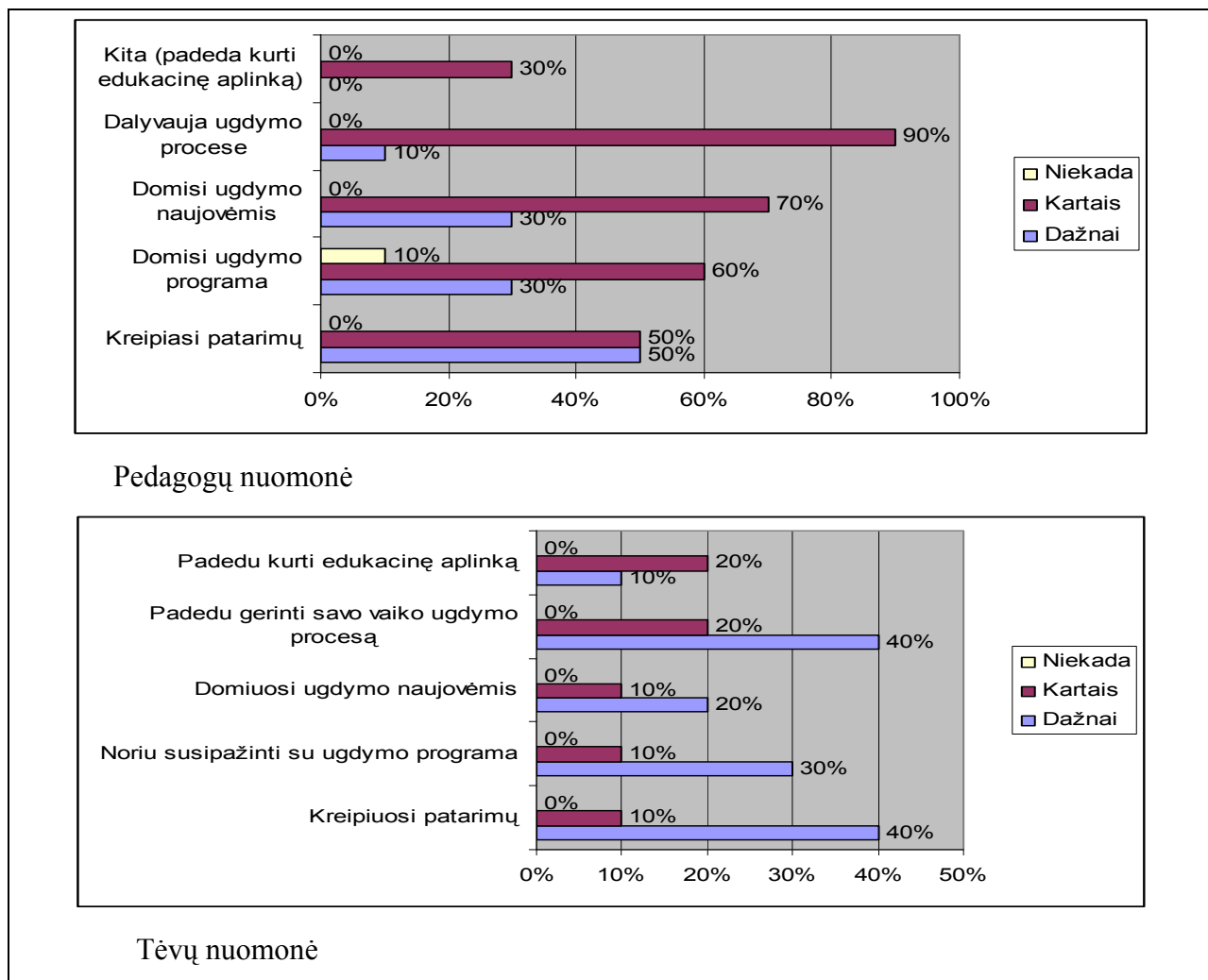
Gauti tyrimo rezultatai, pedagogų nuomone, parodė, kad dažniausiai jie su tėvais bendrauja individualių pokalbių metu (100%). Tėvų nuomone, jie dažniausiai dalyvauja susirinkimuose ir grupėje organizuojamose šventėse (80%). Pedagogai taip pat akcentuoja, kad susirinkimai (50%) ir visuotiniai susirinkimai (60%) yra svarbios bendravimo formos. Pedagogai akcentuoja, kad kartais vyksta pokalbiai telefonu, kurie yra svarbi bendravimo forma (70%). Atvira veikla (60% pedagogų) yra tėvų kartais inicijuojama, tai tvirtina 10% apklausoje dalyvavusių tėvų.

Apibendrinant rezultatus, galima daryti prielaidas, pedagogų nuomone efektyviausia bendradarbiavimo forma yra individualūs pokalbiai, tai akcentuoja ir tėvai, jie reaguoja į

ugdymo pastabas. Sutampa pedagogų ir tėvų nuomonės, kad efektyvios ir svarbios bendradarbiavimo formos yra: grupėje organizuojamos šventės ir tėvų susirinkimai.

5.3. Ikimokyklinės įstaigos ir tėvų bendradarbiavimo motyvai

Pasiteiravome, kokie motyvai skatina tėvus ir ikimokyklinės įstaigos bendradarbiavimą.

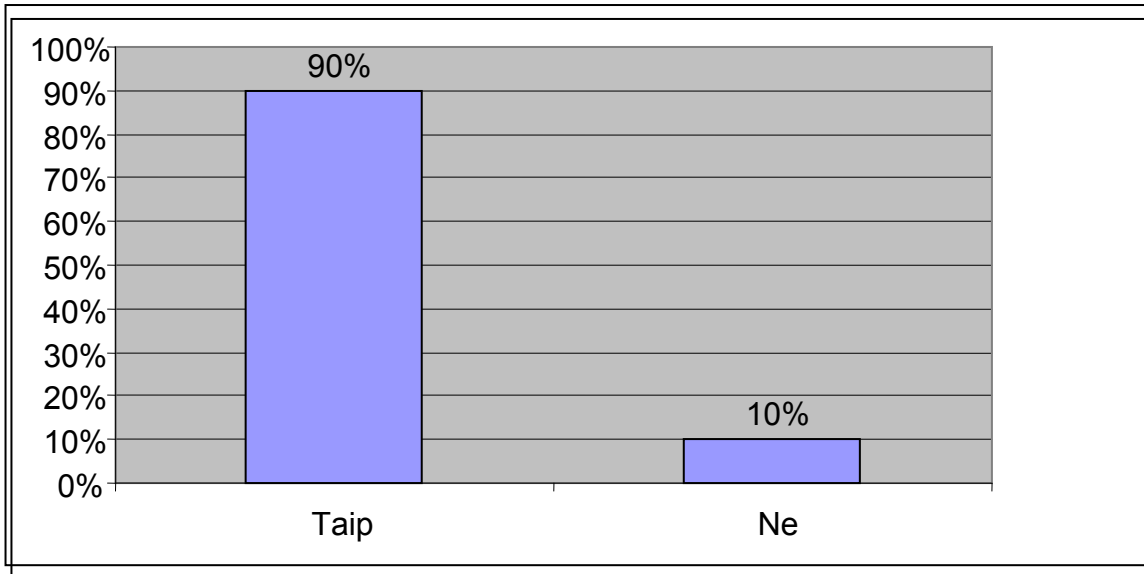

1 pav. Motyvai skatinantys šeimas bendradarbiauti su ikimokykline įstaiga

Didžioji dauguma (90%) apklausoje dalyvavusių pedagogų teigia, kad tėvai geranoriškai kartais dalyvauja ugdymo procese, tai patvirtina ir 40% apklausoje dalyvavusių tėvų, jie padeda gerinti ugdymo procesą. Šios pedagogų ir tėvų nuomonės sutampa. Kad domisi naujovėmis, tėvai akcentuoja (20% dažnai), pedagogai teigia, 30%- dažnai ir 70% kartais. Tai galima akcentuoti, kad tėvai nėra abejingi ugdymo naujovėmis ir pakankamai aktyviai jomis domisi. Pedagogų 30% ir tėvų 20% teigimais padedama kurti edukacinę aplinką.

Galima daryti prielaidą, kad pedagogai ir tėvai glaudžiai bendradarbiauja. Pagrindiniai bendradarbiavimo motyvai: tėvai padeda gerinti vaiko ugdymo procesą, nori susipažinti su ugdymo programa, domisi ugdymo naujovėmis, padeda kurti edukacinę aplinką.

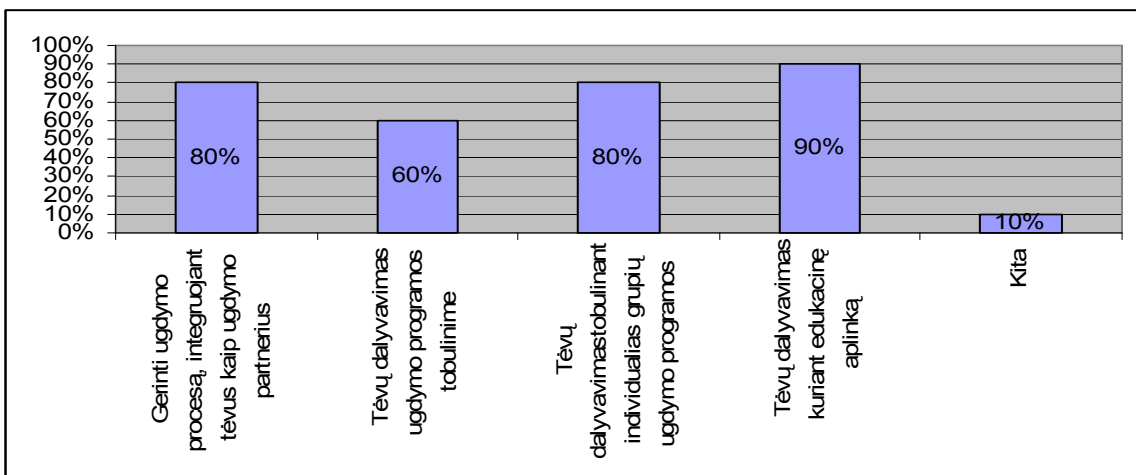
5.4. Pedagogų nuomonė apie naujų bendradarbiavimo galimybių planavimą

1 pav. Pedagogų nuomonė apie naujų bendradarbiavimo galimybių planavimą

Didžioji dauguma (90%) pedagogų planuodami ugdomąją veiklą yra numatę naujas bendravimo su tėvais galimybes.

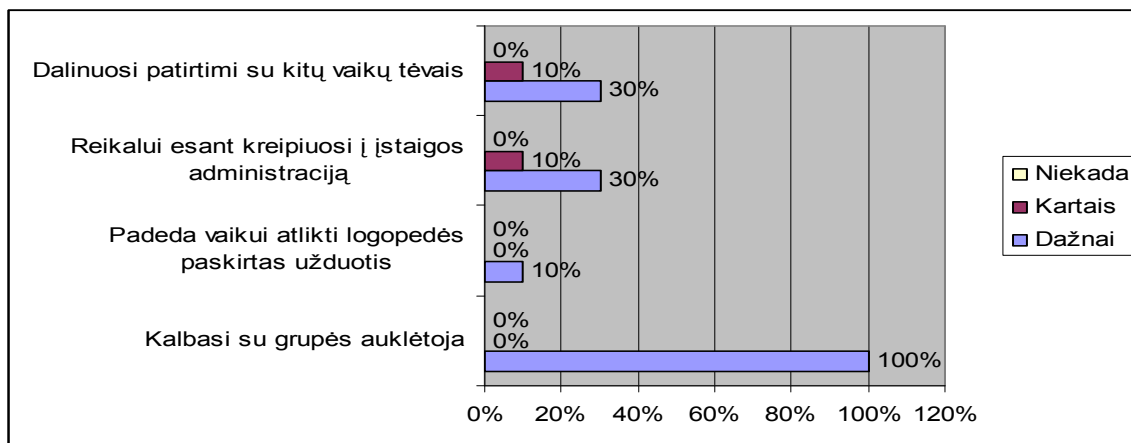
Pasiteiravome, dėl ko pedagogai siekia bendradarbiauti su tėvais. Gauti duomenys pateikti 2 pav.

2 pav. Tėvų dalyvavimas bendradarbiavimo tobulinime, pedagogų nuomonė

Didžioji dauguma (90%) pedagogų akcentuoja, kad ryškiausiai tėvai reiškiasi edukacinės aplinkos kūrimo. Tai pat nemaža dalis tėvų dalyvauja kuriant individualias grupių ugdymo programas bei integruojami į ugdymo procesą, kai ugdymo partneriai, tai akcentuoja 80% pedagogų. Labai svarbus tėvų dalyvavimas ugdymo proceso tobulinime, tai pažymi 60% apklaustųjų bei 10% pedagogų pažymėjo, kad tėvų dalyvavimas ugdyme turėtų pozityviai jį įtakoti ir lemti sėkmę.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad pedagogai skatina tėvus integruotis į ugdymo procesą ir tėvai nėra abejingi. Glaudus ir lygiavertis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas ugdyme, užtikrintų kokybiškesnį ugdymo procesą.

3 pav. Tėvų bendradarbiavimas su ugdymo įstaiga, tėvų nuomonė

Dažniausiai tėvai bendrauja su ikimokyklinės įstaigos pedagogais pokalbių metu, tai akcentuoja 100% tėvų. Dalijasi patirtimi su kitų vaikų tėvais- 30%, reikalui esant kreipiasi į administraciją- 30%. Tėvai bendrauja ir su įstaigoje dirbančiais specialistais, logopedais (10%).

Apibendrinant galime teigti, kad tėvai nuolat bendradarbiauja su įstaigos pedagogais, specialistais, administracija ir įstaigą lankančių vaikų tėvais.

Apibendrinimas:

Tyrimo rezultatai parodė kad:

Pedagogai ir tėvai glaudžiai bendradarbiauja. Pagrindiniai bendradarbiavimo motyvai: tėvai padeda gerinti vaiko ugdymo procesą, nori susipažinti su ugdymo programa, domisi ugdymo naujovėmis, padeda kurti edukacinę aplinką.

Pedagogai skatina tėvus integruotis į ugdymo procesą ir tėvai nėra abejingi. Glaudus ir lygiavertis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas ugdyme, užtikrintų kokybiškesnį ugdymo procesą.

Tėvai nuolat bendradarbiauja su įstaigos pedagogais, specialistais, administracija ir įstaigą lankančių vaikų tėvais.

5.5. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslai, pedagogų nuomone

Pedagogams buvo pateiktas klausimas: suformuluokite ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus? Pedagogai atsakė taip:

„ Teikti kvalifikuotą metodinę pagalbą, didinant paslaugų kokybę atsižvelgiant į tėvų lūkesčius ir poreikius.“

„Kurti partneriškus tėvų ir įstaigos bendruomenės santykius, formuoti demokratines tėvų nuostatas. Teikti kvalifikuotą metodinę pagalbą.“

„ Stiprinti ryšius su šeima, taikant įvairias bendravimo ir bendradarbiavimo formas. Sudaryti vaikui tokias sąlygas, kad jis jaustųsi saugiai“.

„ Teikti pedagoginę, psichologinę pagalbą vaikams, pedagogams, tėvams apie socialinius įgūdžius, korekcinės pagalbos būdus ir integravimąsi į visuomenę.“

„ Pilnavertis ir lygiavertis įstaigos bendruomenės bei šeimos bendradarbiavimas“

Apibendrinimas:

Tlikus pedagogų atsakymų analizę, galime daryti tokią išvadą, kad keliant ugdymo įstaigos bendradarbiavimo tikslus, svarbu atsižvelgti į sekančius momentus: Kurti partneriškus tėvų ir įstaigos bendruomenės santykius, formuoti demokratines tėvų nuostatas, teikti kvalifikuotą metodinę, pedagoginę, specialiąją pagalbą, atsižvelgiant į tėvų lūkesčius ir poreikius.

5.6. Tobulintinos sritys siekiant gerinti bendradarbiavimo rezultatus, pedagogų nuomonė

Pedagogams pateikėme klausimą: **kokias veiklos sritis numatote plėtoti?** Gavome tokius atsakymus:

„ Planavimas. Šeimos narių lankymasis grupėje ir veikla su vaikais“

„ Ugdymo kokybė, bendrų tikslų aptarimas, šeimos ir pedagogų įsipareigojimai.“

„Bendradarbiavimas su tėvais dėl kalbos ir komunikacijos sutrikimų“.

„ formuoti teigiamą įstaigos vaizdą. Įtraukti šeimas į įstaigos veiklos planavimą ir vertinimą. (mokyklos tarybos veikloje)“

Sekantis klausimas: **kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę?** Gavome tokius atsakymus:

„ Anketinė šeimų apklausa, padedanti geriau pažinti vaiką“

„ skelbimų lentoje skirti skyrelį, tėvų pasisakymams: „šeimų skyrelis“, „ na rašote, jūs tėveliai“

„ Individualūs pokalbiai su tėvais. Bendri tėvų susirinkimai. Paskaitos. Anketa tėvams. Lankstinukai tėvams įvairiais ugdymo klausimais. Diskusijos tėvams rūpimais klausimais.“

Pasiteiravome, **kokią naują tėvų susirinkimo temą pedagogai ruošiasi pateikti?** Gavome sekančius atsakymus:

„ Vaikų ir jaunimo socializacija. Priešmokyklinuko branda mokyklai. Netinkamo vaikų elgesio valdymo būdai. Tėvų ir logopedo bendradarbiavimas skiriant korekcines užduotis į namus. Vaikų auklėjimas- tėvų rūpestis“

Klausėme pedagogus, **kokias dar bendradarbiavimo sritis akcentuotų?** Gavome atsakymus:

„ padėkos šeimos nariams už pagalbą ir paramą“

Apibendrinimas.

Tyrimo rezultatai parodė, kad gerindami bendradarbiavimą pedagogai plėtoja šias sritis: ugdymo proceso planavimą integruojant tėvus, siekiant geresnės ugdymo kokybės numatyto bendrus tikslus, pedagogo bei šeimos bendrus įsipareigojimus.

5.7. Tobulintinos sritys siekiant gerinti bendradarbiavimo rezultatus, tėvų nuomonė

Tėvams pateikėme klausimą: **Jūsų pasiūlymai bendradarbiavimui su darželio darbuotojais?** Gavome tokius atsakymus:

„ Bendraujant su darželio darbuotojais reikėtų atsižvelgti į nuoširdumą. Vaiko elgesio klausimais.“ Dalis respondentų nepareiškė nuomonės.“

Kaip tobulinti bendradarbiavimą? Kokiu būdu tai reikėtų daryti. Gavome tokius atsakymus:

„ Norėčiau dalyvauti bendradarbiavime su įstaiga. Siūlyčiau organizuoti pagalbos dienas, į kurias galėtų įsitraukti ir tėvai.“

„ Galėtų padėti tvarkyti įstaigos aplinką ir grupės aplinką“

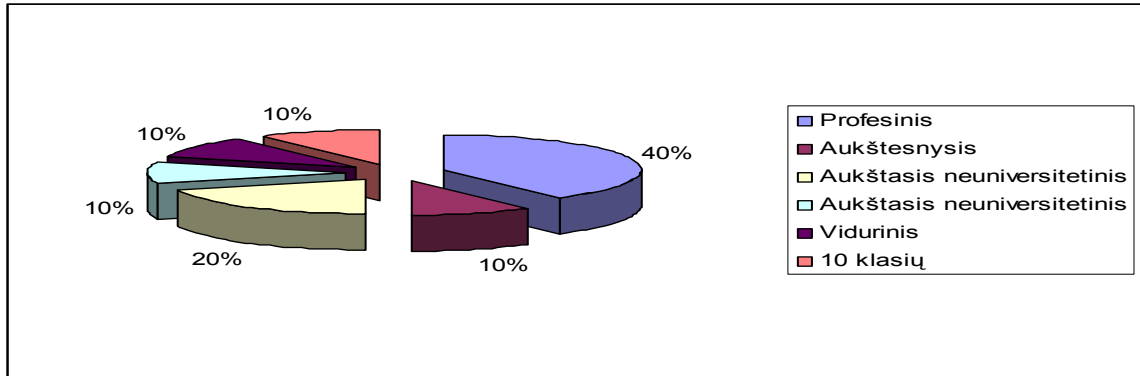
„ Neturi laiko“

Apibendrinimas.

Tėvai nėra abejingi bendradarbiavimo proceso tobulinimui. Jie siūlo organizuoti pagalbos dienas, į kurias galėtų įsitraukti ir tėvai, padėti tvarkyti įstaigos ir grupės aplinką. Gaila, bet nedidelė dalis tėvų tam neturi laiko.

6. Komunikavimo kompetencijos ugdymo galimybės tėvų bendravimo su vaikais metu (tėvų nuomonė)

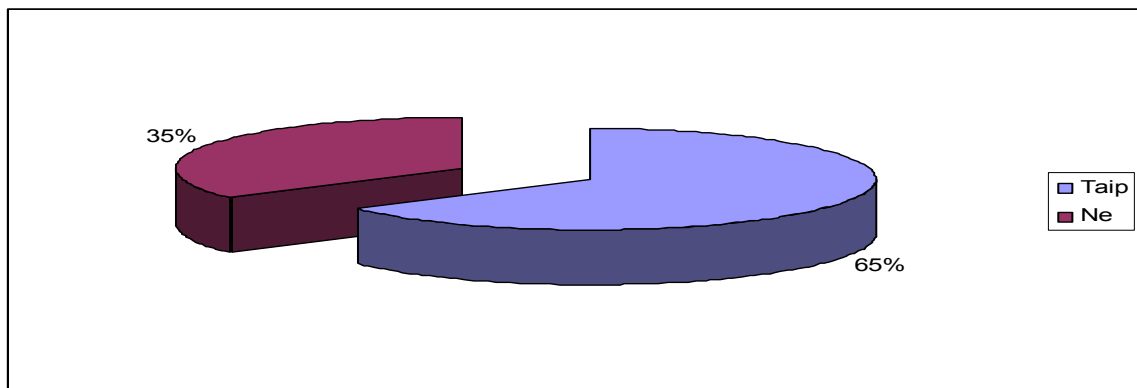
Tyrimė dalyvavo 16 respondentų, tai ikimokyklinę įstaigą lankančių vaikų tėvai.

1 pav. Tėvų išsilavinimas

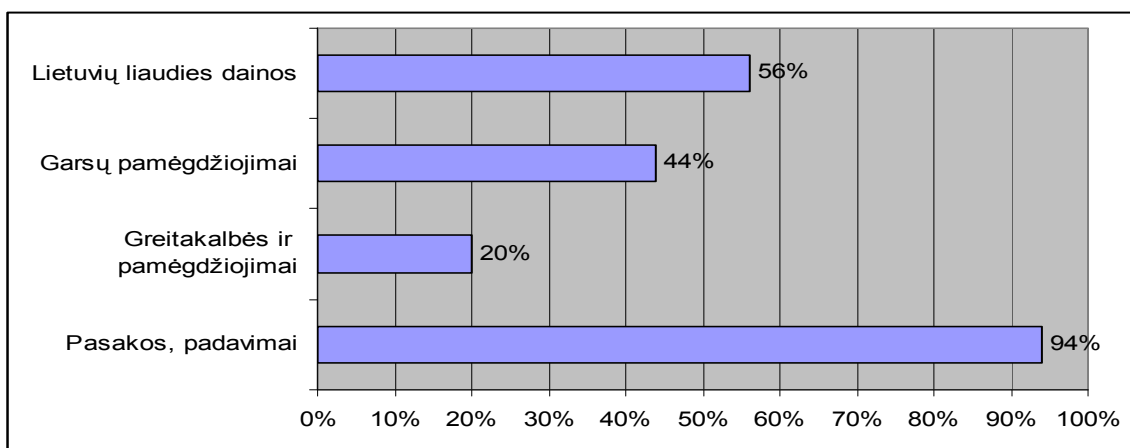
Paveiksle pateiktas apklausoje dalyvavusių tėvų išsilavinimas. Daugiausia (40%) tėvų įgiję profesinį išsilavinimą. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą įsigiję 20% tėvų. Aukštesnįjį, aukštąjį universitetinį, vidurinį ir 10 klasių išsilavinimus įsigiję po 10 procentų apklausoje dalyvavusių tėvų.

Pasiteiravome ikimokyklinės įstaigą lankančių vaikų tėvų nuomonės, ar jie prisideda prie komunikavimo kompetencijos ugdymo ir individualios programos įgyvendinimo, vaikų darželyje. Gauti rezultatai pateikiami 1 pav.

1 pav. Tėvų pagalba, įgyvendinant etnokultūrinio ugdymo programą

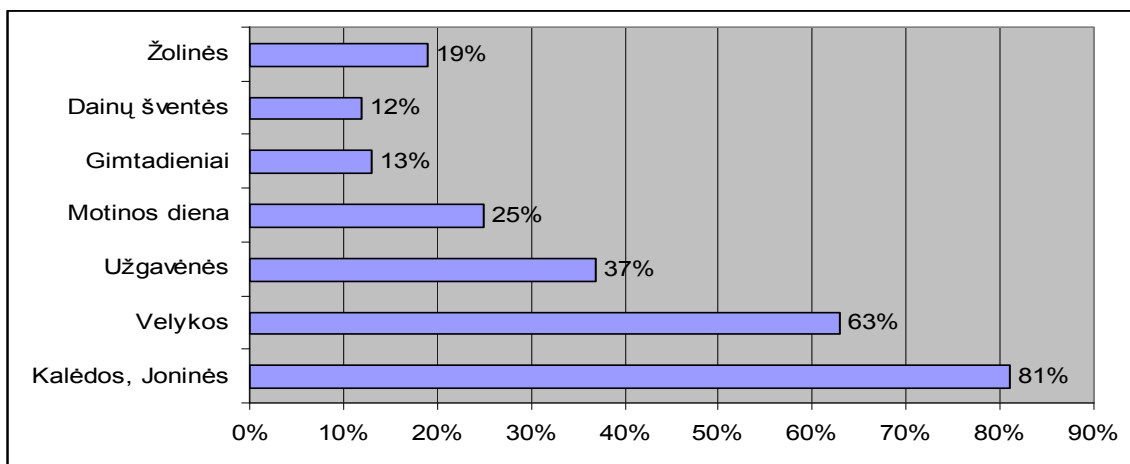
Sekančiu klausimu pasiteiravome ikimokyklinės įstaigą lankančių vaikų tėvų nuomonės, su kokiais su kokiais etnokultūros elementais supažindina vaikus. Gauti rezultatai pateikiami 2 pav.

2 pav. Etnokultūros elementai su kuriais tėvai supažindina vaikus

Gauti tyrimo rezultatai, tėvų nuomone, parodė, kad dažniausiai jie savo vaikams skaito pasakas ir padavimus (94%). Dalis tėvų supažindina su lietuvių liaudies dainomis ir jas dainuoja (56%). Moko garsiakalbių ir garsų pamėgdžiojimų (44%) ir 20% respondentų supažindina su greitakalbėmis.

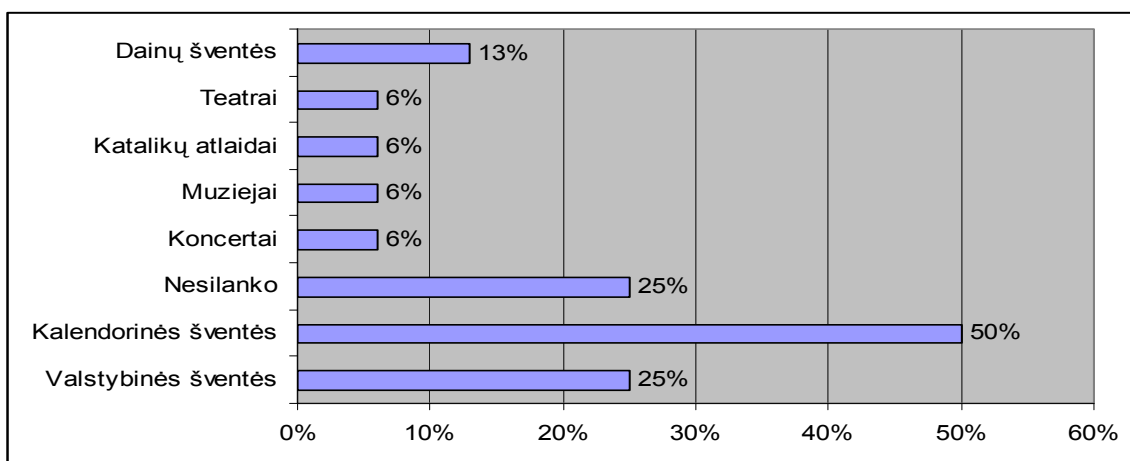
Apibendrinant rezultatus, galima daryti prielaidas, kad dažniausiai tėvai vaikus supažindina su pasakomis ir padavimais bei liaudies dainomis. Tėvai neabejingi etnokultūriniam ugdymui.

3 pav. Vaikams aktualiausios šventės, tėvų nuomonė

Didžioji dauguma (81%) apklausoje dalyvavusių tėvų teigia, kad priimtinausios jų vaikams Kalėdų ir Joninių šventės. Velykų šventę akcentavo 63% apklaustųjų. Užgavėnių šventimą- 37%, Motinos dieną- 25%.

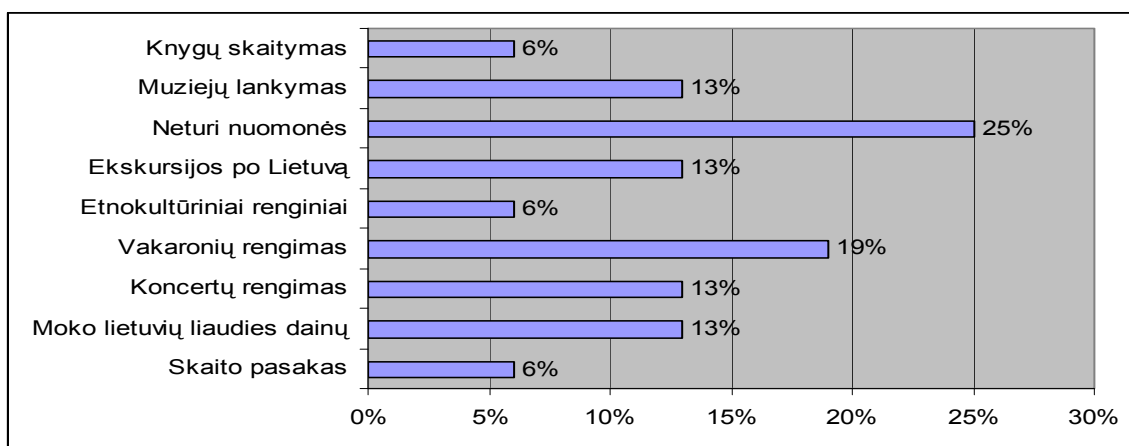
Galima daryti prielaidą, kad šeimose yra švenčiama dauguma švenčių.

4 pav. Šeimų lankomi renginiai

Pusė apklaustųjų (50%) lankosi kalendorinių švenčių renginiuose. 25% teigia lankosi valstybinėse šventėse, 13%- dainų šventėse, dalis lankosi teatruose, muziejuose, atliduose, įvairiuose koncertuose, tačiau dalis (25%) nesilanko juokiuose renginiuose, motyvuodami, kad neturi laiko ar galimybių.

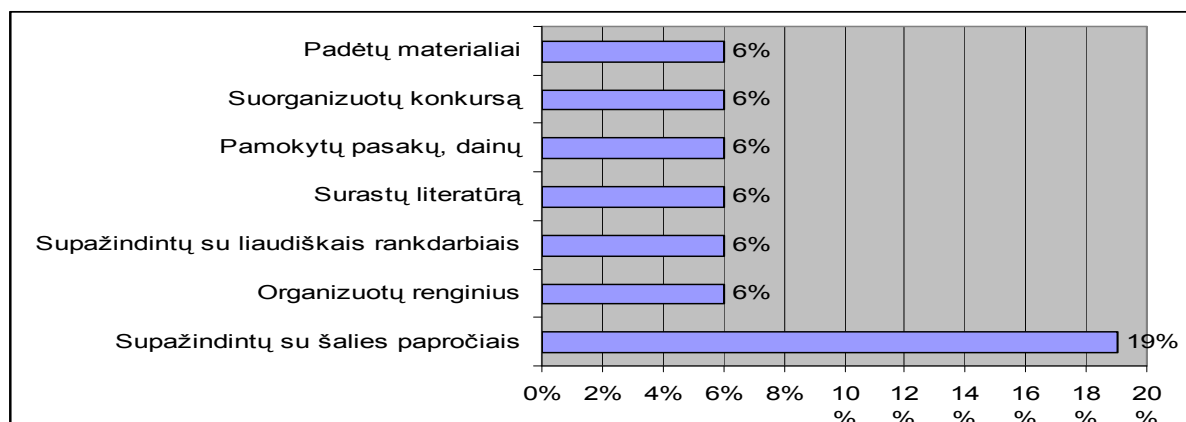
Pasiteiravome, kokie būtų tėvų siūlymai etnokultūrinio ugdymo gerinimui, grupėje. Gauti duomenys pateikti 5 pav.

5 pav. Tėvų nuomonė, kokiais būdais galima tobulinti neformalų ugdymą

Dalis apklaustųjų (25%) akcentuoja, neturintys nuomonės šiuo klausimu. 19% respondentų teigia, kad reikėtų organizuoti temines vakarones, kurių metu būtų supažindinama su krašto istorija ir kultūra. Tai pat dalis tėvų (po 13%) akcentuoja, kad tam pasitarnautų kelionės po Lietuvą, koncertų rengimas, daugiau mokyti lietuvių liaudies dainų bei lankyti muziejus.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad pedagogai turėtų integruoti etnokultūrinį ugdymą į bendrą procesą ir tėvai nėra tam abejingi, jie padėtų tai įgyvendinti. Tai galėtų užtikrinti kokybiškesnį ugdymo procesą.

6 pav. Tėvų pagalba plėtojant etnokultūrinį ugdymą

Dažniausiai, apklausoje dalyvavusių tėvų 19% supažindintų su šalies papročiais. Kiti pasisiūlė individualiai: suorganizuoti konkursą, pamokytų pasakų, lietuvių liaudies dainų, surastų reikalingos literatūros, supažindintų su liaudiškais rankdarbiais, organizuotų renginius, padėtų materialiai.

Apibendrinimas:

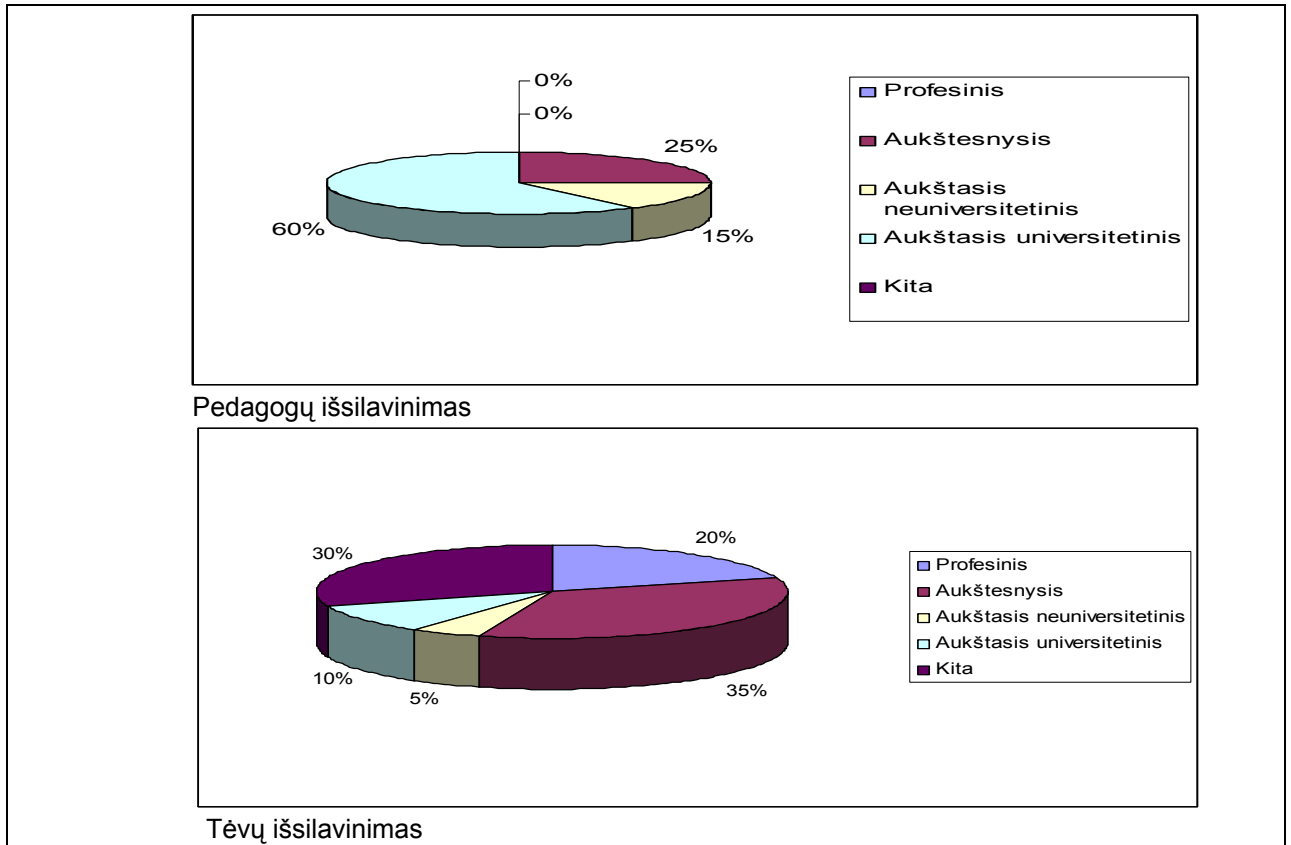
Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad tėvai neabejingi komunikavimo kompetencijos ugdymui, bendradarbiavimo su vaikais metu.

Tėvai inicijuoja: konkursus, mokymą sekti pasakas, lietuvių liaudies dainų dainavimą kartu su vaikais, surastų reikalingos literatūros, supažindintų su liaudiškais rankdarbiais, organizuotų renginius, padėtų materialiai.

7. Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima svarba, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją, pedagogų ir tėvų požiūris. (papildytos anketos)

7.1. Žinios apie respondentus

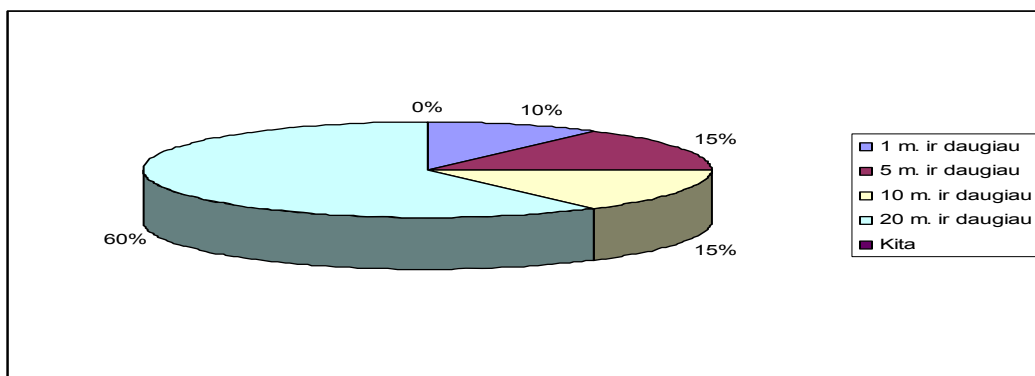
Tyrimo dalyvavo 20 pedagogų, 20- darželį lankančių vaikų tėvų. (anketinė apklausa)

1 pav. Respondentų išsilavinimas

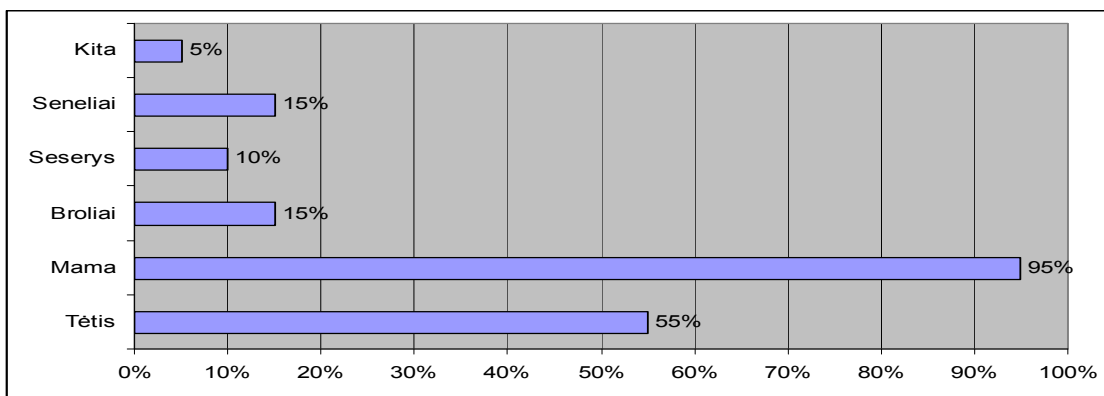
Šioje apklausoje dalyvauja dalis konkrečios įstaigos jau dalyvavusių pirminėje apklausoje ir naujai prisijungusių pedagogų. Dauguma (60%) tyrime dalyvavusių pedagogų įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 15 % pedagogų įgiję aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą, bei 25 % turi aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą. Galime teigti, kad visi pedagogai turi reikiamą išsilavinimą.

Paveiksle pateiktas apklausoje dalyvavusių tėvų išsilavinimas. Daugiausia (35%) tėvų įgiję aukštesnįjį išsilavinimą. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą įsigiję 5% tėvų. Aukštesnįjį- 30% , aukštąjį universitetinį- 10%, 35 procentų apklausoje dalyvavusių tėvų baigę dešimt klasių. (pasirinkimas- kita).

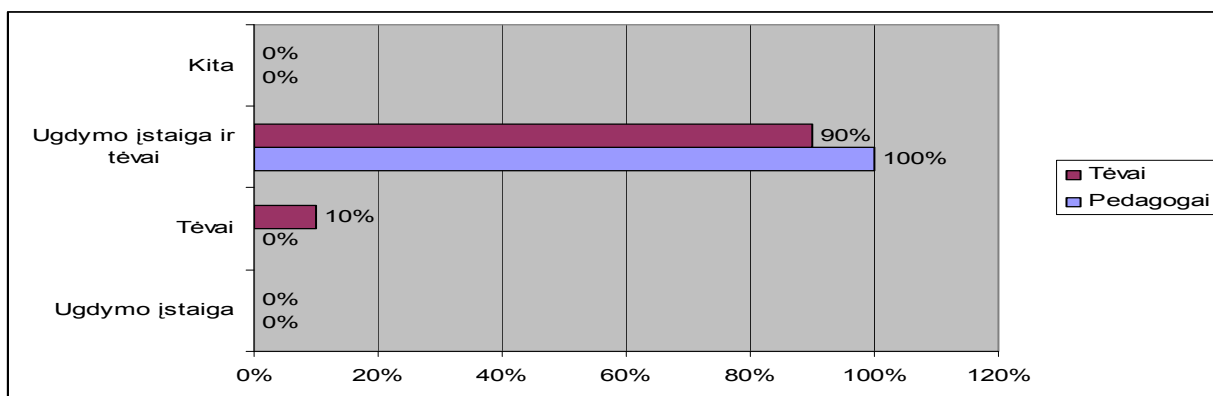
2 pav. Pedagogų darbo stažas

Apklausoje dalyvavę pedagogai turi ilgametę darbo patirtį. Daugumos (60%) pedagogų darbo stažas virš dvidešimt metų. Kitų pedagogų darbo stažas nuo 10 iki 20 metų. Šioje įstaigoje dirbantys pedagogai turi nemažą darbo patirtį.

3 pav. Šeimos nariai bendradarbiaujantys su ugdymo įstaiga

Paveikslėlio duomenys rodo, kad respondentai rinkosi kelis atsakymų variantus, dažniausiai su ikimokykline įstaiga (95%) bendrauja mama, 55%- tėtis. Tai pagrindiniai šeimos nariai bendraujantys su ugdymo įstaiga, tačiau bendrauja ir kiti šeimos nariai: seneliai, broliai, seserys ir (kita) tetos.

4 pav. Kas atsakingi už vaikų ugdymą (tėvų ir pedagogų nuomonė)

Gauti duomenys rodo, kad už vaikų ugdymą atsakingi yra ugdymo įstaiga ir tėvai, tai tvirtina 100% pedagogų ir 90% tėvų. Tik 10% tėvų mano, kad už vaikų ugdymą atsakingi tik jie.

7.2. Ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimas, vadybiniu aspektu

*Pedagogams buvo pateiktas atviras klausimas: **suformuluokite ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus?***

Paskirtis:

„Skatinti ir motyvuoti šeimas bendrauti su ugdymo įstaiga“.

„Sudaryti sąlygas visiems tėvams bendradarbiauti su ugdymo įstaiga.“

„Puoselėti 3-6 metų vaikų galias, lemiančias asmenybės vystymąsi siekiant kokybiško ugdymo.“

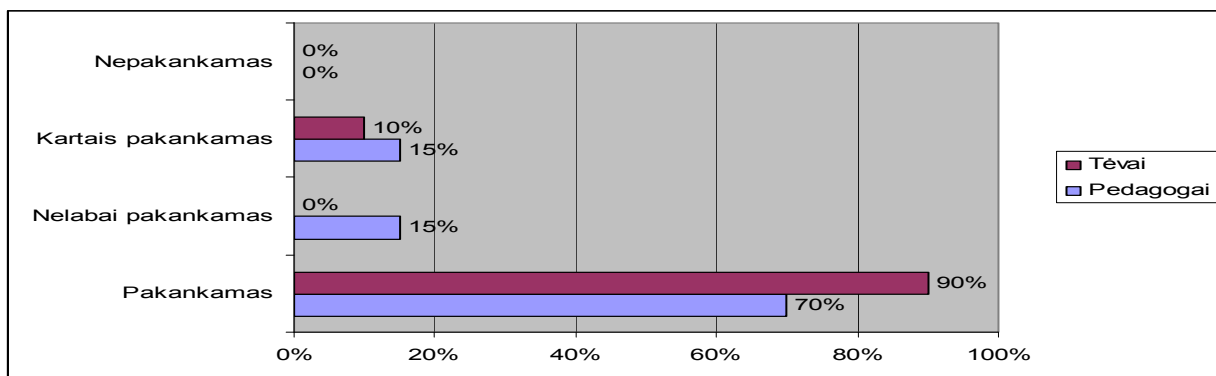
Tikslas:

„Pilnavertis ir lygiavertis įstaigos bendruomenės bei šeimos bendradarbiavimas“

Uždaviniai:

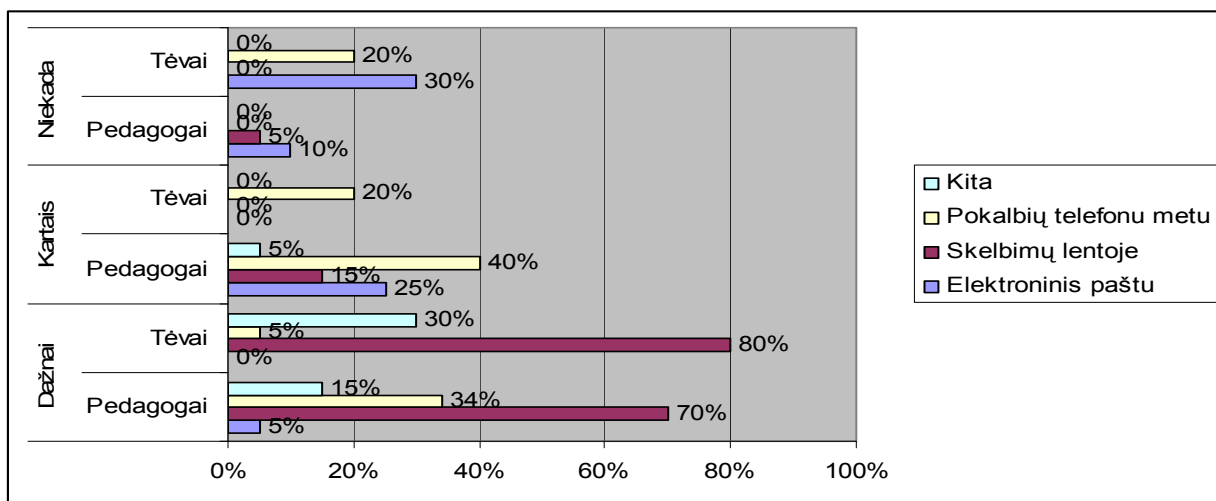
- *„Siekti kryptingo, tikslingo, kokybiško ugdymo orientuoto į vaiko patirtį.“*
- *„Siekti sudominti tėvus įsijungti į ugdymo procesą, naudojant įvairius ugdymo metodus.“*
- *„Suformuluoti su tėvais kartu vieningus ugdymo tikslus ir priemones bei siekti bendrų rezultatų.“*
- *„Ugdyti partneriškus santykius ugdant vaikų kompetencijas, rūpinantis socialine vaiko gerove.“*
- *„Glaudžiai bendradarbiaujant su tėvais ugdyti socialinius įgūdžius bei formuoti harmoningą asmenybę.“*
- *„Teikti pedagoginę, psichologinę pagalbą vaikams, pedagogams, tėvams apie socialinius įgūdžius, korekcinės pagalbos būdus ir integravimąsi į visuomenę.“*

Apibendrinant pedagogų atsakymus galime daryti tokią išvadą, kad keliant ugdymo įstaigos bendradarbiavimo tikslus, svarbu atsižvelgti į sekančius momentus: Kurti partneriškus tėvų ir įstaigos bendruomenės santykius, formuoti demokratines tėvų nuostatas, teikti kvalifikuotą metodinę, pedagoginę, specialiąją pagalbą, atsižvelgiant į tėvų lūkesčius ir poreikius.

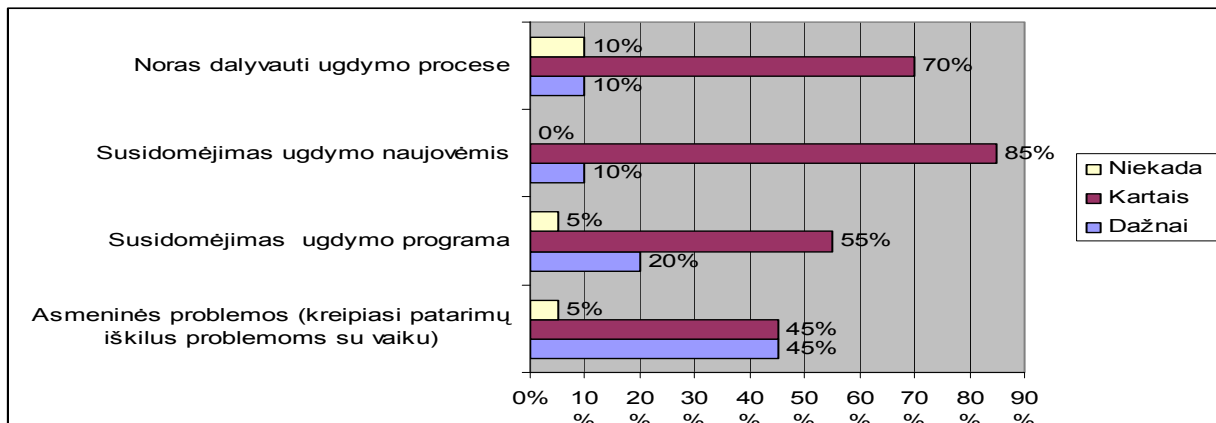
1. pav. Ugdymo įstaigos keitimasis informacija su tėvais (tėvų ir pedagogų nuomonė)

Apklausoje dalyvavę respondentai- 90% pedagogų ir 70% tėvų teigia, kad ikimokyklinė įstaiga ir tėvai pakankamai keičiasi informacija. Tik 15% pedagogų tvirtina, kad nelabai pakankamai apsikeičiama reikalinga informacija. Galima teigti, kad tarp įstaigos ir vaikų tėvų informacijos apsikeitimas pakankamas. Sekančiu anketos klausimu pasiteiravome kokiomis priemonėmis vyksta įstaigos ir tėvų bendradarbiavimas. Pateikti duomenys 2 pav.

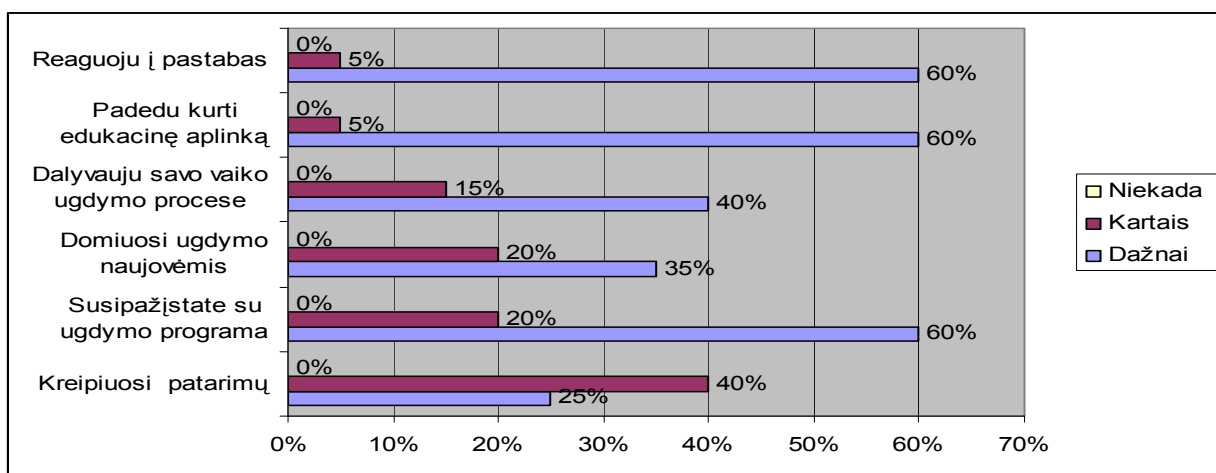

2.pav. Kaip informuojami tėvai ir gaunama informacija apie bendradarbiavimo galimybes

Paveikslėlyje pateikta pedagogų ir tėvų nuomonė. Tiek pedagogai 80%, tiek tėvai 70% teigia, kad dažniausiai bendraujama pateikiant informaciją skelbimų lentoje. 30% tėvų atsakydami į šį klausimą pasirinko „kita“ – tai paminėjo individualius pokalbiuos, iškilus reikalui. Kartais bendravimas vyksta telefonu, tai akcentavo 40% pedagogų ir 25% bendrauja elektroniniu paštu. Pedagogai ir vaikų tėvai bendradarbiauja įvairiais būdais, pasirinkdami juos pagal situaciją.

Kokie motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga (pedagogų nuomonė)

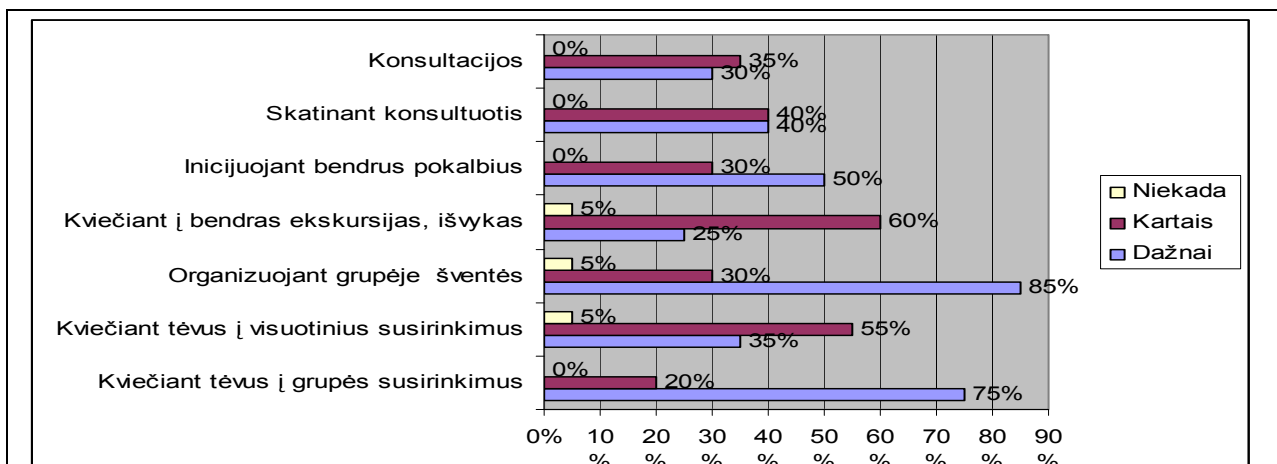
Kokie motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga (tėvų nuomonė)

3 pav. Motyvai skatinantys ugdymo įstaigos ir tėvų bendradarbiavimą

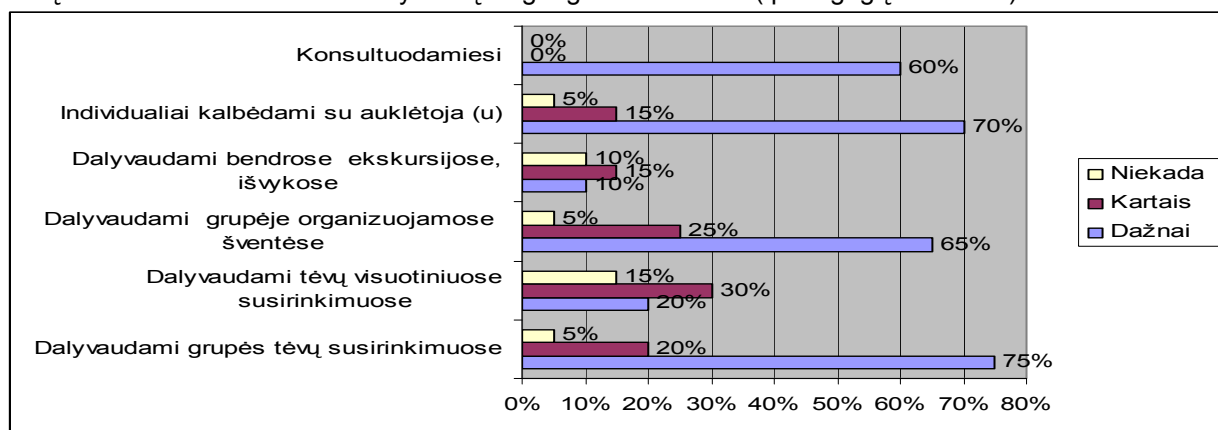
Gauti tyrimo rezultatai, pedagogų nuomone, parodė, kad dažniausiai jie su tėvais bendrauja iškilus asmeninėms problemoms (45%). Tėvų nuomone, jie dažniausiai reaguoja į pastabas, padeda kurti edukacinę aplinką, susipažįsta su ugdymo programa (po 60%), remiantis šiais motyvais užsimezga tėvų ir įstaigos bendravimas, kai apžvalginame tyrime atsiskleidė, kad didžioji dauguma (90%) apklausoje dalyvavusių pedagogų teigia, kad tėvai geranoriškai kartais dalyvauja ugdymo procese, tai patvirtina ir 40% apklausoje dalyvavusių tėvų, jie padeda gerinti ugdymo procesą. Šios pedagogų ir tėvų nuomonės, visais atvejais, sutampa. Kad domisi naujovėmis, tėvai akcentuoja (35% dažnai), pedagogai teigia, 85%. Tai galima akcentuoti, kad tėvai nėra abejingi ugdymo naujovėmis ir pakankamai aktyviai jomis domisi.

Galima daryti prielaidą, kad pedagogai ir tėvai glaudžiai bendradarbiauja. Pagrindiniai bendradarbiavimo motyvai: tėvai padeda gerinti vaiko ugdymo procesą, nori susipažinti su ugdymo naujovėmis, nori dalyvauti ugdymo procese, padeda kurti edukacinę aplinką.

Sekančiu anketos klausimu pasiteiravome, kokios galimos ikimokyklinės įstaigos ir tėvų bendravimo formos.

Tėvų bendradarbiavimo su ikimokykline įstaiga galimos formos (pedagogų nuomonė)

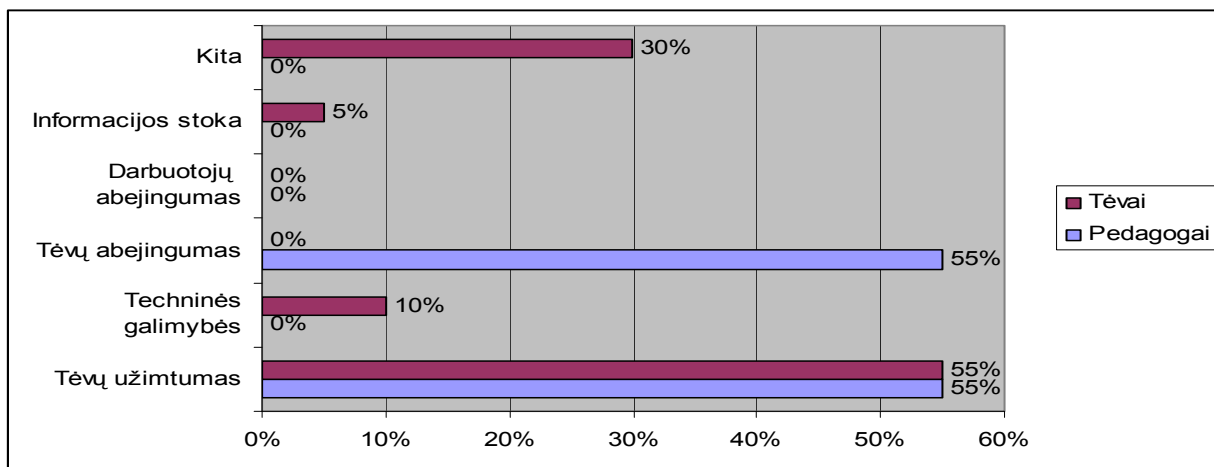
Tėvų bendradarbiavimo su ikimokykline įstaiga formos (tėvų nuomonė)

4 pav. Ikimokyklinės įstaigos ir tėvų bendradarbiavimo formos, pedagogų ir tėvų nuomone

Gauti tyrimo rezultatai, pedagogų nuomone, parodė, kad dažniausiai jie su tėvais bendrauja švenčių grupėse metu (85%) grupės tėvų susirinkimai bei individualūs pokalbiai-70%, nors apžvalginio tyrimo rezultatų metu gauti duomenys, kad individualių pokalbių metu (100%). Tėvų nuomone, jie dažniausiai dalyvauja grupės šventėse 65%, Pedagogai taip pat akcentuoja, kad kartais kviečia tėvus į visuotinius susirinkimus (55%) ir grupės susirinkimus (75%), tai yra svarbios bendravimo formos.

Apibendrinant rezultatus, galima daryti prielaidas, pedagogų nuomone efektyviausia bendradarbiavimo forma yra švenčių grupėje organizavimas, apžvalginiame tyrime-individualūs pokalbiai. Pedagogų ir tėvų nuomonės glaudžiai siejasi, pastebima, kad efektyvios ir svarbios bendradarbiavimo formos yra: grupėje organizuojamos šventės, grupės tėvų susirinkimai, individualūs pokalbiai.

Sekančiame paveikslėlyje pateikiamos priežastys, trukdančios efektyviam informacijos apsikeitimui.

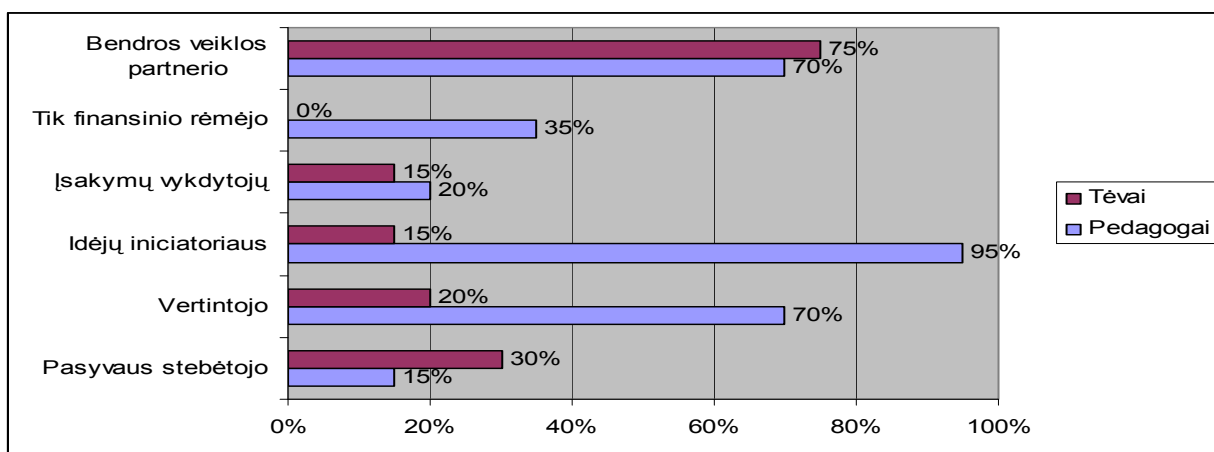

5 pav. Priežastys, trukdančios efektyvų informacijos keitimąsi

Gauti duomenys vienareikšmiškai akcentuoja, kad dažniausiai pasikeisti reikiama informacija trukdo tėvų užimtumas, (tėvų ir pedagogų nuomonės sutampa 55%). Pedagogų nuomone, didelis trukdis tėvų abejingumas (55%). Tėvai akcentavo kitų priežasčių, kaip dažnas išvykimas, darbo reikalais, ligos atvejai.

Galime teigti, kad dažniausiai tėvams pakankamai bendradarbiauti su ugdytojais trukdo tėvų užimtumas.

Sekančiu klausimu paprašėme respondentų pažymėti tris svarbiausius tėvų vaidmenis, svarbius ugdymo įstaigoje.

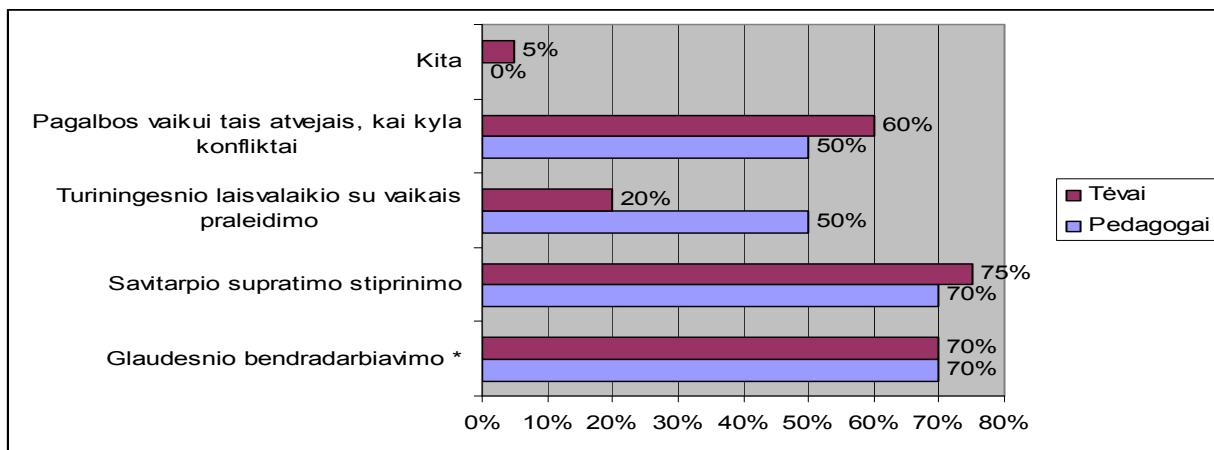

6 pav. Svarbiausius vaidmenis, kuriuos turėtų atlikti tėvai darželio veikloje (pedagogų ir tėvų nuomonė)

Kaip matome iš pateiktų tyrimo rezultatų, pedagogų nuomone (95%) mano, kad tėvai turėtų būti idėjų iniciatoriai, tėvai - 75% teigia, kad jie gali būti bendros veiklos partneriai, tai sutampa ir su pedagogų nuomone, nors pedagogai teigia, kad tėvai turėtų būti ir vertintojai.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogai toleruoja naujų idėjų iniciavimą bei tėvų partnerystę, ugdymo procese.

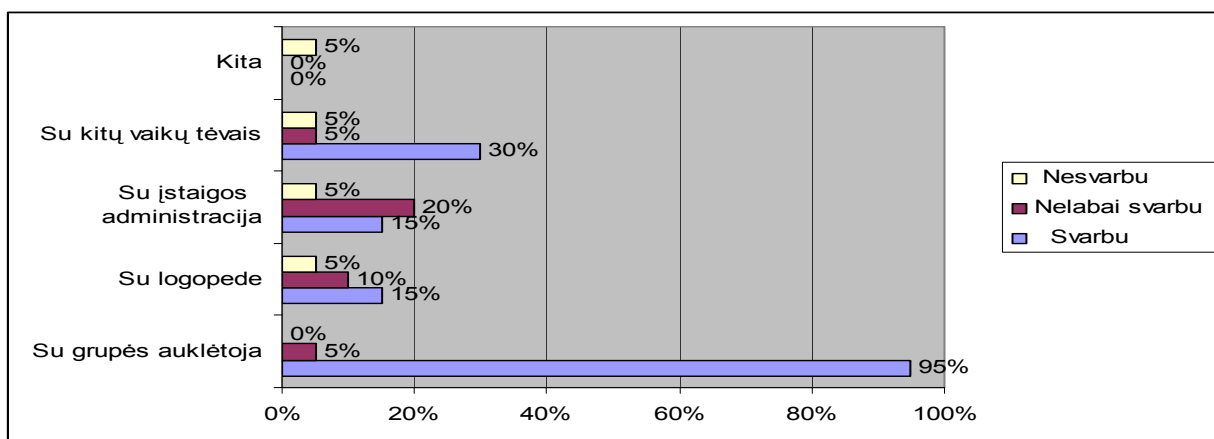
Sekančiu klausimu pasidomėjome, kokios pagalbos tikisi pedagogai iš tėvų ir kokios pagalbos – tėvai iš pedagogų. Gauti rezultatai pateikti paveikslėlyje.

7 pav. Abipusė pagalba (tėvų ir pedagogų nuomonė)

Paveikslėlyje pateikti duomenys akcentuoja, kad svarbiausia būtų savitarpio supratimo stiprinimas, tėvų ir pedagogų nuomonės sutampa (75% ir 70%). Tiek pedagogai, tiek tėvai siekia glaudesnio bendradarbiavimo (70%). Tėvai tikisi pagalbos, kai kyla konfliktai, pedagogai taip pat akcentuoja, kad reikia spręsti tokias situacijas. Tai gi pedagogų ir tėvų nuomonės sutampa: svarbus savitarpio supratimo stiprinimas, glaudesnis bendradarbiavimas, tiek iš tėvų, tiek ir iš pedagogų pusės.

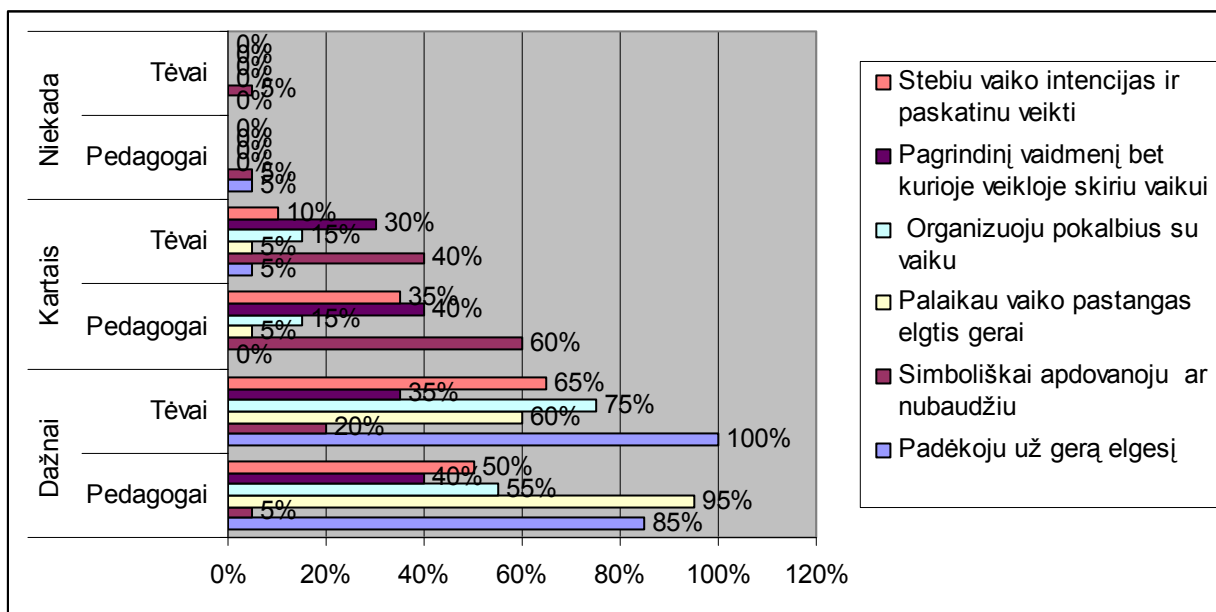
Sekančiu anketos klausimu pasiteiravome tėvų su kuo jie bendradarbiauja vaiko ugdymo klausimais.

8 pav. Su kuo bendradarbiauja tėvai vaiko ugdymo klausimais

Dažniausiai tėvai bendrauja su ikimokyklinės įstaigos pedagogais pokalbių metu, tai akcentuoja 95% tėvų. Dalijasi patirtimi su kitų vaikų tėvais- 30%, reikalui esant kreipiasi į administraciją- 15%. Tėvai bendrauja ir su įstaigoje dirbančiais specialistai, logopede (15%).

Apibendrinant galime teigti, kad tėvai nuolatos bendradarbiauja su įstaigos pedagogais, specialistais, administracija ir įstaigą lankančių vaikų tėvais.

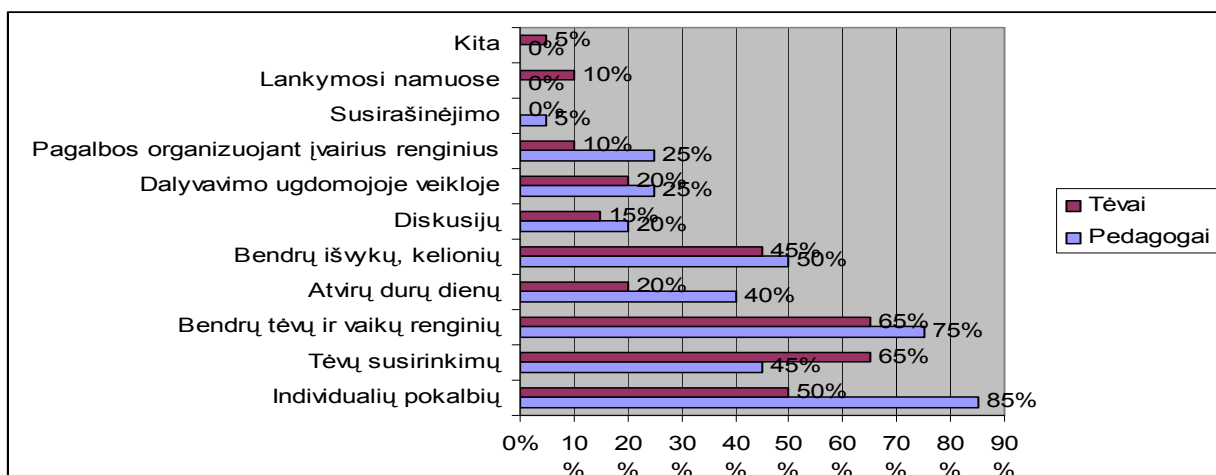

9 pav. Teigiamo vaiko elgesio skatinimas

Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad tėvai (100%) reiškia padėką už gerą elgesį, o pedagogai dažnai stengiasi palaikyti vaiko pastangas elgtis gerai (95%). Tėvai dažnai organizuoja pokalbius su vaikais gero elgesio klausimais (75%). Stebi vaiko intencijas ir paskatinu veikti tėvai- 65%, pedagogai 50%. Kartais simboliškai apdovanoja ar nubaudžia- pedagogai 60%, tėvai 40%. Paskatinimas ar nuobauda ypač svarbi vaikui formuojant jo atsakomybę. Pedagogai turėtų nuolatos palaikyti pozityvaus vaikų elgesio skatinimą, taip siekiant gero bendradarbiavimo ir komunikavimo.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, kad tiek pedagogai, tiek tėvai skatina vaikų teigiamą elgesį, palaiko pastangas gerai elgtis, skirdami pagrindinį vaidmenį vaikams bet kurioje veikloje. Tačiau pedagogams svarbu palaikyti pozityvaus vaikų elgesio skatinimą, taip siekiant gero bendradarbiavimo ir komunikavimo.

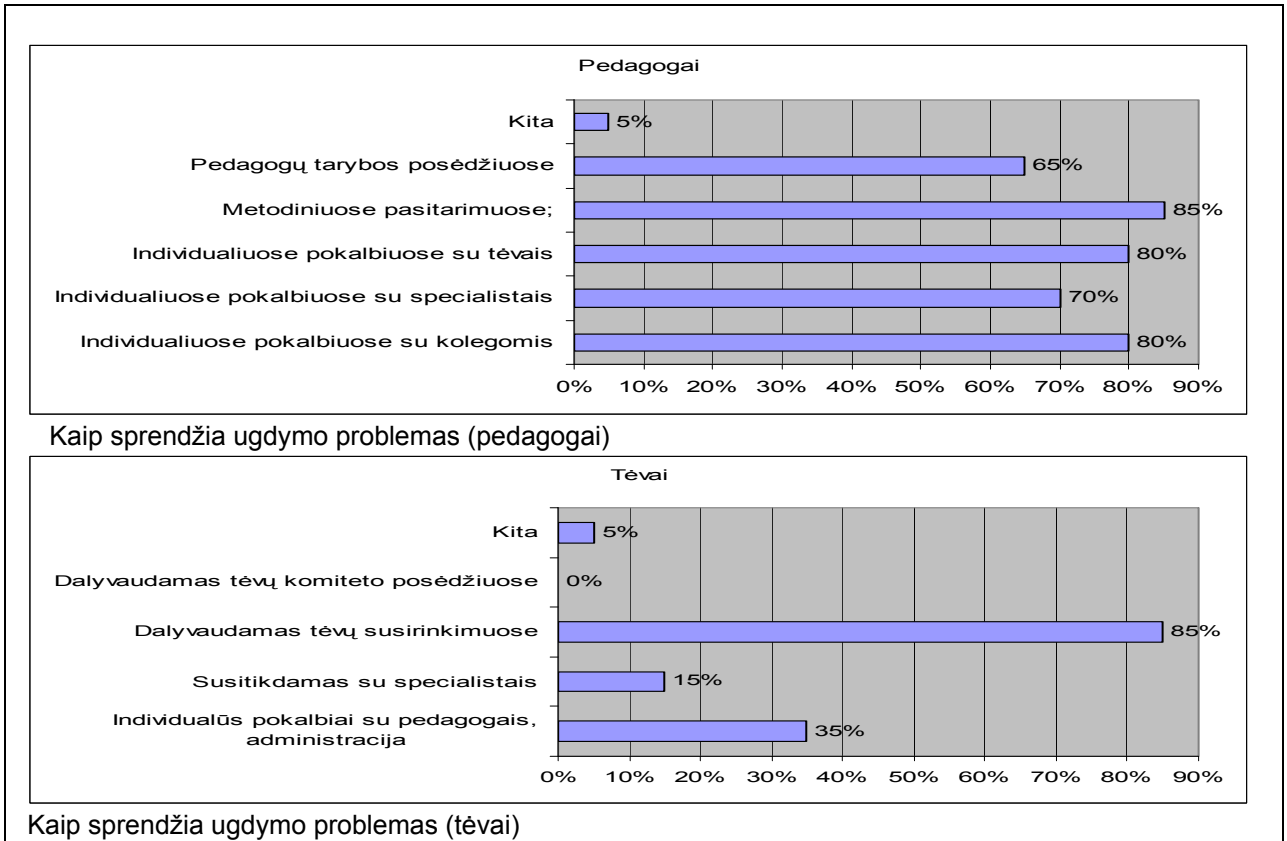
Sekančiu anketos klausimu norėjome išsiaiškinti kokių bendradarbiavimo su šeima formų labiausiai pageidauja tėvai.

10 pav. Kokių bendradarbiavimo su šeima formų labiausiai pageidauja tėvai (pedagogų ir tėvų nuomonė)

Gauti tyrimo rezultatai, pedagogų nuomone, parodė, kad dažniausiai jie su tėvais bendrauja individualių pokalbių metu (85%). Tėvų nuomone, jie dažniausiai dalyvauja susirinkimuose ir bendruose renginiuose (65%), tai grupėje organizuojamose šventėse. Pedagogai taip pat akcentuoja, kad susirinkimai (65%) ir bendri tėvų ir vaikų renginiai (75%), tai yra svarbios bendravimo formos. Pedagogai akcentuoja, kad kartais atvirų durų dienos, kurių metu visi norintys tėvai gali lankytis ugdymo įstaigoje ir gauti norimą informaciją.

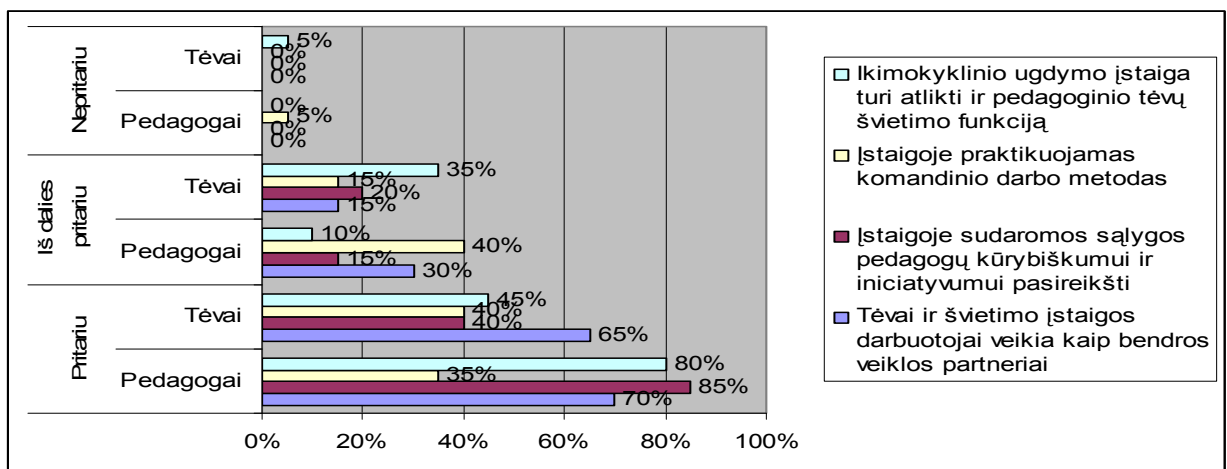
Apibendrinant rezultatus, galima daryti prielaidas, pedagogų nuomone efektyviausia bendradarbiavimo forma yra individualūs pokalbiai, tai akcentuoja ir tėvai, jie reaguoja į ugdytojų pastabas. Sutampa pedagogų ir tėvų nuomonės, kad efektyvios ir svarbios bendradarbiavimo formos yra: bendri tėvų ir vaikų renginiai ir tėvų susirinkimai. Sekančiu anketos klausimu pasiteiravome kaip sprendžiamos ugdymo problemos.

11 pav. Ugdymo problemų sprendimas

Atsakydami į šį klausimą tiek pedagogai, tiek tėvai rinkosi po kelis atsakymų variantus. Dažniausiai pedagogai iškilusias ugdymo problemas sprendžia metodiniuose pasitarimuose (85%), individualiuose pokalbiuose su tėvais ir pedagogais (80%), bei pedagogų tarybos posėdžiuose (60%). Tėvai darniausiai jiems rūpimus klausimus sprendžia tėvų susirinkimų metu (85%) ir individualių pokalbių su pedagogais metu (30%).

Apibendrinant galima teigti, kad tiek tėvai, tiek pedagogai įvairiai sprendžia rūpimus klausimus bei problemas.

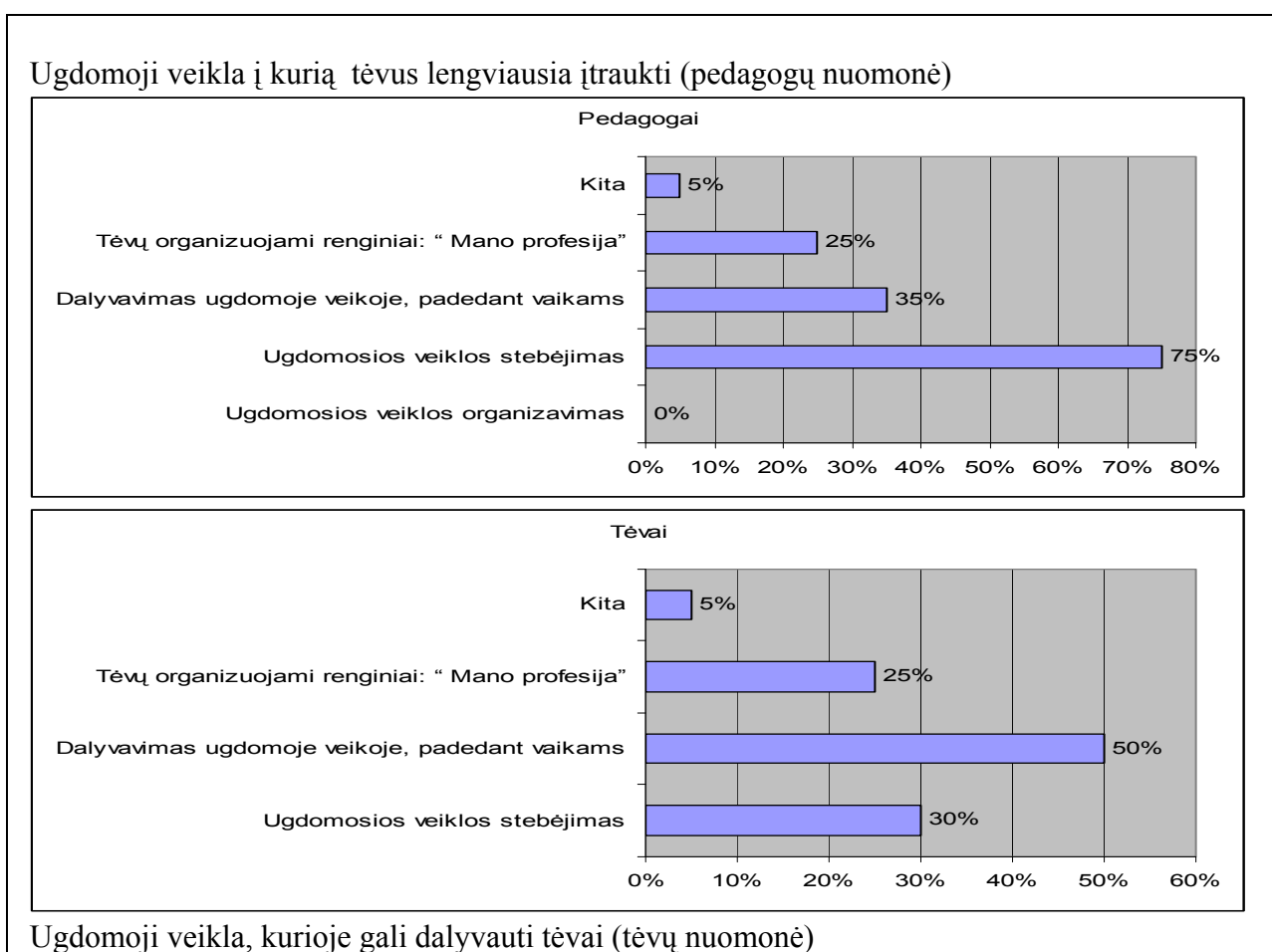

12 pav. Pritarimas teiginiams apie ugdymo institucijos veiklą (pedagogų ir tėvų nuomonė)

Šio paveikslo duomenys pateikia pedagogų ir tėvų nuomonę bei pritarimą teiginiams. Įstaigoje sudaromos sąlygos pedagogų kūrybiškumui ir iniciatyvumui pasireikšti, pritaria 85% pedagogų ir 40% tėvų. Kad ikimokyklinė įstaiga turi atlikti pedagoginio tėvų švietimo funkciją, pritaria 80% pedagogų ir 45% tėvų. Kad tėvai ir švietimo įstaigos pedagogai veikia kaip bendros veiklos partneriai, pritaria 70% pedagogų ir 65% tėvų.

Galime daryti prielaidą, kad mūsų pasirinktoje ugdymo įstaigoje tarp pedagogų ir tėvų vyksta bendradarbiavimas, kadangi pedagogų ir tėvų nuomonės, mūsų suformuluotiems teiginiams, yra pritariančios.

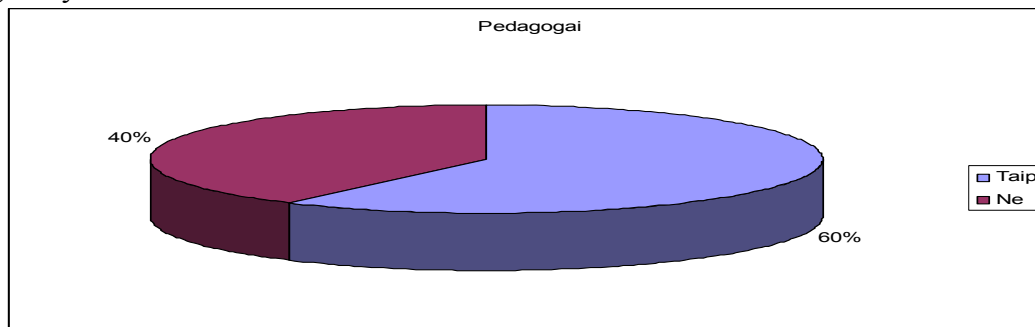
Sekančiu anketos klausimu pasiteiravome į kokias ugdomasias veiklas būtų lengviausia įtraukti tėvus.

13 pav. Ugdomoji veikla, kurioje gali dalyvauti tėvai (pedagogų ir tėvų nuomonė)

Pedagogų nuomone, (75%) teigia, kad lengviausiai tėvus galima įtraukti į ugdomosios veiklos stebėjimą, tėvai (50%) teigia, kad jie galėtų dalyvauti veikloje ir padėti vaikams, 25% apklausoje dalyvavusių tėvų teigia, kad galėtų organizuoti veiklas: „mano profesija“, taip supažindindami vaikus su savo specialybėmis, darbu. Atsakymuose (kita) tėvai pasiūlė suorganizuoti išvyką į mišką. Tai rodo, kad tėvai neabejingi savo vaikų ugdymui ir kartais parodo iniciatyvumą.

Pasiteiravome pedagogų ar planuose numatė naujas bendravimo (bendradarbiavimo) su tėvais galimybes.

14 pav. Ar planuose esate numatę naujas bendravimo (bendradarbiavimo) su tėvais galimybes

Kaip matome iš pateiktų duomenų 60% pedagogų yra numatę ir įrašę į planus naujas bendravimo su tėvais galimybes.

Apibendrinimas:

Apibendrinant pedagogų atsakymus galime daryti tokias išvadas:

Formuluojant ugdymo įstaigos bendradarbiavimo tikslus, svarbu atsižvelgti į sekančius momentus: (kurti partneriškus tėvų ir įstaigos bendruomenės santykius, formuoti demokratines tėvų nuostatas, teikti kvalifikuotą metodinę, pedagoginę, specialiąją pagalbą, atsižvelgiant į tėvų lūkesčius ir poreikius).

Pagrindiniai bendradarbiavimo motyvai: tėvai padeda gerinti vaiko ugdymo procesą, nori susipažinti su ugdymo naujovėmis, nori dalyvauti ugdymo procese, padeda kurti edukacinę aplinką.

Tiek pedagogai, tiek tėvai skatina vaikų teigiamą elgesį, palaiko pastangas gerai elgtis, skirdami pagrindinį vaidmenį vaikams bet kurioje veikloje. Svarbu palaikyti pozityvaus vaikų elgesio skatinimą, taip siekiant gero bendradarbiavimo ir komunikavimo.

Pedagogų nuomone, efektyviausia bendradarbiavimo forma yra individualūs pokalbiai. Sutampa pedagogų ir tėvų nuomonės, kad efektyvios ir svarbios bendradarbiavimo formos yra: bendri tėvų ir vaikų renginiai ir tėvų susirinkimai

7.3. Tobulintinos sritys siekiant gerinti bendradarbiavimo rezultatus, pedagogų nuomonė

Į šį klausimą dalis pedagogų neatsakė, gauti atsakymai buvo sugrupuoti.

Pedagogams pateikėme klausimą: ***kokias veiklos sritis numatote plėtoti?*** Gavome tokius atsakymus:

„ Ugdymo kokybė, bendrų tikslų aptarimas, šeimos ir pedagogų įsipareigojimai.“

„Bendradarbiavimas su tėvais dėl kalbos ir komunikacijos sutrikimų“.

„ formuoti teigiamą įstaigos vaizdą. Įtraukti šeimas į įstaigos veiklos planavimą ir vertinimą. (mokyklos tarybos veikloje)“

Sekantis klausimas: ***kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę?*** Gavome tokius atsakymus:

„ Anketinė šeimų apklausa, padedanti geriau pažinti vaiką“

„ Tėvų įtraukimas į ugdymo procesą“

„ Individualūs pokalbiai su tėvais. Bendri tėvų susirinkimai. Anketa tėvams. Lankstinukai tėvams įvairiais ugdymo klausimais. Lankymasis tėvėlių darbovietėse ir jų organizuojama ugdomoji veikla“

Pasiteiravome, ***kokią naują tėvų susirinkimo temą pedagogai ruošiasi pateikti?***

Gavome sekančius atsakymus:

„ Vaikų ir jaunimo socializacija. Priešmokyklinuko branda mokyklai. Aptarti vaikų amžiaus raidos ypatumus.“ „Tėvų ir vaikų santykiai, ugdymo problemos“ Tėvų ir logopedo bendradarbiavimas“

Klausėme pedagogus, ***kokias dar bendradarbiavimo sritis akcentuotų?*** Gavome atsakymus: „ Padėkos šeimos nariams už pagalbą ir paramą“. „ Plėtoti pagalbą vaikui“.

Apibendrinant galima teigti, kad gerindami bendradarbiavimą pedagogai plėtoja šias sritis: ugdymo proceso planavimą integruojant tėvus, siekiant geresnės ugdymo kokybės numatyto bendrus tikslus, pedagogo bei šeimos bendrus įsipareigojimus.

Tobulintinos sritys siekiant gerinti bendradarbiavimo rezultatus, tėvų nuomonė

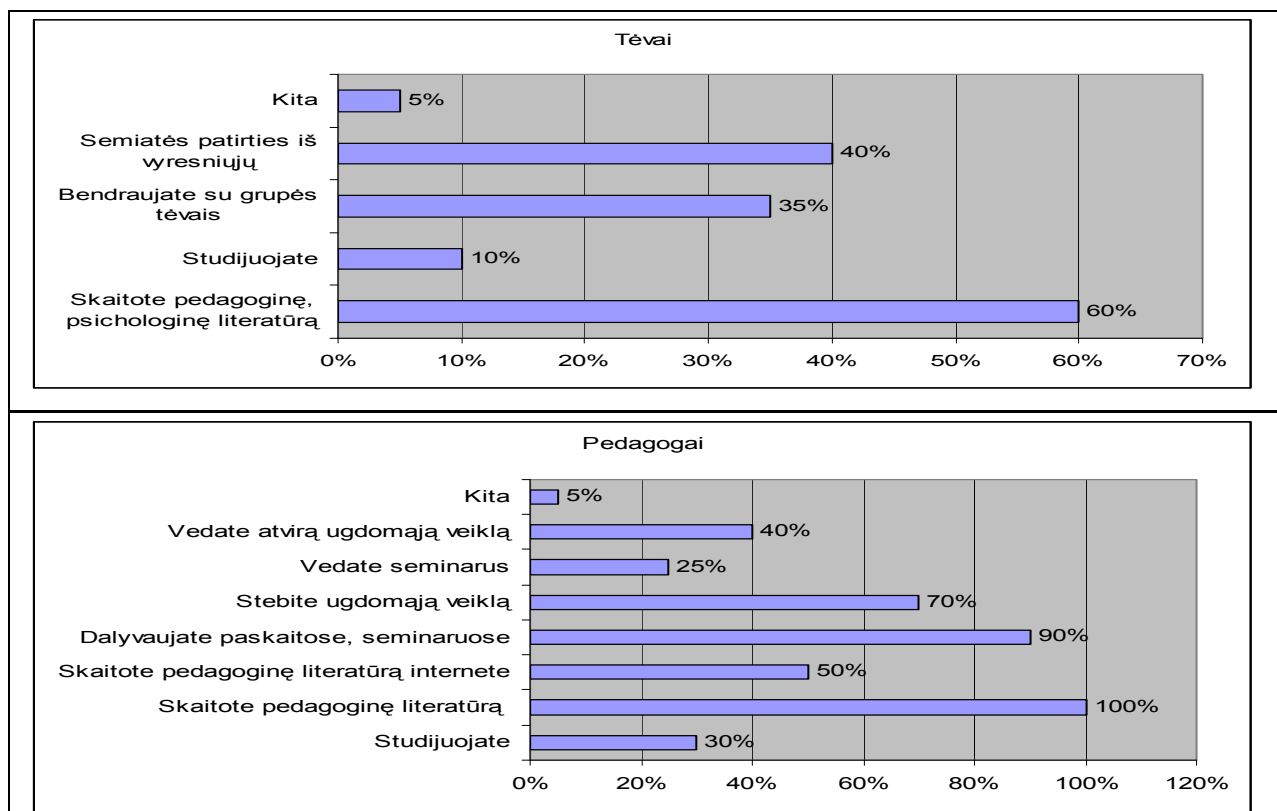
Tėvams pateikėme klausimą: ***Jūsų pasiūlymai bendradarbiavimui su darželio darbuotojais?*** Gavome tokius atsakymus:

„ Bendraujant su darželio darbuotojais reiktų tėvus įtraukti į diskusijas“ „ skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese, įpareigojant“ Dalis respondentų nepareišė nuomonės.“

Kaip tobulinti bendradarbiavimą? Kokiu būdu tai reiktų daryti. Gavome tokius atsakymus:

„ Siūlyčiau organizuoti pagalbos dienas, į kurias galėtų įsitraukti ir tėvai.“ „ Galėtų padėti tvarkyti įstaigos aplinką ir grupės aplinką“ „ Neturi laiko“

Apibendrinant galime teigti, kad tėvai nėra abejingi bendradarbiavimo proceso tobulinimui. Jie siūlo organizuoti diskusijas su pedagogais jiems rūpimais klausimais, pagalbos dienas, į kurias galėtų įsitraukti ir tėvai, padėti tvarkyti įstaigos ir grupės aplinką. Gaila, bet nedidelė dalis tėvų tam neturi laiko.

7.3.1 pav. Kaip tobulinamos pedagoginės žinios (pedagogų ir tėvų nuomonė)

Paveiksle pateikti duomenys, kaip ugdytojai ir tėvai tobulina pedagogines žinias. Didžioji dauguma respondentų 100% pedagogų ir 60% tėvų skaito pedagoginę psichologinę literatūrą. Pedagogai dalyvauja paskaitose, seminaruose- 90%, stebi ugdomąją veiklą- 70%, dalis- 40% veda atvirą ugdomąją veiklą. Tėvai semiasi patirties iš vyresniųjų 40%, bendrauja su grupės vaikų tėvais 35%. Studijuoja - 10%. Galima teigti, kad pedagogai visada yra suinteresuoti gilinti savo žinias, kadangi tai susiję su jų atliekama misija, bet iš gautų tyrimo rezultatų galime teigti, kad tėvai taip pat domisi vaikų ugdymu ir gilina žinias jiems prieinamais būdais.

Apibendrinimas:

Tėvai nėra abejingi bendradarbiavimo proceso tobulinimui. Jie siūlo organizuoti diskusijas su pedagogais jiems rūpimais klausimais, pagalbos dienas, į kurias galėtų įsitraukti ir tėvai, padėti tvarkyti įstaigos ir grupės aplinką. Tačiau nedidelė dalis tėvų tam neturi laiko.

Pedagogai visada yra suinteresuoti gilinti savo žinias, kadangi tai susiję su jų atliekama misija, bet iš gautų tyrimo rezultatų galime teigti, kad tėvai taip pat domisi vaikų ugdymu ir gilina žinias jiems prieinamais būdais.

8. Pažangios užsienio šalių ir Lietuvos švietimo patirties sklaida ir pritaikymo perspektyva (interviu)

Interviu klausimyną atsakė 4 ekspertai, 3 dirbantys vyr. specialistais švietimo skyriuose ir 1 ugdymo įstaigų vadovais.

Atlikę interviu, gavome tokius atsakymus:

1. Užsienio šalių ugdymo patirtis.

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė: „*lankėsi Italijoje, Estijoje, Anglijoje, Skandinavijos šalyse. Lietuvoje ikimokykliniam ir priešmokykliniam ugdymui pritaikytas vaiko stebėjimo aplankas. Estijos ikimokyklinis ugdymas turtingesnis ugdymo priemonėmis, o Lietuvos ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdymuose plačiau naudojami įvairūs ugdymo metodai, bei stipresnė metodika. Anglijos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pilnumoje aprūpintos šiuolaikinėmis techninėmis priemonėmis, tačiau vaikai ten ugdomi įstaigoje tik pusę dienos. Projektuose kalbama apie vaiko ugdymą įstaigoje visą dieną. Užsienyje ugdymas pilnai vyksta nuo pirmos atėjimo į darželį minutės, pas mus dar kai kur akcentuojamos pamokėlės.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) teigė, „*kad lankėsi Didžiojoje Britanijoje, patirtis teorinė. Auklėtoja kaip vairas, taip dirba Vokietijoje ir Danijoje*“

Lopšelio darželio direktorė (3 ekspertas) teigia, „*kad lankėsi Norvegijos ir Vengrijos ugdymo įstaigose, vaikams skiriamas ypatingas dėmesys, kad vaikai kuo daugiau būtų gryname ore, tam pritaikyta apranga ir į lauką eina, bet koku oru. Daug naudoja įvairių buitinių atliekų, darbeliams. Liaudies daina laikoma muzikinio ugdymo pagrindu o muzikinio ugdymo tikslas, muzikos pagalba puoselėti vaikuose grožio ir gėrio vertybes. Mūsų mokyklose turėtų daugiau dainuoti liaudies dainų, kaip tai daro vengrai.*“

Direktorius pavaduotojas praktikai (4 ekspertas), teigė, *kad vygdė bendrą projektą su Latvija, Estija ir Vokietija. Jo vadovaujamas suaugusių centras dirba pagal Danijos pavyzdį. Centre galima įsigyti bendrą išsilavinimą ir vykdomas profesinis ugdymas.*

2. Kokią patirtį būtų galima pritaikyti Lietuvoje:

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė, „*kad Lietuvoje ieškoma savų terpių ugdymui. Vaikai ugdomi ne tik darželyje, bet ir muziejuose, zoologijos sode, skveruose ir kt.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) teigė, kad Lietuvoje vaikams reikia duoti daugiau individualios laisvės“.

Lopšelio darželio direktorė (3 ekspertas) teigia, „*kad lituviški darželiai puikiai dirba be užsienio darželių metodikų kopijavimo, gal būt tik vaikų tėvelius reikėtų pripratinti, kad nėra blogo oro, o yra tik prasta apranga*“

Direktoriaus pavaduotojas praktikai (4 ekspertas) „*Mokymo centras įkurtas pagal Dnijos patirtį.*“

3 Kaip tėvai dalyvauja ugdyme:

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė, „*kad užsienio šalyse abu šeimos tėvai lygevertiškai rūpinasi vaikų ugdymu, jie stebi ugdymo procesą ir tėvai smulkmeniškai informuojami apie vaiko sėkmę. Tam naudojama spauda ir televizija, internetas, vieša informacija tik teigiama.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) teigė, *kad tėvai dirba ir neturi galimybių stebėti ugdymą, tačiau prisideda finansuodami vaikų ugdymą ikimokyklinėse valstybinėse įstaigose, o privačius darželius išlaiko*“

Lopšelio darželio direktorė (3 ekspertas) teigia, „*kad užsienio darželiuose tėvai gebantys pademonstruoti kažką daugiau nei auklėtoja, ateina į darželį ir praveda piešimo, siuvinėjimo ar sportinį užsiėmimą*“

Direktoriaus pavaduotojas praktikai (4 ekspertas) teigia, „*kad tėvai mažai dalyvauja, nes centre mokosi suaugę žmonės.*“

3. Ar Jūs ką nors taikote iš užsienio patirties, ar žadate pritaikyti ateityje.

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė, „*kad pritaikė vaikų stebėjimo aplankus, pasimokė kaip išnaudoti turimą aplinką ugdymui, pirko E. Redžio pasauliniu mastu taikomą metodiką ir priemones (šviesos stalai).*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) teigė kad „*mano jog ikimokyklinės įstaigos iš esmės turėtų keisti planavimą.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (3ekspertas) – neatsakė.

Direktoriaus pavaduotojas praktikai(4 ekspertas) : „*žadama ir toliau bendradarbiauti su Danija.*“

4. Kaip skatinami tėvai dalyvauti miesto ir apskrities renginiuose:

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė teigė, „*kad gegužės mėnesį kviečiami naujų ugdytinių tėvai į atvirų durų dienas, įstaiga turi paruoštą informacinį aplanką šeimai, naudojasi Kauno regionine televizija.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2ekspertas) teigė kad „*miesto renginiai skelbiami internetiniuose puslapiuose, spaudoje, skelbimų lentose.*“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (3ekspertas) teigia, „jei dalyvauja renginyje vaikas, tai dalyvauja ir tėveliai.“

Direktoriaus pavaduotojas praktikai (4 ekspertas) teigia, „kad tėvų dalyvauti skatinimo programos nėra.“

5. Kaip vyksta suaugusiųjų švietimas ir mokymas:

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) teigė, „kad ugdymo įstaigose vyksta tėvų supažindinimas su ugdymo programa, su įstaigos tvarka ir taisyklėmis, planais, renginiais, priešmokyklinukų tėvams pradedamas organizuoti tėvystės įgūdžių ugdymas“

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) – neatsakė

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (3 ekspertas) teigė, „kad dalis specialistų mokosi VPU, visi dalyvauja įvairiose seminaruose, skaito pedagoginę literatūrą.“

Direktoriaus pavaduotojas praktikai (4 ekspertas) teigia, „kad vyksta suaugusiųjų švietimo savaitė, kiekvienais metais, vyksta valstybinių švenčių paminėjimas, daugialis mokytojų yra LSŠA pariai ir dalyvauja asociacijos veikloje.“

6. Kokie projektai ir programos skirtos suaugusiųjų švietimui:

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (1 ekspertas) „teigė, kad Kaune veikia atskiras projektas „Kaunas besimokantis miestas“ ir už tai yra atsakingas kitas specialistas. Mieste užsienio patirtis skleidžiama metodinio būrelio renginiuose, talpinama žiniasklaidoje. Vyksta projektas „Pagalba vaikui, kuris ugdomi namuose“ tai specialistų pagalba.

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (2 ekspertas) – neatsakė

Švietimo skyriaus vyr. specialistė (3 ekspertas) – neatsakė.

Direktoriaus pavaduotojas praktikai (4ekspertas) teigia, „kad vyksta suaugusiųjų švietimo savaitė, kiekvienais metais, vyksta valstybinių švenčių paminėjimas, daugialis mokytojų yra LSŠA pariai ir dalyvauja asociacijos veikloje.“

Apibendrinimas:

Remiantis užsienio patirtimi Lietuvoje, ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme pritaikyti vaiko stebėjimo aplankai. Lietuvos ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdymuose plačiau naudojami įvairūs ugdymo metodai, bei geriau parengta metodika, lyginant su Estijos ikimokykliniu ugdymu. Anglijos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pilnumoje aprūpintos šiuolaikinėmis techninėmis priemonėmis, tačiau vaikai ten ugdomi įstaigoje tik pusę dienos. Projektuose kalbama apie vaiko ugdymą įstaigoje visą dieną. Užsienyje ugdymas pilnai vyksta nuo pirmos atėjimo į darželį minutės, pas mus dar kai kur akcentuojamos pamokėlės.

Lietuvoje jau naudojama E. Redžio pasauliniu mastu taikoma metodika ir priemonės (šviesos stalai). Pastebėta, kad užsienio darželiuose tėvai gebantys pademonstruoti kažką daugiau nei auklėtoja, ateina į darželį ir veda piešimo, siuvinėjimo ar sportinius užsiėmimus“

Pasiūlymai, kuriais galima praturtinti ikimokyklinės įstaigos darbo planavimą:

Vaiko kompetencijų raidos fiksavimui- pritaikomi vaiko stebėjimo aplankai.

Visuminio ugdymo vykdymas yra svarbus, nuo pirmos vaiko atėjimo į darželį minutės iki išėjimo į namus.

Bendradarbiauti su tėvais, gebančiais pademonstruoti kažką daugiau nei auklėtoja, kviest juos į darželį, kad vestų įvairias veiklas, skatinančias vaikų komunikaciją.

IŠVADOS

1. Komunikavimo sėkmė priklauso ir nuo aplinkos, ir nuo komunikuojančių būsenos - jų nusiteikimo, emocijų, savijautos ir kt. Pedagogas visada stengiasi sudaryti bendrauti tinkamą aplinką, veikti vaikų būseną, kad jų buvimas grupėje būtų saugus, džiaugsmingas, prasmingas. Tačiau gebėjimą perteikti mintis, jausmus ir klausytis, suprasti bei reaguoti reikia ugdyti(s). Ikimokyklinė ugdymo įstaiga padeda šeimai laiduodama sistemos lankstumą, vykdo vaikų globos ir ugdymo funkcijas. Ji deda dorovės pagrindus, skiepija bendrąsias žmogaus vertybines nuostatas, kuriomis vaikai grįs savo gyvenimą.
2. Teorinės literatūros analizės eigoje išryškėjo, kad siekiant visapusiškai padėti ugdytiniams, svarbus kompleksinis požiūris į sąlygas nuliamenčias ne tik teigiamą požiūrį į ugdymą, bet ir pedagogo ikimokyklinuko bei jo Tėvų sąmoningą bendradarbiavimą spriandžiant iškilusias problema.
3. Atlikus tyrimą išryškėjo, pagrindiniai bendradarbiavimo motyvai: tėvai padeda gerinti vaiko ugdymo procesą, nori susipažinti su ugdymo programa, dalyvauti ugdymo procese, organizuojant užsiėmimus vaikams „mano profesija“, padeda kurti edukacinę aplinką.
4. Gerinant komunikavimo kompetenciją, pedagogų ir tėvų nuomone, būtina plėtoti šias bendradarbiavimo sritis: ugdymo proceso planavimą integruojant tėvus, siekiant geresnės ugdymo kokybės numatant bendrus tikslus, pedagogų bei šeimos bendrus įsipareigojimus.
5. Iš interviu gautų rezultatų išryškėjo, kad rementis užsienio patirtimi Lietuvoje, ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme pritaikyti vaiko stebėjimo aplankai, naudojama E. Redžio pasauliniu mastu taikoma metodika ir priemonės (šviesos stalai).
6. Pastebėta, kad užsienio darželiuose tėvai gebantys pademonstruoti kažką daugiau nei auklėtoja, ateina į darželį ir veda: piešimo, siuvinėjimo ar sportinius užsiėmimus, tai vyksta ir Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose.
7. Užsienio šalyse abu šeimos tėvai lygevertiškai rūpinasi vaikų ugdymu, jie stebi ugdymo procesą bei smulkmeniškai informuojami apie vaiko sėkmę. Tam naudojama spauda ir televizija, internetas, vieša informacija yra tik teigiama.
8. Lietuvoje kviečiami naujų ugdytinių tėvai į atvirų durų dienas, įstaiga turi paruoštą informacinę aplanką šeimai, naudojamas regionine televizija.

PASIŪLYMAI

- Skatinti tėvus dalyvauti, kaip lygiaverčiais partneriais planuojant ir įgyvendinant ugdymo procesą, sudarant vaikams sąlygas ne tik ugdymo įstaigoje, bet ir namuose plėtoti komunikavimo kompetenciją siekiant gerų rezultatų.
- Lankščiai bendradarbiauti su tėvais, padedant jiems dalintis praktine patirtimi, atsiskleidžiančia komunikacinių gebėjimų plėtotės namuose galimybės.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Arends R. I. (1998.) Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai.
2. Bajoriūnas Z.(1997) Šeimos edukologija. Vilnius: Jošara.
3. Bitinas B. (2000) Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija.
4. Bitinas B.(2006) Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta.
5. Boggs D. L.(2007) Suaugusiųjų pilietinis švietimas. Vilnius: Kronta.
6. Būdienė V., Zabulionis A., Želvys R. (2001) Tyrimas: Tėvų požiūris į dabartinę švietimo sistemą ir jos kaitą. Vilnius.
7. Bukmanaitė A. Laudanckienė A. Tatolytė J.(2009) Ikimokyklinės įstaigos partnerystės ryšiai su šeima. (seminaro medžiaga)
8. Burneikienė B. (2009, Nr. 2)Pozityvaus bendravimo įtaka tinkamam vaikų elgesiui ugdyti. Žvirblių takas.
9. Charles, C.M. (1999) Pedagoginio tyrimo įvadas. Vilnius: Alma litera.
10. Černius V. (2006) Žmogaus vystymosi kelias. Nuo vaikystės iki brandos. Kaunas: Pasaulio lietuvių centras.
11. Dapkienė S. (1998) Papildomo ugdymo formos. – Šiauliai.
12. Dapkienė S.(2000) Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai. Šiauliai: Litera.
13. Fayol H. (2005) Administravimas. Teorija ir praktika. Vilnius: Augrimas.
14. Foley G. (2007) Suaugusiųjų mokymosi metmenys Suaugusiųjų švietimas globalizacijos laikais. Vilnius: Kronta.
15. Gage N.L., Berliner D.C. (1994) Pedagoginė psichologija. - Vilnius.
16. Jacikevičius A. (1995) Žmonių grupių (socialinė) psichologija. Vilnius: Žodynas.
17. Jakavičius J., Juška A. (1996) . Mokyklos pedagogika. Kaunas: Šviesa.
18. Jakavičius V. (1996) Mokyklos pedagogika. Vilnius.
19. Jakavičius V. (1998) Žmogaus ugdymas. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
20. Jovaiša L. (1993) Pedagoginiai terminai. - Kaunas.
21. Jovaiša L.(2007) Enciklopedinis edukologijos žodynas. Vilnius: Gimtasis žodis.
22. Jovaiša L. (2001) Edukologijos pradmenys. – Šiauliai.
23. Jovaiša L. (20002). Ugdymo mokslas ir praktika. Vilnius: Margi raštai.
24. Jovaiša L(2001) Ugdymo mokslas ir praktika: analitinių straipsnių monografija. – Vilnius.
25. Jovaiša L., Vaitkevičius J. (1989) Pedagogikos pagrindai. 2 d. – Kaunas.
26. Jucevičienė P. (1996) Organizacijos elgsena. KTU vadovėlis. Technologija. Kaunas.
27. Juodaitytė A. (2002). Socializacija ir ugdymas. Vilnius.
28. Juodaitytė A. (1994- 1995).Vaikystės ir šeimos politikos strategija // Lietuvos šeima. Vilnius.

29. Kardelis K. (2005) mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Liucilijus.
30. Laužanskas R. (2008) Kompetencijomis grindžiamų mokymo/ studijų programų kūrimas ir vertinimas. Monografija. Kaunas: VDU.
31. Learning L., CH. Society. (1997) Nuolatinis mokymasis besikeičiančioje visuomenėje: prielaidos ir prieštaravimai. Kaunas: VDU.
32. Leliūliegė I.(2002) Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija.
33. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos. (1997) – Vilnius.
34. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2008), Vilnius.
35. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2003), Vilnius.
36. Linkaitytė G.M, Lukšytė D. (2008) Andrgoginė vadyba ir institucinė plėtra. Lietuvos suaugusių švietimo ir informavimo centras, Vilnius.
37. Litvinienė J. (1994) Šeimos ir pedagogų bendravimas. Vaikas šeimoje ir darželyje. Klaipėda: KU.
38. Longworth N. (2003) Mokymosi visą gyvenimą praktika Švietimo kaita XXI amžiuje. Pedagogų profesinės raidos centras. Vilnius: Kronta.
39. Malcolm S., Edwood F., (2007) Holton III ir kt. Suaugęs besimokantysis: klasikinis požiūris į suaugusiųjų švietimą. Vilnius: Danielius.
40. Petty G.(2006) Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto alba, spausdino UAB „Logotipas“.
41. Rimkienė R. (2009-04-16) Pedagogo vaidmuo ugdant vaikų kompetencijas. Ugdymo inovacijų centras, seminaro medžiaga.
42. Rupšienė L. (2000) Nenoras mokytis – socialinis pedagoginis reiškinys. Monografija. – Klaipėda.
43. Senge P.M. ir kt. (2008) Besimokanti mokykla. Vilnius: versta The book.
44. Siebert H. (2007) Teorijos ir praktikos sąveika Tekstai suaugusiųjų švietimo studijoms. Vilnius: Kronta,
45. Styles D.(2005) Klasės susirinkimai. Vilnius: Alma Litera.
46. Švietimas ir socialinė atskirtis.(2003) Vilnius.
47. Teresevičienė M., Gedvilienė G. (1999) Mokymasis bendradarbiaujant. Vilnius: Garnelis.
48. Tight M. (1996, 2002) Kertinės suaugusiųjų švietimo ir mokymo idėjos. Vilnius: Kronta.
49. Vaitkevičius J.(1995) Socialinės pedagogikos pagrindai. Egalda
50. Želvys R.(1999) Švietimo vadyba ir kaita. Monografija. Vilnius: Garnelis.
51. Žukauskienė R. (2001) Raidos psichologija. – Vilnius.

PRIEDAI

ANKETA PEDAGOGAMS

(pirminė anketa)

Esu Genovaitė Česaitienė Marijampolės Pradinės mokyklos darželio auklėtoja ir studijuoju VDU Socialinių mokslų fakultete, edukologijos magistrantė, rengiu baigiamąjį darbą tema: “**Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima stiprinimas, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją**”. Juo ieškau galimybių tobulinti ugdymo procesą.

Kviesdama Jus įsijungti į tyrimą, prašau atsakyti į šios anketos klausimus (+ pažymint norimą variantą) arba papildant, išreiškiant savo nuomonę.

Ši anketa yra patikima anoniminė, todėl tikiuosi Jūsų nuoširdaus bendradarbiavimo.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?

- Profesinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis neuniversitetinis;
- Aukštasis universitetinis;
- Kita

2. Koks Jūsų darbo stažas?

- Iki- 1 ;
- 1- 5 m;
- 6- 10 m ;
- 11-20m ;
- Daugiau nei -20 m;.....

3. Suformuluokite ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus

.....

.....

.....

4. Į Kokios bendradarbiavimo formas įtraukiami yra Jūsų grupės vaikų tėvai?

Dalyvavimo formos	Dažnai	Kartais	Niekada
Susirinkimai;			
Tėvų visuotiniai susirinkimai;			
Grupėje organizuojamos šventės;			
Atvira veikla;			
Bendros ekskursijos, išvykos.			
Individualūs pokalbiai;			
Pokalbiai telefonu			
Kita.....			

5. Kokiai motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga:

Dalyvavimo motyvai	Dažnai	Kartais	Niekada
Kreipiasi patarimų;			
Domisi ugdymo programa			
Domisi ugdymo naujovėmis			
Dalyvauja ugdymo procese			
Kita.....			

6. Pozityvus vaiko socializavimas šeimoje:

Teiginiai	Dažnai	Kartais	Niekada
Atsidėjimas už gerą elgesį			
Simboliniai apdovanojimai ir bausmės			
Vaiko savarankiškumas			
Žodinis bendravimas			
Bendravimas kaip sąveika			
Socializavimas pagrindinį vaidmenį skiriant vaikui			
Suaugusiojo pastebėjimas ko nori vaikas			

7. Ar planuose esate numatę naujas bendravimo galimybes?

Taip Ne

8. Jeigu taip ką numatote tobulinti siekdami gerinti bendradarbiavimo rezultatus:

- Kokias veiklos sritis numatote plėtoti?

.....

- Kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę ?

.....

- Kokią naują tėvų susirinkimo temą ruošiatės pateikti ?

.....

- Kita.....

.....

Anketa anoniminė. Iš anksto labai dėkoju.

ANKETA TĖVAMS

(pirminė anketa)

Esu Genovaitė Česaitienė Marijampolės Pradinės mokyklos darželio auklėtoja ir studijuju VDU Socialinių mokslų fakultete, edukologijos magistrantė, rengiu baigiamąjį darbą tema: **“Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima stiprinimas, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją”**. Juo ieškau galimybių tobulinti ugdymo procesą.

Kviesdama Jus įsijungti į tyrimą, prašau atsakyti į šios anketo klausimus (+ pažymint norimą variantą) arba papildant, išreiškiant savo nuomonę.

Ši anketa yra patikima anoniminė, todėl tikiuosi Jūsų nuoširdaus bendradarbiavimo.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?

- Profesinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis neuniversitetinis;
- Aukštasis universitetinis;
- Kita

2. Šeimos nariai bendradarbiaujantys su ugdymo įstaiga:

- Tėtis;
- Mama;
- Broliai;
- Seserys;
- Seneliai;
- Kita.....

4. Koku būdu dalyvaujate savo vaiko ugdyme, darželyje.

Dalyvavimo būdai	Dažnai	Kartais	Niekada
Dalyvaujate susirinkimuose;			
Atvykstate į grupėje organizuojamas šventės;			
Lankotės atvirų durų dienoje;			
Dalyvaujate bendros ekskursijose, išvykose;			
Reaguojate į pastabas;			
Informuojate telefonu.			
Kita.....			

5. Kaip bendradarbiaujate su ugdymo įstaiga:

Teiginiai	Dažnai	Kartais	Niekada
Kreipiuosi patarimų;			
Noriu susipažinti su ugdymo programa;			
Domiuosi ugdymo naujovėmis;			
Noriu įsijungti į savo vaiko ugdymo procesą;			
Padedu kurti edukacinę aplinką;			
Kita.....			

6. Su kuo bendradarbiaujate dėl vaiko ugdymo:

Teiginiai	Svarbu	Nelabai svarbu	Nesvarbu
Grupės auklėtoja			
Bendravimas su logopedu;			
Bendravimas su įstaigos administracija;			
Kitų vaikų tėvais;			
Kita.....			

7. Pozityvus vaiko socializavimas šeimoje:

Teiginiai	Dažnai	Kartais	Niekada
Atsidėjimas už gerą elgesį			
Simboliniai apdovanojimai ir bausmės			
Vaiko savarankiškumas			
Žodinis bendravimas			
Bendravimas kaip sąveika			
Socializavimas pagrindinį vaidmenį skiriant vaikui			
Suaugusiojo pastebėjimas ko nori vaikas			

8. Jūsų pasiūlymai bendravimo klausimais.

.....

9. Ar norėtumėte dalyvauti bendradarbiavimo tobulinime, įrašykite konkrečius pasiūlymus.

.....

10. Kokio tipo Jūsų šeima?

- Pilna šeima;
- Nepilna šeima;
- Išsiskyrusių šeima;
- Gyvenančių ne santuokoje šeima;
- Vaikai palikti auklėti (globoti) seneliams.
- Kita

11. Šeimos sudėtis,(pažymėkite Jūsų šeimos narius).

Tėtis Mama Brolis Sesuo Močiutė Senelis Teta Dėdė Kita

Anketa anoniminė. Iš anksto labai dėkoju

ANKETA PEDAGOGAMS

(papildyta anketa)

Esu Genovaitė Česaitienė Marijampolės Pradinės mokyklos darželio auklėtoja ir studijuoju VDU Socialinių mokslų fakultete, edukologijos magistrantė, rengiu baigiamąjį darbą tema: “**Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima stiprinimas, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją**”. Juo ieškau galimybių tobulinti ugdymo procesą.

Kviesdama Jus įsijungti į tyrimą, prašau atsakyti į šios anketos klausimus (+ pažymint norimą variantą) arba papildant, išreiškiant savo nuomonę.

Ši anketa yra patikima anoniminė, todėl tikiuosi Jūsų nuoširdaus bendradarbiavimo.

ANKETA PEDAGOGAMS**1. Koks Jūsų išsilavinimas?**

- Profesinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis neuniversitetinis;
- Aukštasis universitetinis;
- Kita

2. Koks Jūsų darbo stažas?

- 1 metai ir daugiau;
- 5 m ir daugiau;
- 10 m ir daugiau;
- 20m ir daugiau;
- kita.....

3. Kas, Jūsų nuomone, yra atsakingas už vaiko ugdymą:

- Ugdymo įstaiga;
- Tėvai;
- Ugdymo įstaiga ir tėvai;
- Kita.....

4. Suformuluokite ikimokyklinės įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo tikslus

.....

.....

.....

5. Kaip vertumėte įstaigos keitimasis informacija su tėvais:

- Pakankamas;
- Nelabai pakankamas;
- Kartais pakankamas
- Nepakankamas.

6. Kaip informuojate tėvus apie bendradarbiavimo galimybes?

Informavimo formos	Dažnai	Kartais	Niekada
Elektroninis paštu;			
Skelbimų lentoje;			
Pokalbių telefonu metu;			
Kita.....			

7. Kaip pavyksta įtraukti tėvus į bendradarbiavimą su ikimokykline institucija?

Dalyvavimo formos	Dažnai	Kartais	Niekada
Kviečiant tėvus į grupės			

susirinkimus;			
Kviečiant tėvus į visuotinius susirinkimus;			
Organizuojant grupėje šventės;			
Kviečiant į bendras ekskursijas, išvykas;			
Inicijuojant bendrus pokalbius;			
Skatinant konsultuotis;			
Konsultacijos			

8. Kokiai motyvai skatina šeimas bendradarbiauti su ugdymo įstaiga:

Bendradarbiavimo motyvai	Dažnai	Kartais	Niekada
Asmeninės problemos (kreipiasi patarimų iškilus problemoms su vaiku);			
Susidomėjimas ugdymo programa;			
Susidomėjimas ugdymo naujovėmis;			
Noras dalyvauti ugdymo procese;			
Kita.....			

9. Kas trukdo efektyviam keitimuisi informacija su tėvais:

- Tėvų užimtumas;
- Techninės galimybės;
- Tėvų abejingumas;
- Darbuotojų abejingumas;
- Informacijos stoka;
- Kita.....

10. Pažymėkite tris svarbiausius vaidmenis, kuriuos Jūsų nuomone, turėtų atlikti tėvai darželio veikloje:

- Pasyvaus stebėtojo;
- Vertintojo;
- Idėjų iniciatoriaus;
- Įsakymų vykdytojo;
- Tik finansinio rėmėjo;
- Bendros veiklos partnerio;
- Kita.....

11. Kokios pagalbos tikėtės iš tėvų:

- Glaudesnio tėvų ir vaikų bendradarbiavimo;
- Savitarpio supratimo stiprinimo;
- Turiningesnio laisvalaikio su vaikais praleidimo;
- Pagalbos vaikui tais atvejais, kai kyla konfliktai;
- Kita.....

12. Kaip skatinate vaiko gerą elgesį:

Teiginiai	Dažnai	Kartais	Niekada
Padėkoju už gerą elgesį;			
Simboliškai apdovanoju ar nubaudžiu;			
Palaikau vaiko pastangas elgtis gerai;			
Organizuoju pokalbius su vaiku;			
Pagrindinį vaidmenį bet kurioje veikloje skiriu vaikui;			
Stebiu vaiko intencijas ir paskatinu veikti			

13. Kokių bendradarbiavimo su šeima formų labiausiai pageidauja tėvai:

- Individualių pokalbių;
- Tėvų susirinkimų;
- Bendrų tėvų ir vaikų renginių;
- Atvirų durų dienų;
- Bendrų išvykų, kelionių;
- Diskusijų;
- Dalyvavimo ugdomojoje veikloje;
- Pagalbos organizuojant įvairius renginius;
- Susirašinėjimo
- Lankymosi namuose;
- Kita.....

14. Kaip sprendžiate ugdymo problemas:

- Individualiuose pokalbiuose su kolegomis;
- Individualiuose pokalbiuose su specialistais;
- Individualiuose pokalbiuose su tėvais;
- Metodiniuose pasitarimuose;
- Pedagogų tarybos posėdžiuose;
- Kita.....

15. Ar pritariate teiginiams apie Jūsų institucijos veiklą:

Teiginiai	Pritariu	Iš dalies pritariu	Nepritariu
Tėvai ir švietimo įstaigos darbuotojai veikia kaip bendros veiklos partneriai;			
Įstaigoje sudaromos sąlygos pedagogų kūrybiškumui ir iniciatyvumui pasireikšti;			
Įstaigoje praktikuojamas komandinio darbo metodas;			
Ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi atlikti ir pedagoginio tėvų švietimo funkciją			

16. Į kokią ugdomąją veiklą tėvus lengviausia įtraukti:

- ugdomosios veiklos organizavimą;
- ugdomosios veiklos stebėjimą;
- dalyvavimą ugdomoje veikloje, padedant vaikams;
- tėvų organizuojamus renginius: “Mano profesija”;

- kita.....

17. Ar planuose esate numatę naujas bendradarbiavimo su tėvais galimybes?

Taip

Ne

18. Jeigu taip ką numatote tobulinti siekdami gerinti bendradarbiavimo rezultatus:

- Kokias veiklos sritis numatote plėtoti?

.....

- Kokias naujas bendradarbiavimo formas esate numatę ?

.....

- Kokią naują tėvų susirinkimo temą ruošiatės pateikti ?

.....

- Kita.....

19. Kaip tobulinate savo pedagoginę kvalifikaciją:

- Studijuojate;
- Skaitote pedagoginę literatūrą ;
- Skaitote pedagoginę literatūrą internete;
- Dalyvaujate paskaitose, seminaruose;
- Stebite ugdomąją veiklą;
- Vedate seminarus;
- Vedate atvirą ugdomąją veiklą;
- Kita.....

Anketa anoniminė. Iš anksto labai dėkoju.

ANKETA TĖVAMS

(papildyta anketa)

Esu Genovaitė Česaitienė Marijampolės Pradinės mokyklos darželio auklėtoja ir studijuoju VDU Socialinių mokslų fakultete, edukologijos magistrantė, rengiu baigiamąjį darbą tema: : **“Ikimokyklinės įstaigos sąveikos su šeima stiprinimas, ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją”**. Juo ieškau galimybių tobulinti ugdymo procesą.

Kviesdama Jus įsijungti į tyrimą, prašau atsakyti į šios anketo klausimus (+ pažymint norimą variantą) arba papildant, išreiškiant savo nuomonę.

Ši anketa yra patikima anoniminė, todėl tikiuosi Jūsų nuoširdaus bendradarbiavimo.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?

- Profesinis;
- Aukštesnysis;
- Aukštasis neuniversitetinis;
- Aukštasis universitetinis;
- Kita

2. Šeimos nariai bendradarbiaujantys su ugdymo įstaiga:

- Tėtis;
- Mama;
- Broliai;
- Seserys;
- Seneliai;
- Kita.....

3. Kas, Jūsų nuomone, yra atsakingas už vaiko ugdymą:

- Ugdymo įstaiga;
- Tėvai;
- Ugdymo įstaiga ir tėvai;
- Kita.....

4. Įstaigos keitimasis informacija su tėvais:

- Pakankamas;
- Nelabai pakankamas;
- Kartais pakankamas
- Nepakankamas.

5. Kaip esate informuojami apie renginius vykstančius darželyje?

Informavimo formos	Dažnai	Kartais	Niekada
Pokalbiu telefonu;			
Informuojami elektroniniu paštu;			
Skelbimais skelbimų lentoje;			
Kita.....			

6. Kaip bendradarbiaujate su darželio darbuotojais:

Bendradarbiavimo motyvai	Dažnai	Kartais	Niekada
Kreipiuosi patarimų;			
Susipažįstate su ugdymo programa;			
Domiuosi ugdymo naujovėmis;			

Dalyvauju savo vaiko ugdymo procese;			
Padedu kurti edukacinę aplinką;			
Reaguoju į pastabas;			
Kita.....			

7. Kaip įsitraukiate į bendradarbiavimą su ugdymo institucija?

Dalyvavimo būdai	Dažnai	Kartais	Niekada
Dalyvaudami grupės tėvų susirinkimuose;			
Dalyvaudami tėvų visuotiniuose susirinkimuose;			
Dalyvaudami grupėje organizuojamose šventėse;			
Dalyvaudami bendrose ekskursijose, išvykose;			
Individualiai kalbėdami su auklėtoja (u);			
Konsultuodamiesi;			

8. Kas trukdo efektyviam keitimuisi informacija su darželio personalu:

- Tėvų užimtumas;
- Techninės galimybės;
- Darbuotojų abejingumas;
- Informacijos stoka;
- Kita.....

9. Kokį vaidmenį, Jūsų nuomone turi atlikti tėvai darželio veikloje:

- Pasyvaus stebėtojo;
- Vertintojo;
- Idėjų iniciatoriaus;
- Įsakymų vykdytojo;
- Tik finansinio rėmėjo;
- Bendros veiklos partnerio;
- Kita.....

10. Kokios pagalbos tikėtės iš pedagogų:

- Bendradarbiavimo;
- Savitarpio supratimo;
- Turiningo laisvalaikio organizavimo;
- Pagalbos vaikui įvardinant sunkumus;
- Kita.....

11. Su kuo bendradarbiaujate dėl vaiko ugdymo:

Su šiais asmenimis	Svarbu	Nelabai svarbu	Nesvarbu
Su grupės auklėtoja;			
Su logopede;			
Su įstaigos administracija;			
Su kitų vaikų tėvais;			
Kita.....			

12. Kaip skatinate gerą vaiko elgesį:

Teiginiai	Dažnai	Kartais	Niekada
Padėkoju už gerą elgesį;			
Simboliškai apdovanoju ar nubaudžiu;			
Palaikau vaiko pastangas elgtis gerai;			
Organizuoju pokalbius su vaiku;			
Pagrindinį vaidmenį bet kurioje veikloje skiriu vaikui;			
Stebiu vaiko intencijas ir paskatinu veikti.			

13. Kaip sprendžiate ugdymo problemas:

- Individualūs pokalbiai su pedagogais, administracija;
- Susitikdamas su specialistais;
- Dalyvaudamas tėvų susirinkimuose;
- Dalyvaudamas tėvų komiteto posėdžiuose;
- Kita.....

14. Ar pritariate teiginiams:

Teiginiai	Pritariu	Iš dalies pritariu	Nepritariu
Tėvai ir švietimo įstaigos darbuotojai veikia kaip bendros veiklos partneriai;			
Įstaigoje sudaromos sąlygos pedagogų kūrybiškumui ir iniciatyvumui pasireikšti;			
Įstaigoje praktikuojamas komandinio darbo metodas;			
Ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi atlikti ir pedagoginio tėvų švietimo funkciją			

15. Kokių bendradarbiavimo su šeima formų labiausiai pageidauja tėvai:

- Individualių pokalbių;
- Tėvų susirinkimų;
- Bendri tėvų ir vaikų renginių;
- Atvirų durų dienu;
- Bendrų išvykų, kelionių;
- Diskusijų;
- Dalyvavimo ugdomojoje veikloje;
- Pagalbos organizuojant įvairius renginius;
- Susirašinėjimo;
- Pedago (auklėtojo) lankymosi namuose;
- Kita.....

16. Kokioje ugdomojoje veikloje Jūs galėtumėte dalyvauti:

- Ugdomosios veiklos stebėjime;

- Dalyvavimas ugdomoje veikoje, padedant vaikams;
- Tėvų organizuojamuose renginiuose: “Mano profesija”;
- Kita.....

17. Kaip tobulinate pedagogines žinias:

- Skaitote pedagoginę, psichologinę literatūrą;
- Studijujete;
- Bendraujate su grupės tėvais;
- Semiatės patirties iš vyresniųjų;
- Kita.....

18. Jūsų pasiūlymai bendravimo su darželio darbuotojais klausimais.

.....

.....

19. Ar norėtumėte dalyvauti bendradarbiavimo tobulinime, parašykite konkrečius pasiūlymus.

.....

.....

20. Kokio tipo Jūsų šeima?

- Pilna šeima;
- Nepilna šeima;
- Išsiskyrusių šeima;
- Gyvenančių ne santuokoje šeima;
- Vaikai palikti auklėti (globoti) seneliams.
- Kita

Anketa anoniminė. Iš anksto labai dėkoju.

Gerbiami Tėveliai

Degučių mokyklos – darželio antroje jaunesniojoje amžiaus grupėje vyr. auklėtoja Genovaitė Česaitienė vykdo anketinę apklausą. Kurios tikslas išsiaiškinti vaikų individualius gebėjimus ir komunikavimo kompetencijos ugdymo galimybes tėvų bendradarbiavimo su vaikais metu. Tyrimo duomenys bus panaudoti tobulinti Jūsų vaikų individualius gebėjimus, bei koreguoti ugdymo programą.

Prašau Jūsų atsakyti į šiuos anketos klausimus. Ši anketa anoniminė, todėl tikiuosi nuoširdaus Jūsų bendradarbiavimo. Iš anksto dėkoju už nuoširdžius atsakymus.

1. Koks Jūsų išsilavinimas?

- a) pagrindinis ;
- b) vidurinis;
- c) profesinis;
- d) aukštesnysis;
- e) aukštasis neuniversitetinis;
- d) universitetinis

2. Ar prisidedate Jūs prie individualios etnokultūros programos įgyvendinimo ?

- a) Taip, tai kaip.....

3. Su kokiais etnokultūros elementais supažindinant:

- a) Pasakos ir padavimai
- b) Greitkalbės ir pamėgdžiojimai
- c) Lietuvių liaudies dainos
- d) Garsų įvairūs pamėgdžiojimai

4. Kokios šventės aktualios Jūsų vaikams ? (Parašykite savo nuomonę)

.....
....

5. Kokiuose tautiniuose renginiuose lankosi Jūsų šeima?

.....

6. Kokie būtų Jūsų siūlymai etnokultūros ugdymo patobulinimui grupėje, tai kaip galėtų būti

...../
....

7. Kuo galite prisidėti etnokultūros tobulinimo ?

.....
.....

... 8. Kokiais būdais skatinate vaikus mylėti savo kraštą .

- a) supažindinat su Lietuvos simboliais
- b) piešiat simbolius
- c) pasakoja Lietuvos istoriją
- d) supažindinat su miestais

INTERVIU

Tikslas :išsiaiškinti pažangios patirties pavyzdžius matytus užsienyje ;skleisti pagal galimybes savo mokykloje- darželyje, bei numatyti plėtros perspektyvą .

1.Ar galėtumėte perduoti kokios nors šalies ikimokyklinio ugdymo patirtį ?

2.Kuriuos patirties elementus siūlytumėt pritaikyti Lietuvoje ?

3.Kokius sėkmingo bendradarbiavimo su tėvais pavyzdžius galite pateikti iš savo patirties?

4.Ar Jūs jau ką nors taikote , ar žadate pritaikyti ateityje?

5.Kaip pavyksta tėvelius įtraukti į dalyvavimą miesto ir apskrities renginiuose ?

6.Ar Jūsų įstaigoje (savivaldybėje) vyksta suaugusiųjų švietimas ir mokymasis ?

7.Kokie projektai ir programos Jūsų savivaldybėje skirtos suaugusiųjų švietimui ?